

WƐ taant dɪɓ
MATIYU
 na pɔpɔnt tɪn

WƐ taant dɪɓ Matiyu na pɔpɔnt tɪn na brɪ dɪbam
 kɪɓɓ tɪn mɔ tɪntɔ

Matiyu dƐƐn yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ dɪɗua
 mɔ (Matiyu 9:9 dɪ 10:3).

Matiyu brɪ nɪ Zezi Krisi yɪ Vɪrɪnɔ wɔm WƐ na goni ni
 dɪ Zwifə bam faɲa faɲa sɪ oó ba tɪn mɔ. O ma ta brɪ Zwifə
 yigə tiinə dƐƐn na vɪ-o te tɪn.

Zezi Krisi dƐƐn tu lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama ŋwaant
 mɔ, kɔ daɪ Zwifə bam má ŋwaant. O pƐ o karabiə ni, sɪ
 ba tɔɔɪ o kwər-ywəŋə kam ba brɪ lɔgɔ baɲa dwi tiinə
 maama (Matiyu 28:19).

Matiyu ŋɔɔnt Zezi lɔra dɪ o biini woŋo, o brɪ nɪ o yɪ
 PƐ wɔɓɔ na tu sɪ o vrɪ nɔɔna ba lwarɪm wɔnt tɪn mɔ
 (pɔɔrɪm 1-2).

O daa ta maa brɪ Zan na miisi Zezi na wɔnt te dɪ
 sɪtaant na maɲ-o te tɪn (pɔɔrɪm 3-4),

yɪ o brɪ Zezi na tɔŋɪ Galile nɪ te tɪn: o tɔɔɪ WƐ
 kwərə, o brɪ nɔɔna WƐ cɪga kam, o pa yawɪɪna na yazurə
 (pɔɔrɪm 5-18).

Kuntɔ kwaga nɪ Zezi ma vu Zeruzalɛm. Zwifə yigə tiinə
 ma pa ba ja-o ba pa tɔɔn-dagara baɲa nɪ ba gɔ. Da yatɔ
 dƐ nɪ o ma joori o bi o yaɲɪ tɔɔnt (pɔɔrɪm 19-28).

Matiyu brɪ Zezi zaastɪm dɪm na cƐ kuni bɪnu te tɪn:

1. **O brɪ** balɔ na zɔ WƐ paartɪ dɪm wɔ tɪn na maɲɪ sɪ
 ba taa tɔɲɪ cɪga te tɪn (pɔɔrɪm 5-7).
2. **O kwe** balɔ na maɲɪ sɪ ba tɔɔɪ WƐ paartɪ dɪm kwərə
 kam ba brɪ nɔɔna tɪn (pɔɔrɪm 10).

3. O mE mɪmaŋa yarpe mʊ o ma brɪ WE paart dɪm ta na səgi yɪ dɪ wʊ ba dɪ brɪ jaja te tɪn (pɔɔrɪm 13).
4. O brɪ WE nɔɔna na maŋɪ sɪ ba taa ŋwɪ te tɪn (pɔɔrɪm 18).
5. O brɪ nɪ dɪ maŋɪ sɪ dɪ taa cəgi maŋa kalʊ WE paart dɪm na wʊ ba dɪ want wo-lwaanʊ dwi maama te tɪn (pɔɔrɪm 24-25).

*Zezi kwə dwi dɪm na torji te tɪn
(Luki 3:23-38)*

- ¹ Zezi Krisi nabaara bam kuri na puli te tɪn mʊ tɪntʊ:
Zezi Krisi yɪ Davidi dwi tu mʊ,
Davidi dɪ maa yɪ Abraham dwi tu.
- ² Abraham ma lʊ Yizakɪ.
Yizakɪ ma lʊ Zakɔbɪ.
Zakɔbɪ ma lʊ Zuda dɪ o zɪmbaara dɪ o nyaana.
- ³ Zuda dɪ Tamaart ma lʊ Faresɪ dɪ Zara.
Faresɪ ma lʊ Esrɔm.
Esrɔm ma lʊ Aram.
- ⁴ Aram ma lʊ Amɪnadabɪ.
Amɪnadabɪ ma lʊ Naasɔn.
Naasɔn ma lʊ Saltmɔn.
- ⁵ Saltmɔn dɪ o kaant Rahabɪ ma lʊ Bʊazɪ.
Bʊazɪ dɪ o kaant Ruuti ma lʊ Obɛdɪ.
Obɛdɪ ma lʊ Zese.
- ⁶ Zese ma lʊ Davidi wʊlʊ na jigi pE tɪn.
Davidi dɛɛn di kadəm wʊlʊ na yɪ Yuri kaant tɪn,
yɪ ba lʊ Salɔmɔn.
- ⁷ Salɔmɔn ma lʊ Robʊam.
Robʊam ma lʊ Abɪa.
Abɪa ma lʊ Aza.
- ⁸ Aza ma lʊ Zʊzafatɪ.
Zʊzafatɪ ma lʊ Zʊram.
Zʊram ma lʊ Yoziastɪ.
- ⁹ Yoziastɪ ma lʊ Zʊatam.
Zʊatam ma lʊ Asastɪ.

Asast ma lu Ezeklasti.

¹⁰ Ezeklasti ma lu Manasti.

Manasti ma lu Amɔn.

Amɔn ma lu Zuzlasti.

¹¹ Zuzlasti ma lu Yikonta di o nyaana.

Yikonta mimaɲa kam ni mu ba jaanti Yistrayeli tiina bam ba vu ba yagi Babiloni tu ni.

¹² Yistrayeli tiina bam viirim dum kwaga ni mu Yikonta lugi Salatyele.

Salatyele ma lu Zorobabele.

¹³ Zorobabele ma lu Abidu.

Abidu ma lu Eliyakim.

Eliyakim ma lu Azori.

¹⁴ Azori ma lu Sadoki.

Sadoki ma lu Akimi.

Akimi ma lu Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lu Eleyazaari.

Eleyazaari ma lu Matan.

Matan ma lu Zakobi.

¹⁶ Zakobi ma lu Zuzefu, wuntu mu jigi Mari baru.

Mari deen ma ba o lu Zezi wulu ba na baji ni Krisi.

¹⁷ Kuntu maa bri ni, ku na zigi Abraham ni ku vu ku yi Davidi tin, ba dwi dum yi kuni fugabina mu. Ku na zigi Davidi ni ku vu ku yi Yistrayeli tiina bam viirim dum maɲa kam ni tin, bantu di dwi dum yi kuni fugabina mu. Ku na zigi maɲa kam kuntu ni si ku vu ku yi ba na lugi Zezi Krisi maɲa kalu tin, bantu di dwi dum maa yi kuni fugabina.

Zezi lura kam na de te tin

(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ba na lugi Zezi Krisi te tin mu tintu. O nu Mari di Zuzefu tiina maama deen ya se si ba pa ba zu daanti, yi Mari daa ta wu ve o baru wum te. Maɲa kam kuntu ni o ma ba o ja pugadi we Joro dam. ¹⁹ Zuzefu wulu o na lugi

o zᵛ tᵢn maa yᵢ nᵒn-ᵑᵛm. O maa ba lagᵢ sᵢ o pa cavᵢra ja o kaant wᵛm nᵒᵒna maama yigə nᵢ. O ma buᵑᵢ sᵢ o daant o yag-o, sᵢ nᵒᵒna yᵢ zaᵑᵢ ba lwart. ²⁰ O na buᵑᵢ kᵛntᵛ tᵢn, Baᵑa-WE maləka ma ba o te o dᵢndwᵢa wᵛnt, yᵢ ka ta dᵢd-o ka wᵢ: «Zᵛzəfᵛ, pə Davidi dwi tu, yᵢ pa n wᵛ cᵒḡᵢ sᵢ n joᵑᵢ Mari n ma n ji n kaant. Bəᵑwaant, o na jᵢḡᵢ pugə kam tᵢn, kᵛ yᵢ WE Joro kᵛm dam ᵑwaant mᵛ. ²¹ O lagᵢ o lᵛ bəkərə mᵛ, sᵢ n pa o yᵢrᵢ nᵢ Zezi, bəᵑwaant o o ba o vᵢrᵢ o nᵒᵒna ba lwartᵢm wᵛnt o yagᵢ.»

²² Zezi lᵛra kam dᵛᵛn sᵢnᵢ ka tᵒḡᵢ kᵛntᵛ doᵑ mᵛ, sᵢ kᵛ pa Baᵑa-WE dᵛᵛn na tagᵢ kᵛlᵛ tᵢn sᵢnᵢ kᵛ kᵢ. Faᵑa faᵑa tᵢn, Dᵢ ni joᵑᵑnu wᵛdoᵑ dᵛᵛn tᵒᵒᵢ Dᵢ kwərə kam o wᵢ:

²³ «Bukᵒ wᵛlᵛ ta na yəri baarᵛ tᵢn wᵢ ba o ja pugə o lᵛ bəkərə, yᵢ baá bəᵑᵢ bu wᵛm yᵢrᵢ nᵢ Emanuyəᵢ.»

O yᵢrᵢ dᵢm kᵛntᵛ kuri mᵛ yᵢ WE wᵛra dᵢdaant dᵢbam.

²⁴ Zᵛzəfᵛ na dᵒ o zaᵑᵢ tᵢn, o ma sᵛ o kᵢ Baᵑa-WE maləka kam na tagᵢ nᵢ o kᵢ te tᵢn. O ma sᵛ o joᵑᵢ Mari o ja vu sᵒᵑᵒ. ²⁵ O ma wᵛ pəni dᵢd-o sᵢ kᵛ vu kᵛ yᵢ o na lᵛḡᵢ bu wᵛm maᵑa kalᵛ tᵢn. O laan ma pa o yᵢrᵢ nᵢ Zezi.

2

Yiyən-yeenə na tu sᵢ ba zuli Zezi te tᵢn

¹ Ba dᵛᵛn lᵛḡᵢ Zezi Zude tᵢᵛ kᵛdoᵑ nᵢ mᵛ, kᵛ yᵢrᵢ mᵛ Betelᵢhᵛm. Kᵛ maa yᵢ maᵑa kalᵛ Erᵒdᵢ dᵛᵛn na yᵢ pᵛ tᵢn. Yiyən-yeenə badaara dᵛᵛn ma nuᵑᵢ wa-puli seeni ba ba ba yᵢ Zeruzalᵛm. ² Ba laan ma bwe nᵒᵒna ba wᵢ: «Bu wᵛm ba na lᵛḡᵢ sᵢ o ji Zwifə pᵛ tᵢn wᵛ yən mᵛ? Bəᵑwaant dᵢbam nᵛ calᵢᵛa kalᵛ na brᵢ o lᵛra kam tᵢn na nuᵑᵢ bri-kwaga seeni, yᵢ dᵢbam ba sᵢ dᵢ zul-o.»

³ pᵛ Erᵒdᵢ dᵛᵛn na ni kᵛntᵛ tᵢn, liə maa jᵢḡ-o dᵢ nᵒᵒna balᵛ maama na zᵛᵛrᵢ Zeruzalᵛm nᵢ tᵢn. ⁴ O laan ma bəᵑᵢ

Zwifə kaanım yigə tiinə bam maama, dıdaant WE cullu karanyına tiinə bam, yı ba la daant. O ma bwe-ba o wı: «Yən mı ba maıt sı ba lı Kriş wım?»

⁵ Ba ma lər-o ba wı: «Kıv ta yı Betelhem nı mı, Zude tıv nı. Bəşwaant fəşə fəşə WE nişonnu wıdonş pıpıntı o wı:

⁶ «Betelhem, tıv kılıv na yı baləşə Zude tıntı dım wıntı tın, dat tıv kılıv na muri tın.

Bəşwaant nmı wıntı mı baá lı dıdərıv wılv na wı ta nii a nıvna balıv na yı Yıstrayelı dıwı tiinə tın başə nı.»

⁷ Erıdıt na ni kıntıv tın, o ma daant o bəşı yiyən-yeenə bam sı ba ba o te. O ma kwaant o bwe-ba, sı o lwart dı dım calıvba kam na pulı ka nuşı tın. ⁸ O laan ma tıvı-ba sı ba vu Betelhem, yı o wı: «Ve-na á kwaant á beeri bu wım jəgə, sı á na nı-o, sı á joori á ba á ta á brı-nı, sı a dı vu a zıl-o.»

⁹ Pı wım na tağı kıntıv dı ba tın, ba laan ma zaıt ba maa kıa. Ba na maa kı tın, ba ma da ba na calıvba kalıv ba ya na maıt ba na wa-pulı seenı tın. Ka laan maa wıv ba yigə nı wıyuu nı ka veə, yı ka vu ka zıgtı ka maıt dı bu wım na wıv mı tın. ¹⁰ Kıv ma pa ba tiini ba jıgtı wıvpolo lanyırant. ¹¹ Ba ma vu ba zıv sıvıv kım wıv. Ba ma na bu wım dı o nu Mari. Ba ma kuni doonə ba zıl-o. Ba laan ma bwəli ba zıla ba lı pıera ba pa-o. Ba pıera yam yı səbu-sışə, dı wənu tılv ba na zwı yı tı lwəm ywəmmə tın, dı traltı nuşə kalıv yırtı na yı Miiri tın. ¹² WE ma pa ba lwartı ba dındwıta wıntı, nı ba daa yı joori ba da Erıdıt te. Ba laan ma tıvıv cwə-gaa ba joori ba vu ba tıv kım.

Erıdıt na kwaant sı o gv bu wım te tın

¹³ Yiyən-yeenə bam na kı ba daartı kıntıv tın, Başə-WE malıka ma da ka ba Zıvıfıv te o dındwıta wıntı, yı ka wı: «Zaıt nı ja bu wım dı o nu nı ja nı duri nı vu Ezıptı tıv,

st á taá zúurt da, st kú yi maŋa kam a na wú pa abam ni st á nuŋi Ezipi á joori á ba tɪn. Bɛŋwaant Erɔdt mu lagɪ o zaŋt o beeri bu wum st o gú-o.»

¹⁴ Zúzeɸu na ni kuntu tɪn, o ma sɪntɪ o zaŋt o ja bu wum dt o nu wum, o nuŋi tɪtɪ dtm kuntu nt o vu Ezipi.

¹⁵ Ba ma zúurt da taan, st kú vu kú yi maŋa kalu Erɔdt na tɪgtɪ tɪn. Kú dɛɛn kɪ kuntu mu, st kú pa Baŋa-WE dɛɛn na tagɪ kulu tɪn sɪntɪ kú kɪ. Faŋa faŋa tɪn, Dɪ dɛɛn pɛ Dɪ nijonnu wudonɔ tɔɔltɪ Dɪ kwɛrɛ o wɪ:

«Amu WE bɛŋi a bu wum st o nuŋi Ezipi nt mu o ba.»

¹⁶ Erɔdt dɛɛn na tu o lwart nt yiyɛn-yeenɛ bam lúurt o yigɛ nt ba viiri tɪn, o bam ma tiini dt zaŋt. O ma pa ni st o nɔɔna vu Betelhem dt kú tɪ-balwa bam maama wunt, ba gú bɛkɛri-bale sɪlu na yi bɪna yale dt balu na muri bɪna yale tɪn maama. O nan kɪ kuntu, st kú maŋt dt yiyɛn-yeenɛ bam na pɛ o lwart maŋa kalu calɩɩa kam na nuŋi tɪn mu.

¹⁷ Biɛ bam gum dtm ma pa WE nijonnu Zeremi na tagɪ WE kwɛrɛ kalu faŋa faŋa tɪn sɪntɪ kú kɪ. ¹⁸ O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Sɔɔ mu zaŋt Rama tɪu wunt.

Nɔɔna mu wura ba keerɛ,
yɪ ba coosɛ zanzan.

Rasɛɛlt mu tiini o keerɛ o biɛ ŋwaant,

o maa ba sɛ st nɔɔn-nɔɔnu gan-o,

o biɛ bam na tɪga tɪn ŋwaant.»

¹⁹ Erɔdt dɛɛn ma ba o tɪ, yɪ Zúzeɸu daa ta wu Ezipi nt. Baŋa-WE maleka ma daa ba Zúzeɸu te o dɪndwɪa wunt, yɪ ka wɪ: ²⁰ «Zaŋt n ja bu wum dt o nu n joori n vu Yɪstrayɛlt tɪu. Bɛŋwaant wulu ya na lagɪ st o gú bu wum tɪn laan tɪga.»

²¹ Zúzeɸu na ni kuntu tɪn, o ma sɪntɪ o zaŋt o ja bu wum dt o nu o joori o vu Yɪstrayɛlt tɪu kum. ²² O laan ma ba o lwart nt Erɔdt bu Artɪsla mu lɛni o ko wum yuu

nt o di paart Zude tɪnt dɪm baŋa nt. Kɪ ma pa o kwart fɔnt st o joori o vu jəgə kam kɔntɔ. O dɪndwɪa wɔnt WE ma pa o lwart kɔlɔ o na maŋt st o kɪ tɪn, kɪ pa o lɛɛrt o vu Galile tɪɔ. ²³ O laan ma vu o yi tɪɔ kɔdoŋ, kɪ yɪrt mɔ Nazaretɪ, yɪ o zɔɔrt da. Kɪ laan ma pa WE nijonŋə bam dɛɛn na tɔɔlt Dɪ kwərə faŋa faŋa te tɪn sɪnt kɪ kɪ. Ba dɛɛn tagɪ ba wɪ: «Baá bəŋ-o nt Nazaretɪ tu.»

3

Zan na miisi nɔɔna na wɔnt yɪ o brɪ-ba te tɪn

(*Marɪkt* 1:1-8, *Luki* 3:1-18, *Zan* 1:19-28)

¹ Nɔɔntɔ wɔdoŋ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪrt mɔ Zan. Wɔntɔ mɔ yɪ wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔnt tɪn. O dɛɛn ma ba o wɔ Zude nt o beeri kagɔa wɔnt, yɪ o tɔɔlt WE kwərə. ² O maa yəni o ta o brɪ-ba st ba ləni ba wɔrɔ ba yagɪ kəm-balwaarɔ, st maŋa kam laan yɪə WE paart dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nt tɪn. ³ Zan yɪ wɔlɔ WE nijonŋu Ezayi na maŋt o ŋɔɔnt o taant faŋa faŋa tɪn o wɪ:

«Nɔɔntɔ mɔ wɔ kagɔa wɔnt o tɔɔlt o kwərə o wɪ:

«Zaŋɪ-na á fɔgt á kwɛ dɪ Yuutu wɔm cwəŋə kam,
o na lagɪ o ba o tɔgt da tɪn.

Pa-na cwe stɔ o na lagɪ o ba o tɔgt tɪn fɔgt st yɔɔrt lanytrant.» »

⁴ Zan dɛɛn zɔɔrt gɔrɔ kɔlɔ ba na sɔgt dɪ yogondi kɔrɔ tɪn mɔ. O maa maɪ kilə o ma ja o təŋə. O wɔdiu mɔ yɪ kayɪra dɪ tɔɔrɔ. ⁵ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nunɪ Zeruzalɛm, dɪ Zude tɪnt dɪm maama, dɪ Zɔrdɛn bugə ni je stɪm, ba ve o te. ⁶ Ba maa tɛ ba brɪ kɔlɔ ba na kɪ ba cɔgt tɪn. O laan maa pat ba tu Zɔrdɛn bugə kam wɔnt, yɪ o miisi-ba na wɔnt WE ŋwaant.

⁷ Zan na wɔra o miisi nɔɔna na wɔnt tɪn, o nɛ nt Farizɪan tiinə dɪ Sadustɪan tiinə zanzan tui o te. O ma ta dɪ

ba o wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mʊ. Wɔɔ mʊ brɪ abam sɪ á kwaant á lu cam dɪlʊ Wɛ na lagɪ Dɪ pa nabiinə na tɪn wɔntɪ? ⁸ Abam nan maɲɪ sɪ á taá kɪ kənə yalʊ na wʊ brɪ nɪ á sɪntɪ á ləni á wɔrv á yagɪ kəm-balwaarʊ tɪn mʊ. ⁹ Abam yɪ taá bʊɲa á pa á tɪtɪ nɪ, á na yɪ Abraham dwi tiinə tɪn, á daa wʊ maɲɪ sɪ á ləni á wɔrv. Wɛ na laga, Dɪ wʊ want Dɪ pa kandwa yantʊ ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ¹⁰ Nɔɔnʊ nan maɲɪ o jɪgɪ dooru o jɪɲa nɪ, sɪ o ta maa goni tweeru tɪm o dɪ tɪga nɪ. Tiu kʊlʊ maama na ba ləri bu-ɲʊna tɪn, o maɲɪ sɪ o go-kʊ mʊ o dɪ mini wɔntɪ sɪ kʊ dɪ. Mʊ Wɛ dɪ na lagɪ Dɪ kɪ nɔɔna balʊ na wʊ ləni ba wɔrv ba yagɪ kəm-balwaarʊ te tɪn. ¹¹ Amʊ nan miisi abam na wɔntɪ mʊ, sɪ kʊ brɪ nɪ abam ləni á wɔrv á yagɪ kəm-balwaarʊ tɪm. Kʊ daart wʊlʊ na lagɪ o saɲɪ amʊ kwaga o ba tɪn tiini o dwe amʊ. A wʊ maɲɪ sɪ a zeeri o nɛ natra dɪ. Wɔntʊ nan wʊ miisi abam Wɛ Joro dɪ mini wɔntɪ mʊ. ¹² Wɔntʊ nan ze zʊɲ-kɔgɔ mʊ sɪ o ma caart o mɪna o pɛ o kɪ o tulə nɪ, sɪ o daart mɪn-swaanʊ tɪm o zwɛ dɪ mini dɪlʊ na ba dɪ dɪ dwe tɪn. Mʊ Wɛ na lagɪ Dɪ pɔɔrɪ nɔɔna daant Dɪ kɪ-ba te tɪn.»

*Zan na miisi Zezi na wɔntɪ te tɪn
(Marɪkɪ 1:9-11, Luki 3:21-22)*

¹³ Zan dɛɛn na wʊ Zʊrdɛn bugə kam ni nɪ tɪn, Zezi ma nuɲi Galile tɪv nɪ o vu o te sɪ o miis-o na wɔntɪ. ¹⁴ Zan dɛɛn ya wʊ sɛ, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Amʊ mʊ maɲɪ sɪ a ba nmʊ te sɪ n miisi-nɪ na wɔntɪ, sɪ kʊ dat nmʊ mʊ wʊ ba amʊ te sɪ a miisi-m na wɔntɪ.»

¹⁵ Zezi ma lər-o o wɪ: «Yagɪ sɪ kʊ kɪ kʊntʊ lele, sɪ kʊ maɲɪ sɪ dɪ kɪ kʊntʊ mʊ, sɪ dɪ want dɪ kɪ kʊlʊ maama na yɪ Wɛ wɔbʊɲa tɪn.» O laan ma sɛ.

¹⁶ Zezi na miisi na kʊntʊ tɪn, o ma da o nuɲi na bam wɔntɪ. O laan ma na wɛyuu na pʊrɪ o baɲa nɪ, yɪ o na Wɛ

Joro kum na de da ku tu o baya, yi ku nyt di kunkwəŋə te. ¹⁷ Kwərə laan ma ŋɔɔnt wɛyuu ni ka wɪ: «Wɔntɔ mɔ yi amɔ bu-dɔa a na so-o di a wɔ maama. O ma yəni o pa a wɔ poli zanzan.»

4

Sɔtaant na maŋɪ Zezi te tɪn
(Marɪkɪ 1:12-13, Luki 4:1-13)

¹ Wɛ Joro kum deɛn na tu Zezi te kɔntɔ tɪn, ku laan ma ja-o ku vu kagɔa wɔnt, si sɔtaant maŋ-o di nii. ² Zezi deɛn maa wɔra taan da fiinna, yi o ba di wɔdiu wɪa di tɪtɪ maama. Kana maa jɪg-o. ³ Sɔtaant laan ma ba o te, yi di ta did-o di wɪ: «Nmɔ na sɪnt n yi Baŋa-Wɛ Bu, si n ta di kandwa yantɔ si ya ji wɔdiu si n di.»

⁴ Zezi ma ləri o wɪ: «Ku nan pɔpɔnt Wɛ tɔnɔ kum wɔnt ku wɪ:

«Ku dat wɔdiu yɪrant mɔ pat nabiinu ŋwɪ,
ku yi Wɛ ni-taant dɪm maama mɔ pat nabiinu ŋwɪa.» »

⁵ Sɔtaant laan ma ja-o di ja vu di zɔ Wɛ tɪtɪ tɪv Zeruzalem wɔ. Di ma ja-o di vu di di Wɛ-di-kamunu kum yuu mɛ na dwara tɪn di zɪg-o da, ⁶ yi di wɪ: «Nmɔ na yi Wɛ Bu, si n faŋɪ n cu tɪga ni si dɪ nii. Bɛŋwaant ku pɔpɔnt Wɛ tɔnɔ kum wɔnt ku wɪ:

«Wɛ wɔ pa Di malest ba nmɔ ŋwaant,
si lwəri-m di si jɪa,

si n yi tɔ tɪga ni n magɪ n naga di kandwɛ.» »

⁷ Zezi ma ləri o wɪ: «Ku ta pɔpɔnt ku wɪ:
«Yɪ zaŋɪ n maŋɪ n Yuutu Baŋa-Wɛ n nii.» »

⁸ Sɔtaant daa ma ja-o di ja vu di di piu kɔlɔ na tiini ku dwara tɪn yuu. Di laan ma brɪ-o lɔgɔ baya tɪntɪ dɪm maama di wo-laarɔ tɪv maama na wɔra tɪn. ⁹ Di ma ta did-o di wɪ: «Nmɔ na sɛ n kuni doonə n zuli amɔ, aá pa n ta n te wənu tɪntɔ maama.»

¹⁰ Zezi laan ma ta dɪ-dɪ o wɪ: «Sɔtaant, ve daa a tee nɪ! Sɪ kɔ pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɪ: «Kɔ yɪ n Yuutu Baŋa-WE yɪrant mɔ n maŋɪ sɪ n kuni doonə n zuli, sɪ n kɪ Dɪ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn.» »

¹¹ Sɔtaant laan ma viiri dɪ daar-o. WE malesɪ laan ma ba Zezi te sɪ zən-o.

Zezi na puli sɪ o tɔɔɪ WE kwərə te tɪn
(Marɪkɪ 1:14-15, Luki 4:14-15)

¹² Zezi dɛɛn na lwart nɪ ba jaant Zan ba kɪ pɪna digə nɪ tɪn, o ma joori o vu Galile. ¹³ O maa daa wɔ maŋɪ Nazaretɪ nɪ, yɪ o kɛ o vu Galile tɪv kɔdon, kɔ yɪrɪ mɔ Kapɛrnawum, o zɔvɪrɪ da. Tɪv kɔm kɔntɔ wɔ nɪntɔ ni nɪ mɔ, dɪ je sɪv Zabulɔn dwi tiinə dɪ Nɛfitali dwi tiinə ya na zɔvɪrɪ tɪn. ¹⁴ O na zɔvɪrɪ da kɔntɔ tɪn, kɔ dɛɛn ma pa WE nijonnu Ezayi na maŋɪ o tɔɔɪ WE kwərə faŋa faŋa te tɪn sɪntɪ kɔ kɪ. ¹⁵ O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Kɔ na yɪ Zabulɔn dɪ Nɛfitali tɪntɪ dɪm, dɪ je sɪv na wɔ nɪntɔ kɔm seeni tɪn, dɪ je sɪv na wɔ Zurdɛn bugə kam bube dɪdon dɪm kwaga nɪ tɪn,

dɪ Galile je sɪv dwi-gɛ tiinə na zɔvɪrɪ da tɪn,

¹⁶ jəgə kantɔ tiinə bam dɛɛn ya wɔ lim wɔnt mɔ,

yɪ ba laan ba ba na pooni zanzan.

Balɔ na zɔvɪrɪ da tɪn ya ba jɪgɪ tɪna dɪ WE, tɔvɔnt mɔ ya te-ba.

Pooni laan ma zəŋi ba baŋa nɪ.»

¹⁷ Zezi na joori o vu Galile tɪn, kɔ zɪgɪ maŋa kantɔ nɪ mɔ o puli o tɔɔɪ WE kwərə, o brɪ nɔɔna nɪ ba maŋɪ sɪ ba ləni ba wɔvɔ ba yagɪ kəm-balwaarɔ, bɛŋwaant maŋa kam laan yɪə WE paart dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtarɪ nɪ tɪn.

Zezi na bəŋi nɔɔna bana sɪ ba taa tɔg-o te tɪn
(*Mar*tkɪ 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸ Zezi dɛɛn maa wɔ Galile nɪnɪv kɔm ni nɪ o veə. O ma na nɔɔna bale, ba yɪ cɔrɔv mɔ. Ba dɪdɔvɑ yɪrɪ mɔ Simɔn, o yɪrɪ dɪdɔŋ maa yɪ Pɪyɛɛrɪ. Wɔdɔŋ wɔm maa yɪ o nyaantɪ, o yɪrɪ mɔ Andre. Ba yɪ kaləŋ-jara mɔ, yɪ ba wɔ na bam wɔnɪ ba dɔlɪ bɔrɪ ba ma jaantɪ kale. ¹⁹ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á ba á taá tɔgɪ-nɪ. Aá pa á taá beeri nɔɔna mɔ á pa-nɪ sɪ ba da amɔ kwaga, nɪ á na yəni á jaantɪ kale te tɪn.» ²⁰ O na tagɪ kɔntɔv tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yaɣɪ ba bɔrɪ sɪm, yɪ ba vu ba tɔgɪ o kwaga.

²¹ Zezi na ve o maa kɛ tɪn, o daa ma na nɔɔna bale, ba dɪ yɪ cɔrɔv mɔ. Ba ko yɪrɪ mɔ Zebede. Ba dɪdɔvɑ yɪrɪ mɔ Zakɪ. Wɔdɔŋ wɔm maa yɪ o nyaantɪ, o yɪrɪ mɔ Zan. Bantɔv bale dɪ ba ko Zebede maa wɔ naboro wɔnɪ ba kwɛ ba bɔrɪ, sɪ ba ma ja kale. O ma bəŋi biə bam sɪ ba ba ba taa tɔg-o. ²² O na bəŋi-ba kɔntɔv tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yaɣɪ ba ko wɔm dɪ naboro kɔm, yɪ ba vu ba tɔg-o.

²³ Zezi dɛɛn maa tɔlɪ Galile tɪnɪ dɪm maama. O maa yəni o ve Zwifə bam Wɛ-di sɪm sɪ o taa brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam. O maa tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ Wɛ na lagɪ Dɪ di paartɪ nɔɔna tɪtɪrɪ nɪ te tɪn. O maa kwəri o pa yawɪna na yazurə dɪ yawɪrɔv tɪlɔ dwi maama na jɪgɪ-ba tɪn. ²⁴ Nɔɔna ma ba ba ni o ŋwa je sɪm kɔntɔv nɪ, dɪ Siiri tɪv kɔm maama wɔnɪ. Ba maa yəni ba jaantɪ yawɪna dwi dwi ba tu o te, balɔv yɪra na tiini ya wɔɛ tɪn, kɔ wəli dɪ balɔv ciciri na yaartɪ-ba tɪn, dɪ balɔv na sat kɔɔrɔv tɪn, dɪ kwaarɔv. Ba na tu Zezi te kɔntɔv tɪn, o maa yəni o pa ba na yazurə. ²⁵ Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma nuŋɪ Galile tɪnɪ dɪm, dɪ je sɪlɔ ba na bə nɪ Tɪnɪ Fugə tɪn, dɪ Zeruzalɛm, dɪ Zude maama, dɪ je sɪlɔ na wɔ Zɔrdɛn bugə kam bube dɪdɔŋ dɪm nɪ tɪn ba tɔgɪ dɪd-o.

5

Zezi zaastm-dburt dım
(Luki 6:20-23)

¹ Zezi dĒEN na nĒ nĉn-kĉgĉ na tĉg-o tġn, o ma vu o di piu kudoŋ yuu o jĉni da. O na je tġn, o karabiĉ bam ma ba o te. ² O laan ma puli o brġ-ba o wġ:

³ «Balb na ye nt ba yġ yinigĉ tiinĉ WE yigĉ nt tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

ba na wġ tĉgt ba di WE paart dım tġn ŋwaant.

⁴ Balb wġrġ na cĉgt tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

WE na wġ pa-ba wġ-zuru tġn ŋwaant.

⁵ Balb na jġgt ban-pġnġ tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

WE na wġ pa ba taa te lġgġ tġn ŋwaant.

⁶ Balb na paġ WE cġga kam tĉgtm jġgt fra dġ ba tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

WE na wġ pa ba bġcara pĉni tġn ŋwaant.

⁷ Balb na jġgt nĉĉna ŋwaŋa tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

WE na wġ duri ba dġ ŋwaŋa tġn ŋwaant.

⁸ Balb na yġ wġ-poŋo tiinĉ tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

ba na wġ ba ba na WE tġn ŋwaant.

⁹ Balb na paġ nĉĉna jġgt ywĉeni daant tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

WE na wġ ta bĉ-ba nt Dġ biĉ tġn ŋwaant.

¹⁰ Balb na tĉgt WE cġga kam yġ nĉĉna bĒĒst-ba tġn mġ jġgt yu-yoŋo,

ba na wġ tĉgt ba di WE paart dım tġn ŋwaant.

¹¹ Nĉĉna na twġ abam yġ ba bĒĒst abam, yġ ba fĉ vwan ba tĒ wo-balwaarġ dwi maama ba pa abam amġ yġrġ ŋwaant tġn, ā jġgt yu-yoŋo. ¹² Ā taā jġgt wġpolo lanytrant st WE wġ pa ā na nyĉĉrġ zanzan Dġ tee nt. Kġ na yġ WE nijoŋnĉ balb dĒEN na loori abam yigĉ ba ba tġn, nĉĉna dĒEN maŋt ba bĒĒst-ba kġntġ mġ.

¹³ YE na pat wɔdiu ywənə te tɪn, abam dɪ nan maɲɪ sɪ á taá pat ywəni taa wɔ nabiinə tee nɪ. YE ywəni nan na ti, n daa n bá want n pa dɪ joori dɪ ja ywəni. Dɪ daa ba jɪɠ kuri. Baá dɪ-dɪ ba yaɠ mɔ, sɪ nɔɔna taa nwant dɪ baɲa nɪ.

¹⁴ Abam nyt dɪ lɔɠɔ baɲa pooni mɔ nabiinə tɪtari nɪ. Tɪw kɔlɔ ba na lɔɠɔ piu yuu nɪ tɪn bá want kɔ səɠi, kɔ nat mɔ jaja. ¹⁵ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá sɛ o tarɪɠ kanta o pu tɪtɔɠɔ kuri nɪ. Oó kwe-ka o palt wɛɛnt mɔ, sɪ ka pooni dɪm taa nat dɪ pat nɔɔna balɔ maama na wɔ digə kam wɔnt tɪn. ¹⁶ Abam dɪ nan maɲɪ sɪ á zəɲi á pooni dɪm kɔntɔ mɔ nɔɔna tɪtari nɪ. Ba laan wɔ na wo-laarɔ tɪlɔ á na kɪ tɪn, yɪ ba zuli á Ko WE wɔlɔ na wɔ wɛyuu nɪ tɪn.»

Zezi na pɛ WE cullu tɪm tiini tɪ ja kuri te tɪn

¹⁷ «Abam nan yɪ taá buɲɪ nɪ amɔ tu sɪ a pa WE tɔnɔ kɔm na brɪ kɔlɔ tɪn ji kafe, kɔ na yɪ WE cullu tɪlɔ Dɪ dɛɛn na pɛ Moyisi, dɪ Dɪ nijorɲə bam na brɪ kɔlɔ faɲa faɲa tɪn dɪ. Amɔ tu sɪ a pa tɪ tiini tɪ taa jɪɠɪ kuri mɔ lanyɪrantɪ, sɪ kɔ dat nɪ a lagɪ a cɔɠɪ-tɪ mɔ. ¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, lɔɠɔ baɲa dɪ wɛyuu na wɔ daantɪ sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ tɪn, kɔlɔkɔlɔ bá want kɔ lɪ WE cullu tɪm wɔnt dɪ finfɪn dɪ. Tɪ nan wɔ ta wɔra kɔntɔ mɔ taan, sɪ kɔ ba kɔ yɪ maɲa kalɔ WE na wɔ pa woɲo maama kɪ kɔ ti tɪn. ¹⁹ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na wɔ sɛ WE niə yam dɪdɔa yɪ o daartɪ o brɪ o donnə sɪ ba dɪ yɪ sɛ-dɪ tɪn, dɪ na maɲɪ dɪ yɪ mɪmɪ dɪ, kɔntɔ tu wɔ ba ji balara WE paartɪ dɪm wɔntɪ. Kɔ daartɪ, wɔlɔ maama na sɛ WE niə yam yɪ o daartɪ o brɪ o donnə sɪ ba dɪ sɛ tɪn, kɔntɔ tu wɔ ba ji kamunu WE paartɪ dɪm wɔntɪ. ²⁰ Á nan taá ye nɪ, abam na wɔ sɛ WE cɪga kam á dwəni á cullu karanyɪna tiinə bam dɪ Fariztan tiinə bam, á bá want á na cwəɲə sɪ á tɔɠɪ á zɔ WE paartɪ dɪm wɔ.»

Ban-zõhõ na nyɪ dɪ nõn-gɔra te tɪn

²¹ «Abam ye nɪ ba dɛɛn brɪ dɪbam kwə bam ba wɪ: <Yɪ zaɲɪ n gɔ nõõnɔ. Wɔɔɔ nan na gɔ nõõnɔ, ba maɲɪ sɪ ba di o taantɪ mɔ. > ²² Kɔ daartɪ, a nan lagɪ a ta dɪ abam nɪ, nõõnɔ wɔɔɔ na jɪgɪ ban-zõhõ dɪ o ko-bu, kɔ maɲɪ sɪ ba di kɔntɔ tu dɪ taantɪ mɔ. Wɔɔɔ na tagɪ dɪ o ko-bu o wɪ, o ba jɪgɪ wɔɔɔɔɔ, kɔ maɲɪ sɪ dɪbam sariya-dirə nakwa bam mɔ di kɔntɔ tu taantɪ. Nõõnɔ wɔɔɔ dɪ na tagɪ dɪ o ko-bu o wɪ, o yɪ joro, kɔ maɲɪ sɪ kɔntɔ tu zɔ min-tɪɔ mɔ. ²³ Kɔntɔ ɲwaantɪ, nmɔ na lagɪ n kwe n pɛɛrɪ n pa Wɛ, yɪ n laan na guli nɪ n ko-bu jɪgɪ n ban-zõhõ, ²⁴ sɪ n tiɲi n pɛɛrɪ dɪm, sɪ n joori n vu n ko-bu wɔm te sɪ á fõgɪ daantɪ. Nmɔ na kɪ kɔntɔ, sɪ n laan joori n ba n kwe n pɛɛrɪ dɪm n pa Wɛ.

²⁵ Kɔ daartɪ, nõõnɔ nan na jaantɪ-m o vu o saɲɪ, sɪ n kɪ lɪla n pa á fõgɪ daantɪ yɪ á daa ta wɔ yɪ sariya yam dim jəgə kam. Kɔ na daɪ kɔntɔ, o laan wú kɪ nmɔ sariya-diru wɔm jɪɲa nɪ, sɪ o pa n na cam. Wɔntɔ dɪ laan wú kɪ-m o tɪntɔɲnɔ jɪɲa nɪ, sɪ o ja-m o vu o kɪ pɪna digə nɪ. ²⁶ A lagɪ a ta cɪga dɪ nmɔ sɪ, nɪ ta n wɔra taan. Nmɔ na wɔ ɲwɪ jɪnɪ dɪm maama n ti, ba bá yagɪ-m.»

Ka-laga na yɪ kəm-balõrõ te tɪn

²⁷ «Abam nan ye nɪ ba maɲɪ ba ta ba wɪ: <Yɪ zaɲɪ n pəni dɪ n doɲ kaantɪ. > ²⁸ Amɔ nan lagɪ a ta abam nɪ, nõõnɔ wɔɔɔ na nii kaantɪ dɪ fra tɪn, kɔ nyɪ dɪ o maɲɪ o pəni dɪd-o mɔ o wɔɔɔɔɔ na lag-o tɪn ɲwaantɪ. ²⁹ Kɔntɔ tɪn, nmɔ jazɪm yɪ na pat n kɪ lwarɪm, sɪ n lɪ-dɪ n yagɪ. Nmɔ yɪra daa dɪdɔba na cõgɪ, kɔú ta lana kɔ pa-m kɔ dwe n yɪra yam maama na wɔra yɪ ba dɪ-ya min-tɪɔ nɪ. ³⁰ Nmɔ jazɪm mɔ na pat n kɪ lwarɪm, sɪ n go-dɪ n yagɪ. Nmɔ yɪra daa dɪdɔba na cõgɪ, kɔú ta lana kɔ pa-m kɔ dwe n yɪra yam maama na zɔ min-tɪɔ.»

Kaant yagım

(Matiyu 19:9, Markı 10:11-12, Luki 16:18)

³¹ «Ba maıt ba ta ba wı: «NƆƆƆƆƆ wıwı na yaıt o kaant, kuntı tu maıt sı o pa-o tƆƆƆƆ kuls na wı brı nı ba yaıt daant tın.» ³² Amı nan laıt a ta abam nı, nƆƆƆƆƆ wıwı na yaıt o kaant yı kı daı nı o cƆƆƆ dı baarı tın, kuntı tu pı kaant wım kı bwəjə mı, dı o daa na zı barı wıdɔj tın. NƆƆƆƆƆ wıwı maama nan na di kaant wım kuntı tın, kuntı tu dı kı bwəjə mı.»

Durə duum na wı maıt te tın

³³ «Abam maıt á ye nı ba dıen brı dtbam kwə bam ba wı: «Yı zaıt n kwant n ni, dı nmı na dugə n wı nı kı kuls n pa n Yuutu Baıa-WE tın.» ³⁴ Amı nan laıt a ta a brı abam sı á yı zaıt á du dı kulıkulı. Yı zaıt á du durə dı WE-sƆƆƆ, bıjwaant dáant mı yı WE jəjə je. ³⁵ Yı du-na dı tıga baıa dı, ka na yı WE nı cwiim jəgə tın jwaant. Nan yı du-na dı Zeruzalem dı, sı kuntı yı WE pa-farı wım tıw mı. ³⁶ Nan yı zaıt á du dı á tıtı yuu dı, bıjwaant á bá want á pa á yuuyə dıdva tıtı ləni ka jı napɔjɔ naa nazono. ³⁷ Nan pa-na abam «ıen» jı «ıen», sı abam «awo» jı «awo», sı á daa yı wəli kulıkulı da. Wɔjɔ na wəli da, kuntı yı sıttaant nyım mı.»

Dı na maıt sı dı taá jııt wı-zuru te tın

(Luki 6:29-30)

³⁸ «Abam maıt á ni sı ba taıt ba wı: «NƆƆƆƆƆ na pi n yı, sı ba pi kuntı tu dı yı. NƆƆƆƆƆ nan na guri n yəli, sı ba guri kuntı tu dı yəli.» ³⁹ Amı nan laıt a ta a brı abam nı, nƆƆƆƆƆ na kı-m lwarım, sı n dı daa yı kı-o lwarım n ma n jwı. NƆƆƆƆƆ nan na lɔıt n jazım pıpıƆƆ, sı n gunı kıdɔj kım dı, sı o lɔ o wəli da. ⁴⁰ NƆƆƆƆƆ nan na saıt-m sı o jɔjı n gwar-bu o jıtı jwaant, sı n pa o kwe n gwar-bwərə dı o wəli da. ⁴¹ Dıdıenı nan na fı-m sı n

zɪŋɪ o zɪla n vu nabaa yi mʊrʊ, sɪ n zɪŋɪ n vu nabaa yi mʊrr-tɪle. ⁴² Nɔɔnʊ nan na loori-m woŋo, sɪ n kwaant n pa-o-kʊ. Nɔɔnʊ nan na lagɪ sɪ o jɪnt woŋo n tee nt, sɪ n yɪ van-o.»

Sono taant

(Luki 6:27-28,32-36)

⁴³ «Abam maŋɪ á ni sɪ ba tagɪ ba wɪ: «N maŋɪ sɪ n ta n soe n donnə mʊ, sɪ n daart n ta n culi n dʊna.» ⁴⁴ Amʊ nan lagɪ a ta abam nt, á taá soe á dʊna, sɪ á daart á taá loori Wɛ á pa balʊ na jɪɪ abam ba bɛɛst tɪn. ⁴⁵ Á na kɪ kʊntʊ doŋ, kʊʊ brɪ nt abam yɪ Baŋa-Wɛ biə mʊ. Bɛŋwaant dɪntʊ ba pɔɔrɪ nɔɔna daant, Dɪ pat wɪa nyɪ nɔn-balwaarʊ dɪ nɔn-ŋʊna maama baŋa nt. Dɪ ta kwəri Dɪ pat dʊa nt ka pat balʊ na kɪ lanyɪrant dɪ balʊ na kɪ balɔɔ tɪn maama. ⁴⁶ Abam nan na soe balʊ dɪ na soe abam tɪn yɪrant, bɛɛ nyɔɔrɪ mʊ á wʊ na Wɛ tee nt? Lampo-joŋnə dɪ yəni ba kɪ kʊntʊ doŋ mʊ. ⁴⁷ Abam nan na zuli á cʊrrʊ yɪrant mʊ, abam kɪ á dwe á donnə bam na? Balʊ na yəri Wɛ tɪn dɪ nan yəni ba kɪ kʊntʊ doŋ mʊ. ⁴⁸ Abam nan maŋɪ sɪ á taá yɪ lanyɪrant dɪ cɪga tiinə, nt á Ko Baŋa-Wɛ na yɪ lanyɪrant dɪ cɪga tu te tɪn.»

6

Zezi na brɪ pɛɛra pam dɪ Wɛ-loro dɪ ni-vɔɔm na maŋɪ sɪ kʊ taa yɪ te tɪn

(Luki 11:2-4)

¹ «Á taá yɪrɪ á tɪtɪ, sɪ á yɪ taá brɪ kəm-laarʊ tɪʊ á na kɪ tɪn nɔɔna yigə nt. Á na kɪ kʊntʊ doŋ, kʊ bá pa á na nyɔɔrɪ á Ko Wɛ tee nt. ² Kʊntʊ tɪn, á na kwe woŋo á pa yinigə tu, á yɪ zaŋɪ á pa nɔɔna lwarɪ abam na kɪ kʊʊ tɪn ni nt, nt pipiri-nyɪna bam na yəni ba brɪ ba na kɪ kʊʊ tɪn ba Wɛ-di sɪm wʊnt, dɪ ba tɪʊ kʊm pooni yigə nt, sɪ kʊ ta pa nɔɔna zuli-ba te tɪn. A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam

st, bantv manj ba na ba hwturv. ³Nmv nan na lagt n weli yinigə tu, st n yt pa nɔɔn-nɔɔnv lwart kv ni nt, nɪnɛnt nɔɔnv na kwe woŋo o pa dt o jazim yt o jagwiə yəri kv ni nt te tɪn. ⁴N Ko WE nan nat kvlv n na səgi n kt tɪn. Dl laan wú pa n na nyɔɔrt kv hwaant.

⁵Abam na yəni á lagt á wart WE, st á yt zaŋt á taá brt á tɪtɪ nt pipiri-nyɪna bam na kt te tɪn. Bantv soe st ba taa zaŋt wɛɛnt mv ba wart WE ba WE-di sɪm wɔnt dt pooni yigə nt, st nɔɔna maama taa na-ba. A lagt a ta ctga mv dt abam st, bantv manj ba na ba hwturv ba ti. ⁶Nmv nan na lagt n wart WE, zv digə wv n ja ka ni n pt, st n laan wart n Ko WE dɪlv na wv jəgə kalv na səgi tɪn nt. Dɪntv nan nat kvlv n na səgi n kt tɪn. Dl laan wú pa n na nyɔɔrt kv hwaant.

⁷Abam na wbra á wart WE, á yt taá tiini á hɔɔnt bɪtar-ɔɔrv nɪnɛnt balv na yəri WE tɪn na yəni ba hɔɔnt te tɪn. Bantv yəni ba bɪŋt nt, ba na tiini ba hɔɔnt ta-fart mv, WE wú ləri ba loro. ⁸Abam nan yt zaŋt á kt nt bantv na kt te tɪn. Bɛhwaant á Ko WE manj Dl ye kvlv abam na lagt tɪn, yt á ta wv loori-Dl kv hwaant.

⁹Abam nan manj st á taá wart WE tɪntv doŋ mv:

›Dɪbam Ko wvlv na wv wɛɛnt tɪn,
st nmv yɪrt na tiə dt zulə,

¹⁰st nmv paart ba,
st nmv wvbɔŋa kt lvgv baŋa nt,
nt kv na kt n sɔŋɔ nt te tɪn.

¹¹Pa dɪbam wɔdiu zɪm st kv manj dɪbam.

¹²Yagt dí lwartm n ma n cɛ dɪbam,
nt dɪbam dt na yagt dí ma cɛ dí donnə te tɪn.

¹³Yɪ pa dí na manjɪm dɪlv na wú pa dí tv tɪn.

Nan vrt dɪbam wo-lwaanv tu jɪŋa nt.

(Nmv te paart dt dam dt tiə
st kv taa ve maŋa kalv na ba ti tɪn. Amina.)›

¹⁴ Abam na yagɪ á ma cɛ nɔɔna balɔ na kɪ abam lwarɪm tɪn, á Ko Wɛ dɪ wú yagɪ abam lwarɪm Dɪ ma cɛ abam. ¹⁵ Kɔ daart, abam na wɔ yagɪ á ma cɛ balɔ na kɪ abam lwarɪm tɪn, á Ko Wɛ dɪ bá yagɪ abam lwarɪm Dɪ ma cɛ abam.

¹⁶ Abam nan na vɔɔɪ ni, sɪ á yɪ nywant á yigə, nɪ pipirinyɪna bam na yəni ba kɪ te tɪn. Bantɔ yəni ba pa ba yibiya ləni sɪ kɔ pa nɔɔna lwarɪ nɪ ba vɔɔɪ ni mɔ. A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, bantɔ maɲɪ ba na ba ɲwɪrɔ. ¹⁷ Nmɔ nan na vɔɔɪ ni, sɪ n su n yia sɪ n daart n lɪ n yuu lanyɪrant. ¹⁸ Kuntɔ mɔ wú pa nɔɔn-nɔɔnɔ bá lwarɪ nɪ n vɔɔɪ ni. N Ko Wɛ dɪlɔ na wɔ jəgə kalɔ na səgi nɪ tɪn yɪrant mɔ ye. Dɪntɔ nan nat kɔlɔ n na səgi n kɪ tɪn. Dɪ laan wú pa n na nyɔɔrɪ kɔ ɲwaant.»

Wɛ-sɔɲɔ jɪjɪɪrɔ taant

(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹ «Nan yɪ zaɲɪ á kwaant sɪ á na jɪjɪɪrɔ zanzan lɔgɔ kuntɔ baɲa nɪ. Á na tiɲi jɪjɪɪrɔ lɔgɔ baɲa yo, tɪ wú ba tɪ cɔɔɪ. Tɔa wú mu-tɪ, yɪ tɪ wú sɔɲɪ tɪ cɔɔɪ. ɲwɪna dɪ ma wú bwəri sɔɲɔ kɔm ba zɔ ba ɲɔ-tɪ. ²⁰ Abam nan maɲɪ sɪ á tiɲi á jɪjɪɪrɔ zanzan Wɛ-sɔɲɔ nɪ mɔ. Dáant mɔ tɔa daa bá want ka mu-tɪ, yɪ tɪ bá sɔɲɪ tɪ cɔɔɪ, yɪ ɲwɪna dɪ bá want ba ɲɔ-tɪ. ²¹ Bɛɲwaant, abam jɪjɪɪrɔ na tigi mɛ tɪn, á bɪcara dɪ tigi dáant mɔ.

²² Nɔɔnɔ yia mɔ nyɪ nɪnɛɛnɪ kanta kalɔ na pat o yɪra jɪɪ pooni te tɪn. Kuntɔ tɪn, nmɔ yia na lana, kɔ pat n yɪra maama wɔ pooni wɔnt mɔ. ²³ Nmɔ yia nan na ba lana, kɔ pat n yɪra maama wɔ lim wɔnt mɔ. Kuntɔ tɪn, nmɔ yia ya na maɲɪ sɪ ya taa yɪ pooni tɪn nan na yɪ lim, kɔ laan wú ta tiini kɔ yɪ lim kɔ ja gaalt.

²⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá want o lɪ wɔbɔɲ-dɪdɔ, sɪ o ma tɔɲɪ o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi dɪdɔ wɔm yɪ o daart

o soe wɔdonɔ wɔm, naa oó ta nɔgɔ dɔdɔ wɔm yɔ o daartɔ o gooni wɔdonɔ wɔm. Kɔntɔ ɔwaaɔ abam bá wantɔ á pa sɔ WE taa yɔ á yuutu, sɔ á daartɔ á pa sɔbu dɔ taa yɔ á yuutu.

²⁵ Kɔntɔ ɔwaaɔ mɔ a lagɔ a ta abam, sɔ á yɔ taá liə dɔ lɔgɔ baɔa kɔlɔkɔlɔ, kɔ na yɔ á ni-wɔdiu, naa á na wú zɔ gwaarɔ tɔlɔ tɔn. Bɛɔwaaɔ á ɔwɔa gartɔ wɔdiu. Yɔra yalɔ WE na pɛ abam tɔn dɔ maa gartɔ gwaarɔ. ²⁶ Nan maantɔ-na á nii zunə na yɔ te tɔn. Bantɔ ba duə, yɔ ba ba zagɔ mɔna ba kɔ tuli nɔ. Kɔ nan yɔ á Ko WE mɔ nii ba baɔa nɔ dɔ ba ni-wɔdiu. Abam nan ba jɔgɔ kuri á dwe zunə bam na? ²⁷ Abam wɔlɔwɔlɔ bá wantɔ o tɔɔi o ɔwɔa dɔ fɔnfɔtɔn dɔ, o na maɔtɔ o li te dɔ.

²⁸ BEE nan mɔ yɔ á kɔ liə dɔ gwaarɔ wɔɔo? Maantɔ-na á nii ga-punnu tɔm lam na yɔ te tɔn. Tɔntɔ nan wartɔ tɔ tɔɔtɔ yɔ tɔ wartɔ gwaarɔ tɔ sɔ. ²⁹ Nan taá ye-na nɔ, tɔntɔ jɔgɔ lam tɔ dwe Pɛ Salɔmɔn dɛɛn na maɔtɔ o zɔɔrɔ gwar-ɔɔnɔnɔ tɔlɔ tɔn. ³⁰ Kɔ nan na yɔ gaarɔ tɔm kɔntɔ, tɔntɔ ba jɔgɔ dɛ dɔ nɔɔna na zwe-tɔ. Dɔ kɔntɔ dɔ WE ta mɔ patɔ tɔ jɔgɔ lam kɔntɔ donɔ. Kɔntɔ ɔwaaɔ, kɔ na yɔ abam, WE bá nii abam baɔa nɔ cɔga? BEE nan yɔ á ba kɔ á wɔ-dɔdɔba dɔ WE?

³¹ Kɔntɔ ɔwaaɔ, á yɔ taá liə dɔ á na wú dɔ wɔɔo kɔlɔ naa á na wú zɔ wɔɔo kɔlɔ tɔn. ³² Balɔ na yɔri WE tɔn mɔ tiini ba buɔtɔ wəənu tɔm kɔntɔ maama wɔbɔɔa. Abam Ko WE nan maɔtɔ Dɔ ye wɔɔo kɔlɔ na maɔtɔ dɔ abam tɔn. ³³ Abam maɔtɔ sɔ á da yigə á beeri Baɔa-WE paartɔ dɔm dɔ ɔwɔa kalɔ na tɔgɔ WE wɔbɔɔa tɔn. Á na kɔ kɔntɔ, WE laan wú wəli abam wəənu tɔlɔ na daartɔ tɔn. ³⁴ Dɛ maama tui dɔ dɔ tɔtɔ cam mɔ. Á nan yɔ taá pa liə jɔgɔ abam dɔ jwa wɔɔo. Yagɔ-na sɔ jwa dɛ dɔm tɔtɔ wú nii dɔ tɔtɔ wɔɔo.»

7

YI ηϞϞNT n doη wəənu
(Luki 6:37-38,41-42)

¹ «Abam yi taá ηϞϞNT á donnə wəənu, si WE yi ηϞϞNT abam dI wəənu. ² BEηwaant, abam na ηϞϞNT á donnə wəənu te tIn, WE wú tϞgt kuntu doη mu DI ma di á sarIya. Abam na maI bwaηa kalu á maηI á pa á donnə tIn, WE dI wú maI bwaηa kantu mu DI maηI DI pa abam si ku taa maI daant.

³ Abam nyI dI ηϞϞNT na nii o doη yi nI o na ga-balaηa da, yi o daart o ba lagI si o lwarI nI o tItI yi jIgt daa tIn. Ku maηI si ku taa yi kuntu doη na? ⁴ Daa na wu nmυ yi nI tIn, nI kI ta mu n ta dI n doη nI o pa n lI gaa o yi nI n yagI? ⁵ Nmυ yi pipiri-nyIm dI nmυ na kI n doη te tIn. Nmυ nan maηI si n lI n tItI yi daa kam mu, si n laan want n nii lanyIrant si n lI n doη yi gaa kam.

⁶ YI zaηI á kwe wəənu tIlu na yi wo-kamunə WE yigə nI á pa balu na vIn WE tIn. Á na kI kuntu, baá cϞgt-tI, yi ba daart ba cϞgt abam tItI dI ba wəli da.»

WE-loro
(Luki 11:9-13)

⁷ «Á taá loori WE, si DI wú pa abam kulυ á na lagI tIn. Beeri-na kulυ á na lagI tIn, si á wú na. MagI-na boro, si baá purl ba pa abam. ⁸ BEηwaant wulu maama na loori WE si DI pa-o woηo tIn wú joni. Wulu maama na beeri woηo tIn wú na-ku. Baá purl ba pa wulu maama na magI boro tIn.

⁹ Abam wulu na jIgt bu yi o na loori-m wudiu, nmυ wú sE n kwe kandwE n pa-o na? ¹⁰ Naa o na loori-m kaləηə, nI sE n pa-o bIsankwIa na? ¹¹ Awo. Abam wurυ na ba lana yi á ta ye si á taá paI á biə wo-larυ tIlu ba na lagI

tɪn, á Ko WE na lamma Dɪ dwe abam tɪn bá kwe wo-laarɔ Dɪ pa balɔ na loori-Dɪ tɪn na?

¹² Á taá kɪ á donnə lanyɪrantɪ, sɪ kɔ maɲɪ dɪ á na lagɪ sɪ bantɔ taa kɪ abam te tɪn. Kuntɔ mu yɪ cɪga kalɔ Moyisi dɪ WE nijonɲə bam zaastɪm dɪm na maɲɪ dɪ brɪ tɪn.»

*Zezi karabiə na wú tɔgɪ cwəɲə kalɔ tɪn
(Luki 13:24)*

¹³ «Á taá cɔ á tɪtɪ, sɪ á want á tɔgɪ cwə-mɪmɪna kam á vu á na ɲwɪa WE tee nɪ. Kɔ daart cwəɲə kalɔ ni na yalma yɪ ka vəɲə yɪ mwalt mwalt tɪn maa ve ka kweeli cɔgɪm jəgə nɪ mu, yɪ nɔɔna zanzan mu tɔgɪ cwəɲə kantɔ. ¹⁴ Kɔ daart cwəɲə kalɔ nmɔ na wú da sɪ n vu n jonɪ ɲwɪa WE tee nɪ tɪn ni yɪ mɪmɪna mu, yɪ ka pɪtɪnɪ. Nɔɔna finftɪn yɪrantɪ mu tɔgɪ cwəɲə kam kuntɔ.»

*Ba lwarɪ tiu kɔ biə lərim nɪ mu
(Luki 6:43-44, 13:25-27)*

¹⁵ «Á taá yɪrɪ á tɪtɪ dɪ balɔ na pat ba yɪ WE nijonɲə yɪ ba dai tɪn. Bantɔ yəni ba kɪ ba yibiyə nɪ ba yɪ nɔɔ-ɲɔna mu te abam yigə nɪ, yɪ ba nan lagɪ ba cɔgɪ abam nɪ nywənkuri na lagɪ sɪ cɔgɪ peeni te tɪn mu. ¹⁶ Ba tɪtɔɲa nan mu wú pa á lwarɪ ba na yɪ balɔ tɪn. Bɛɲwaantɪ tiu tərəkɔ na wú want kɔ ləkɔ doɲ biə. N bá na swan sabara yuu nɪ naa mɔɔla kaligoɲo yuu nɪ. ¹⁷ Tu-ɲɔɲɔ mu ləri bu-ɲɔna. Tu-balɔɔ dɪ maa ləri bu-balwaarɔ. ¹⁸ Tu-ɲɔɲɔ tərəkɔ na wú ləkɔ bu-balwaarɔ. Tu-balɔɔ dɪ nan tərəkɔ na wú ləkɔ bu-ɲɔna. ¹⁹ Tiu kɔlɔ maama na ba ləri bu-ɲɔna tɪn, baá go-kɔ ba dɪ mini nɪ mu. ²⁰ Kuntɔ tɪn, ba tɪtɔɲa mu wú pa á lwarɪ ba na yɪ balɔ tɪn.

²¹ Kɔ dai nɪ balɔ maama na bə amɔ nɪ <Yuutu, Yuutu> tɪn mu wú tɔgɪ ba zɔ WE paart dɪm wɔnɪ. Kɔ nan yɪ balɔ na sɪtɪn ba tɔgɪ amɔ Ko WE wɔbɔɲa tɪn mu.

²² Sarɪya dɛ dɪm na yiə, nɔɔna zanzan wú ta dɪ amɔ ba

wɪ: «Dí Yuutu, dɪbam dɛɛn tɔɔɔ nɪmɪ yɪrɪ dɪm ɲwaantɪ mɪ dɪ ɲɔɔɔ Wɛ yiyiu-ɲwɛ, yɪ dɪ ma nɪmɪ yɪrɪ dɪm dɪ zɛli cɪcɪrɪ nɔɔna yɪra nɪ, yɪ dɪ daartɪ dɪ ma dɪ kɪ wɔkɪnkagɪla zanzan.» ²³ A laan wɔ ta dɪ ba a wɪ: «A maɲɪ a yɛri abam. Ve-na daa nɪ, abam kɛm-balwaarɔ tiinɛ-ba.» »

Dí na maɲɪ sɪ dɪ sɛ Wɛ taantɪ te tɪn

(Luki 6:47-49)

²⁴ «Kɔntɔ ɲwaantɪ, wɔlɔ maama na cɛɔi a taantɪ dɪm yɪ o kɪ a na tagɪ kɔlɔ tɪn, kɔntɔ tu nyɪ dɪ wɔbɔɲa tu wɔlɔ na cwɪ o sɔɲɔ kuri pulɔɔ baɲa nɪ yɪ o laan lɔ-kɔ tɪn mɪ. ²⁵ Dɔa ma ba ka nɪ ka pa bwi su sɪ pɛɛlɪ. Vu-dɪɔ dɪ ma ba kɔ magɪ sɔɲɔ kɔm, yɪ kɔ wɔ tɔ, kɔ kuri na cwɪ pulɔɔ kɔm baɲa nɪ tɪn ɲwaantɪ. ²⁶ Kɔ daartɪ wɔlɔ maama nan na cɛɔi a taantɪ dɪm yɪ o ba kɪ a na tagɪ kɔlɔ tɪn nyɪ dɪ nɔn-joro na lɔɔɔ kɔ sɔɲɔ kasɔlɔ baɲa nɪ te tɪn mɪ. ²⁷ Dɔa ma ba ka nɪ ka pa bwi su sɪ pɛɛlɪ, yɪ vu-dɪɔ dɪ magɪ sɔɲɔ kɔm, kɔ pa kɔ tiini kɔ tɔ tɪga nɪ buri buri.»

²⁸ Zezi dɛɛn na tagɪ wɛɛnu tɪntɔ maama o ti tɪn, nɔn-kɔɔɔ kɔlɔ na wɔra tɪn ma tiini ba yɪ yɛɛu dɪ o zaastɪm dɪm. ²⁹ Bɛɲwaantɪ o ni-taantɪ dɪm jɪɔɔ dam dɪ dwe ba tɪtɪ cullu karanyɪna tiinɛ bam taantɪ dɪm.

8

Zezi na pɛ nanyɔɲɔ na yazurɛ te tɪn

(Markɪ 1:40-45, Luki 5:12-16)

¹ Zezi laan ma zaɲɪ o tu piɔ kɔm yuu nɪ o maa kɛa, yɪ kɔ-fɔɔɔ tɔɔɔ o kwaga. ² O na maa kɛ tɪn, nanyɔɲɔ kɔdɔɲ ma vu o te, yɪ kɔ kuni doonɛ o yigɛ nɪ kɔ loor-o kɔ wɪ: «Amɔ tu, nɪmɪ na laga, nɪ wantɪ n pa a na yazurɛ a ji lanyɪrant.»

³ Zezi ma sE. O ma twɔ o jɪŋa o dwe-o, yɪ o wɪ: «EEn, a laga. Zaŋɪ dɪ yazurə sɪ n ji lanyɪranɪ.» O na tagɪ kɔntɔ bɪdwɪ baŋa nɪ tɪn, mɔ nɔɔnɔ wɔm nanywaanɔ tɪm dE tɪ je yɪ o yɪra ji lanyɪranɪ. ⁴ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Yɪ zaŋɪ n ta kɔlɔ na kɪ tɪn n brɪ nɔɔna. Nan yɔɔrɪ n vu WE kaantɪm tu wɔm te sɪ n pa o nii n yɪra yam, sɪ n daart n ja pEera yalɔ Moyisi cullu tɪm na brɪ nɪ ya maŋɪ tɪn n vu n pa-o, sɪ o ma kaantɪ Baŋa-WE. Kɔntɔ mɔ wɔ brɪ nɔɔna maama nɪ n yawɔ kɔm sɪntɪ kɔ je.»

Zezi na pE pamaŋna yigə tu tɪntɔŋnɔ na yazurə te tɪn (Luki 7:1-10)

⁵ Zezi laan ma vu o yi tɔv kɔdoŋ, kɔ yɪrɪ mɔ KapErnawum. Pamaŋna yigə tu wɔdoŋ ma ba o te, ⁶ yɪ o loor-o o wɪ: «Amɔ tu, a jɪgtɪ a tɪntɔŋnɔ mɔ o tigi sɔŋɔ nɪ yɪ o wɔE, kɔ tiini kɔ cana o yɪra nɪ. O ma gwarɪgtɪ yɪ o wartɪ o zaŋɪ.»

⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Aá da a vu sɪ a pa o na yazurə.»

⁸ Pamaŋna yigə tu wɔm ma ləri o wɪ: «Amɔ tu, a wɔ maŋɪ sɪ n ba n zɔ amɔ sɔŋɔ. Nan weeni n ta dɪ n ni nɪ a tɪntɔŋnɔ wɔm zaŋɪ. N na tagɪ kɔntɔ, oó na yazurə. ⁹ BEnwaanɪ, amɔ dɪ yɪ nɔɔnɔ wɔlɔ nɔɔna badonnə na jɪgtɪ dam amɔ baŋa nɪ tɪn, yɪ a dɪ daa ta jɪgtɪ dam pamaŋna badaara baŋa nɪ. A na tagɪ a wɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ ve, o maŋɪ sɪ o vu mɔ. A nan daa na wɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ ba, o dɪ wɔ ba mɔ. Kɔ daa zɪ yɪ a tɪntɔŋnɔ, a na wɪ o kɪ woŋo, oó kɪ mɔ. Kɔntɔ, a ye sɪ, nmɔ na tagɪ kɔlɔ maama kɔv kɪ.»

¹⁰ Zezi na ni kɔntɔ tɪn, kɔ ma tiini kɔ sɔ-o. O ma ta dɪ balɔ na tɔgtɪ ba wɔra tɪn o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, a wɔ nE nɔɔn-nɔɔnɔ o na jɪgtɪ wɔ-dɪdɔva dɪ amɔ nɪnEEnɪ nɔɔnɔ wɔntɔ na jɪgtɪ wɔ-dɪdɔva te tɪn, kɔ na maŋɪ kɔ yɪ YɪstrayElɪ dwi tiinə bam wɔntɪ dɪ. ¹¹ A lagɪ a ta abam sɪ, nɔɔna zanzan wɔ nuji lɔgɔ baŋa je maama

ni, ba ba ba zu WE paart dım wu. Dáant mu ba laan wú jeni di dibam nabaara Abraham di Yizaki di Zakobi, yi ba di ywæni daant. ¹² Ku daart, Yistrayeli dwi tiinæ balu ya na maŋt si ba zu WE paart dım wu tın, bantı daa bá na cwəŋə si ba zu. WE wú zəli-ba Di yagı lim je ni, mE nɔɔna na yaara yi ba keerə yi ba dunt ba nwa tın.»

¹³ Zezi laan ma ta di pamaŋna yigə tu wum o wı: «Nan ve. Nmı na ki n wu-dıdwa di amı si a ki kulı tın, WE wú pa ku ki.»

Maŋa kam kuntu ni nɔɔ mu o tintıŋnı wum sıntı o na yazurə.

Zezi na pE PıyEeri tınkaant di yawıtna zanzan na yazurə te tın

(*Marıktı 1:29-34, Luki 4:38-41*)

¹⁴ Zezi laan ma vu PıyEeri-ba sɔŋɔ. O ma na PıyEeri tınkaant na tigə o ba jıgt yazurə. Ku yi paa mu jıg-o.

¹⁵ Zezi ma vu o ja o jıŋa, yi paa kam nuŋi o yıtra ni. Kaant wum laan ma zaŋt o ki wıdui o pa-o.

¹⁶ Tıga na tu ka wura ka yi tın, nɔɔna maa jaant ciciri na jıgt balı tın zanzan ba tui Zezi te. O maa yəni o ma o ni-taant o zəli ciciri sım, yi o daart o pa yawıtna bam maama na yazurə. ¹⁷ O ki kuntu, si ku pa WE nijɔŋnu Ezayi na maŋt o ta kulı faŋa faŋa tın mu sıntı ku ki, ni o dEEn na tagı o wı:

«Wuntı mu jɔŋi dibam cam di dı yawıtu maama o zıŋı.»

Balı na lagı si ba tɔgt Zezi tın na maŋt si ba ki te tın

(*Luki 9:57-62*)

¹⁸ Zezi dEEn na nE ni kɔ-fɔrɔ tiini ku wu o tee ni tın, o ma pa o karabiə bam ni si ba bE nıtu kım ni dıdɔŋ dım. ¹⁹ Ba daa ta na wu kE tın, WE cullu karanyıtna tu

wudonj ma vu o te, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Karanyɪna, nmɔ na lagt n vu je sɪlɔ maama tɪn, amɔ wɔ tɔgt a vu.»

²⁰ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Kɔ na yɪ yirɛ, bantɔ jɪgt bɔɔna ba tigi da. Zunɛ dɪ jɪgt pwɛru ba tigi da. Kɔ daart amɔ Nabiin-bu wɔm ba jɪgt jɛgɛ sɪ a pɛni da a sin.»

²¹ Nɔɔnɔ wudonj dɪ na yɪ o karabiɛ bam wɔ nɔɔnɔ dɪdɔba tɪn ma ta dɪd-o o wɪ: «Amɔ tu, yagɪ sɪ a vu a kɪ a ko luɛ, sɪ a laan ba a tɔgt nmɔ.»

²² Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Ta n tɔgt-nɪ, sɪ n yagɪ sɪ balɔ na ba jɪgt ŋwɪa Wɛ tee nɪ tɪn taa kɪ ba lwi.»

Zezi na jɪgt dam vu-fɔrɔ dɪ na baŋa nɪ te tɪn

(Marɪkɪ 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Zezi dɪ o karabiɛ bam laan ma vu ba zɔ naboro wɔ sɪ ba kɛ. ²⁴ Vu-fɔrɔ ma da kɔ zaŋɪ kɔ magɪ boro kɔm, yɪ kɔ wɔra kɔ miisi na bam kuri nɪ, dɪ Zezi ya tigi o dɔa.

²⁵ O karabiɛ bam ma vu ba zaŋ-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, vrɪ dɪbam n yagɪ, sɪ dɪ lagt dɪ tɪ.»

²⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛŋwaant mɔ yɪ fɔbɔnɪ jɪgt abam? Abam ba jɪgt wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ na?» O laan ma zaŋɪ wɛɛnɪ, yɪ o bagɪ vii kɔm dɪ na bam, yɪ tɪ maŋɪ da cɪmm.

²⁷ Kɔ ma tiini kɔ kɪ nɔɔna bam yɛɔu, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ yɪ wɔɔ mɔ, yɪ vii dɪ na dɪ ta sɛ o ni?»

Zezi na zɛli ciciri nɔɔna bale yɪra nɪ te tɪn

(Marɪkɪ 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ Ba laan ma vu ba bɛ nɪnɔ kɔm ni dɪdonj dɪm, mɛ Gadara tiinɛ na zɔbɪrɪ da tɪn. Nɔɔna bale maa wɔra ciciri na jɪgt-ba sɪ yaara. Bantɔ tigi yibeelɛ je nɪ mɔ, yɪ ba jɪgt fɔbɔnɪ, kɔ pat nɔɔn-nɔɔnɔ warɪ o tɔgt cwɛŋɛ kam kɔntɔ o kɛ. Ba laan ma nurɪ yibeelɛ je sɪm nɪ ba vu ba jeeri Zezi. ²⁹ Ba ma kaast baŋa baŋa ba wɪ: «Baŋa-Wɛ Bu,

nmv tu dɔbam te si n ki bɛɛ mu? Nmv tu si n yaari dɔbam yi WE sariya dɛ dɔm ta wv yi mv na?»

³⁰ Je sɔm kuntu ni tɔrɔ zanzan mv ya wvra ba beeri ba di. ³¹ Ciciri sɔm ma loori Zezi si wɔ: «Nmv na lagɔ n zɔli dɔbam, si n pa dɔ vu dɔ zv tɔrɔ bantv.»

³² O ma ta o wɔ, si ve. Si ma sɔnti si nuɔi nɔɔna bam yɔra ni si vu si zv tɔrɔ bam. Tɔrɔ bam maama ma duri ba tu ba tv nɔntv kum wvnti ba li na ba ti.

³³ Nɔɔna balv ya na nii tɔrɔ bam tin ma duri ba vu tiv kum wv. Ba ma ta kuv maama na ki tin, di Zezi na zɔli ciciri sɔm nɔɔna bale bam yɔra ni te tin. ³⁴ Kv ma pa tiv kum nɔɔna bam maama nuɔi ba vu si ba jeeri Zezi. Ba na nɛ-o tin, ba ma loor-o si o nuɔi ba tiv kum wvnti o viiri.

9

Zezi na brɔ ni o jɔgi dam si o yagi nɔɔna lwartim o ma cɛ-ba te tin

(*Mariki* 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Zezi laan ma joori o vu o zv naboro kum. O ma bɛ nɔntv kum o vu o yi o titi tiv Kapɛrnawum. ² O na wvra tin, nɔɔna badonnɔ ma zɔɔti kɔrɔ di gungolo ba ba o te. Zezi ma lwarti ba na tiini ba ki ba wv-dɔdva dɔd-o te tin. O ma ta di kɔrɔ kum o wɔ: «A bu, ki pu-dɔa, si nmv lwartim dɔm ti.»

³ WE cullu karanyɔna tiinɔ badonnɔ maa wvra, yi ba bwe ba titi ni ba wɔ: «Nɔɔntv wvntv ɔɔnti o twi WE mv o pa o di WE yi bidwi mv.»

⁴ Zezi ma lwarti ba na buɔti kuv tin. O ma bwe-ba o wɔ: «Bɛɛ mv yi á jɔgi wvbuɔ-balwaarv tintv á wvnti? ⁵ Kɔɔ mv yi mwali kv dwe, a na tagi di kɔrɔ kum a wɔ: «Nmv lwartim dɔm ti» mv yi mwali, naa a na tagi a wɔ: «Zarɔ n ta n ve» mv yi mwali? ⁶ Amv nan wv pa abam lwarti ni, amv na yi Nabiin-bu wvm tin jɔgi dam lvgv

baŋa nɪ, sɪ a yaɣɪ nɔɔna lwaɾɪm a ma cɛ-ba.» O laan ma ta dɪ kɔɾɔ kum o wɪ: «Zaɾɪ wɛɛnɪ sɪ n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔŋɔ.»

⁷ O na tagɪ kuntɔ tɪn, nɔɔnɔ wɔm ma sɪnɪ o zaɾɪ o vu sɔŋɔ. ⁸ Nɔn-kɔɔɔ kum maama na nɛ kuntɔ tɪn, fɔbɪnɪ ma zɔ-ba. Ba ma zuli WE dɪ Dɪ na pɛ dam dɪntɔ doŋ wɔ nabiinɛ tee nɪ tɪn.

Zezi na bəŋi Matiyu sɪ o taa tɔg-o te tɪn

(Markɪ 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Zezi laan ma nuŋi o maa kɛa. O ma na nɔɔnɔ wɔdoŋ, o yɪɪ mɔ Matiyu. O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o joŋi lampoo tɪn mɔ. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaɾɪ n ta n tɔɣɪ-nɪ.» O ma sɪnɪ o zaɾɪ o tɔɣɪ o kwaga.

¹⁰ Zezi dɛɛn ma vu Matiyu sɔŋɔ sɪ o di wɔdiu, o dɪ o karabiɛ bam. Lampo-joŋnɛ dɪ nɔn-cɪcɔɣɪɪ zanzan dɪ maa tɔɣɪ ba wɔra ba di wɔdiu kum dɪ ba. ¹¹ Farizɪan tiinɛ dɪ maa tɔɣɪ ba wɔra. Bantɔ na nɛ Zezi na kɪ te tɪn, ba ma vu ba ta dɪ o karabiɛ bam ba wɪ: «Bɛɛ mɔ kɪ yɪ á karanyɪna kam di wɔdiu dɪdaantɪ lampo-joŋnɛ dɪ nɔn-cɪcɔɣɪɪ tɪm kuntɔ?»

¹² Zezi ma ni ba na tagɪ kulɔ tɪn. O laan ma ta o wɪ: «Kɔ na yɪ balɔ na jɪɣɪ yazurɛ tɪn, bantɔ wɔ maŋɪ sɪ ba vu dɔɣɪta tu te sɪ o sooni-ba. Kɔ daartɪ balɔ na ba jɪɣɪ yazurɛ tɪn mɔ maŋɪ sɪ ba vu sɪ ba na soonim. ¹³ WE tɪtɪ maŋɪ Dɪ ta Dɪ wɪ: «A lagɪ sɪ nabiinɛ taa jɪɣɪ da-ŋwəŋa mɔ, sɪ kɔ dat nɪ ba taa matɪ ba wəənu mɔ ba kaantɪ-nɪ.» Ve-na á zaastɪ taantɪ dɪm kuntɔ kuri cɪga. Amɔ na tu lɔɣɔ baŋa tɪn, kɔ dat sɪ a bəŋi balɔ na maŋɪ ba yɪ nɔn-ŋɔna tɪn, amɔ nan tu sɪ a bəŋi nɔn-balwaarɔ mɔ sɪ ba ba amɔ te.»

Zezi zaastɪm dɪm na yɪ zaastɪm-dɔbɔɪ te tɪn

(Markɪ 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Zan karabiä dĒĒn ma vu Zezi te, yĭ ba bwe-o ba wĭ: «Dĭbam dĭ Fariztan tiinä bam yäni dĭ vĭ ni maĵa zanzan. BĒĒ mĭ yĭ nmĭ karabiä bam ba vĭ ni kĭntv?»

¹⁵ Zezi ma läri-ba o wĭ: «Nĕĕnv na di kaant yĭ o kĭ candiä, yĭ o cilonnä na wĭra st ba tĕgt ba di, bantv wĭ want ba nywant ba yigä st ba yĭ di wĭdiu yĭ kan-barv wĭm ta wĭ ba tee nt na? Ba bá sĒ bā kĭ kĭntv. Kĭ nan wĭ ba kĭ yi maĵa kam ba laan na wĭ ja kan-barv wĭm ba viiri tĭn. Maĵa kam kĭntv nt yĭ o daa na ba ta wĭ ba tee nt tĭn, mĭ o cilonnä bam laan wĭ vĭ ni.

¹⁶ Nĕĕn-nĕĕnv dĭ nan bá sĒ o kwe garyi-dĭvrt o ma färĭ gwar-donĵo kĭlv na kaart tĭn. O na kĭ kĭntv, kĭ färĭm dĭm laan wĭ vuuri gĕrĕ kĭm kĭ pa kĭ tiini kĭ cĕgt zanzan. ¹⁷ Nĕĕn-nĕĕnv dĭ nan bá sĒ o kwe sa-dĭĵa o lo o kĭ lĕ-donĵo wĭnt. O na kĭ kĭntv yĭ sana kam na keeri, kaá pa lĕĕ kĭm bagĭ mĭ. Kĭntv ĵwaant sana kam wĭ lo, yĭ lĕĕ kĭm dĭ cĕgt. Nĕĕnv nan maĵt st o kwe sa-dĭĵa o kĭ lĕ-dĭĵv wĭnt mĭ, st tĭ maama maĵt daant.»

Zezi na pĒ kaant na yazurä yĭ o bi Zwifä yigä tu bukĕ te tĭn

(*Marĭkĭ* 5:21-43, *Luki* 8:40-56)

¹⁸ Zezi dĒĒn na wĭra o ĵĕĕnt kĭntv tĭn, Zwifä yigä tu wĭdonĵ ma ba o te. O kuni doonä o yigä nt yĭ o wĭ: «Amĭ bukĕ mĭ tĭga lele kĭntv. Nan ba st n ma n ĵĭĵa n dwe-o, st o joori o na ĵwĭa.»

¹⁹ Zezi ma zaĵt o tĕg-o, dĭ o karabiä bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa kĒ kĭntv tĭn, kaant wĭdonĵ dĭ ya tĕgt o wĭra, o na tiini o wĕĒ ka-wĭ taan bĭna fugä-yale. O maa bĭĵt o wĭnt o wĭ: «A na maĵt a dwe o gĕrĕ kĭm yĭrant dĭ, aá na yazurä.» O ma kĒ Zezi kwaga o dwe o gĕrĕ kĭm ni. ²² O na dwe-o kĭntv tĭn, o ma pipiri o nii-o yĭ o wĭ: «A bukĕ, kĭ pu-dĭa. Nmĭ na kĭ n wĭ-dĭdĭva dĭ amĭ te tĭn mĭ pĒ n na yazurä.»

Maŋa kam kuntu ni nɔɔ mu kaanti wum sɔnti o na yazurɔ.

²³ Zezi laan ma vu o zu Zwifɛ yigɛ tu wum sɔŋɔ. O ma zu o na balu na maŋi ba wu wi yi ba kwe nɔɔna ba ki tɛn na ti ba yigɛ si ba ki-o, di nɔɔna zanzan na keeri yi ba fri ba tɛti. ²⁴ O ma ta di ba o wi: «Zaŋi-na á nuŋi, si bu wum wɔ tigi, o tigi o do mu.» O na tagi kuntu tɛn, nɔɔna bam maa jɛg-o ba mwana. ²⁵ Ba na pɛ kɔgɔ kum maama nuŋi tɛn, Zezi laan ma vu o zu digɛ kam bu wum na wura tɛn. O ma ja o jɛŋa o pa o bi o zaŋi wɛɛnti.

²⁶ O kam diɛn kuntu ma jagi di yi tɛtu kum je sim maama.

Zezi na puri lilwɛ bale yiɛ te tɛn

²⁷ Zezi dɛɛn ma zaŋi o maa kɛa. O na maa ve tɛn, lilwɛ bale ma zaŋi ba togi o kwaga, yi ba tɛ di kwɛr-dia ba wi: «Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɛbam yibwɛnɛ!»

²⁸ O ma vu o zu sɔŋɔ kudɔŋ. Lilwɛ bale bam ma togi ba zu da. O laan ma bwe-ba o wi: «Abam buŋi si aá want a ki á na lagi kulɔ tɛn a pa abam na?»

Ba ma lɛr-o ba wi: «Dɛbam tu, ɛɛn, ní want n ki.»

²⁹ O laan ma dwe ba yiɛ yam yi o wi: «Abam na ki á wɔ-didua di amɔ si a ki kulɔ a pa abam tɛn, Wɛ wú pa ku ki.» ³⁰ O na tagi kuntu tɛn, ba yiɛ yam ma sɔnti ya joori ya puri. O ma kaanti-ba si ba yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarti ku ni ni. ³¹ O na kaanti-ba kuntu tɛn, ba ta zaŋi ba karti ba ŋɔɔnti o taanti je sim maama ni.

Zezi na pɛ mɛmaa ŋɔɔnti te tɛn

³² Maŋa kalu ba na maa kɛ tɛn, nɔɔna badonnɛ ma ja mɛmaa ba ba Zezi te. Ku yi cicirɛ mu tog-o ka pa o warti o ŋɔɔnti. ³³ Zezi ma zɛli cicirɛ kam o yɛra ni, yi nɔɔnɔ wum laan wai o ŋɔɔna. Ku ma su nɔn-kɔgɔ kum maama, yi ba tɛ ba wi: «Dɛbam maŋi dí wɔ nɛ wo-kin kagɛli dɛntu doŋ Yistrayɛli tɛtu ni.»

³⁴ KՅ daart Fariztan tiinə bam dԷԷՆ wՆ sԷ, yԻ ba wԻ: «WՆntՆ na wat o zəli sՆtaana tԻn, kՆ yԻ sՆtaana-pԷ dam Դwaant mՆ.»

³⁵ Zezi dԷԷՆ maa kaagt tԻ-kamunə dԻ tԻ-bale sԻm maama wՆnt. O maa yəni o zՆՆrԻ Zwifə bam WԷ-di sԻm o brԻ-ba WԷ kwər-ywəŋə kam, dԻ WԷ na lagԻ DԻ di paart nճճna tԻtart nԻ te tԻn. O maa pat nճճna na yazurə dԻ ba yawԻԻԻԵ dwi dwi. ³⁶ O dԷԷՆ na nԷ nճn-kճgճ kՆm yaara yam na yԻ te tԻn, ba Դwanja ma zՆ-o lanyԻrant, bԷԴwaant ba tiini ba bwəni yԻ ba dam dԻ ti. Ba nyԻ dԻ peeni sԻԼՆ na ba jԻgt nayԻԻԵ sԻ o taa nii sԻ banja nԻ te tԻn. ³⁷ O laan ma ta dԻ o karabiə bam o wԻ: «KՆ nyԻ dԻ faa na kԻ lanyԻrant yԻ tԻntՆԴna fԻnfԻԻn yԻrant mՆ wՆra sԻ ba kԻ-kՆ te tԻn. ³⁸ Nan loori-na faa kՆm tu sԻ o tՆԴԻ nճճna zanzan, sԻ ba vu ba kԻ o faa kՆm ba pa-o.»

10

Zezi na tՆԴԻ o karabiə fugə-bale bam te tԻn

(*MarԻkԻ 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41, Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9, 51-53, 14:26-27*)

¹ Zezi dԷԷՆ ma bəŋi o karabiə fugə-bale bam sԻ ba ba o te. O ma pa-ba dam sԻ ba want ciciri ba zəli nճճna yԻra nԻ, sԻ ba daart ba pa nճճna na yazurə dԻ ba yawԻԻԻԵ dwi maama.

² O karabiə fugə-bale bam yԻra mՆ tԻntՆ:
O ma da yigə o bəŋi Simճn wՆԼՆ yԻԻ dԻԻճŋ na yԻ PԻyԷԷԻԻ
tԻn,

dԻ Andre wՆԼՆ na yԻ Simճn nyaant tԻn,
dԻ Zakt, dԻ o nyaant Zan balՆ na yԻ Zebede biə tԻn,

³ Filipi dԻ Batelemi,

Toma dԻ Matiyu wՆԼՆ ya na yԻ lampo-joŋnu tԻn,
Zakt wՆԼՆ na yԻ AlԻft bu tԻn, dԻ Tadt,

⁴ Simճn wՆԼՆ na yԻ ZelճԻ nճճna bam wՆ nճճՆ tԻn,

dt Zudast Yiskartyo wɔɔɔ na wɔ ba o yɔgi Zezi o pa nɔɔna tɪn.

⁵ Zezi laan ma tɔɔɔ bantɔ fugə-bale bam st ba nuɔi ba vu ba tɔɔɔ WE kwərə kam. Ba na lagɪ ba kE tɪn, o ma pa-ba ni o wɪ: «Yɪ zaɔɪ á vu dwi-gE tiinə na zɔɔɔ mE tɪn, naa á vu Samari tiinə tɪɔ. ⁶ Á nan maɔɪ st á vu YistrayEɪɪ dwi tiinə bam te, bEɔwaantɪ bantɔ nyɪ dt peeni sɪɔ na je tɪn mɔ. ⁷ Nan ve-na á brɪ-ba nɪ maɔa kam yiə, WE paart dɪm lagɪ dt ba nɔɔna tɪtarɪ nɪ. ⁸ Ve-na á taá pa yawɪtɪna na yazurə, st á daart á taá bi balɔ na tɪgtɪ tɪn, st á pa nanywaanɔ joori tɪ na yazurə tɪ ji lanytrantɪ, st á daart á taá zəli ciciri nɔɔna yɪra nɪ. Á nan maɔɪ st á zəni nɔɔna zaantɪ mɔ, nɪ abam dt na joɔi WE dam dɪm zaantɪ te tɪn. ⁹ Á na maa ve, st á yɪ zaɔɪ á kwe səbu-sɪɔa naa səbu á kɪ á gwar-fwEɪla nɪ á wəli da. ¹⁰ Nan yɪ kwe-na tampɔgɔ kɔɔɔ ba na kɪ wɔɔdu da tɪn. Á nan yɪ kwe gwaarɔ tɪle tɪle naa natra naa nacəgə á wəli da. Bɛɔwaantɪ tɪntɔɔɔnɔ maɔɪ dt o ni-wɔɔdu mɔ.

¹¹ Abam nan na ve á yi tɔɔ kɔɔɔ maama, st á lagɪ nɔɔnɔ wɔɔɔ na wɔ jeeri abam dt wɔɔpolo tɪn, á vu o sɔɔɔ á taá wɔra st kɔ ba kɔ yi á viirim. ¹² Á nan na ve á zɔ sɔɔɔ kɔɔɔ, st á jɔɔɔ-ba á ta nɪ: «WE wɔ pa abam yazurə.» ¹³ Sɔɔɔ kɔm tiinə nan na jeeri abam lanytrantɪ, yazurə yam wɔ ta wɔra dt ba. Kɔ daartɪ, ba na wɔ jeeri abam lanytrantɪ, yazurə yam wɔ joori ya ba abam te. ¹⁴ Abam nan na ve sɔɔɔ kɔɔɔ naa tɔɔ kɔɔɔ, yɪ ba na wɔ sE st ba jeeri abam naa ba cəgi abam taantɪ, st á nuɔi je sɪm kɔntɔ nɪ. Á na maa viirə, st á pɪɪst á nE fogo kɔm á yagɪ da. ¹⁵ A nan lagɪ a ta cɪga mɔ dt abam st, WE sarɪya dE dɪm na yiə, Sodɔm dt Gomɔɔɔɔ tiinə bá tiini ba na lEɛɔ nɪ tɔɔ kɔm kɔntɔ nɔɔna te.

¹⁶ Cəgi-na, a lagɪ a tɔɔɔ abam nɪnEɛnɪ peeni na maa ve st st gwaanɪ nywənkuri wɔnɪ te tɪn mɔ. Kɔntɔ ɔwaantɪ

á maŋɪ sɪ á taá cʊ á tɪtɪ, sɪ á taá jɪɠɪ swan nɪ bɪsankwɪ te, sɪ á daari á pa á wɔrɔ taa lana nɪ kunkwənə na yɪ te tɪn. ¹⁷ Á taá cʊ á tɪtɪ, sɪ nɔɔna wú ja abam ba vu ba saŋɪ sariya-dirə nakwa bam tee nɪ, yɪ ba daari ba magɪ abam ba Wɛ-di sɪm wɔnɪ. ¹⁸ Abam na tɔɠɪ amɔ tɪn ŋwaani, baá ja abam ba vu ba saŋɪ dɪdɛɛra dɪ pwa tee nɪ. Kuntɔ mɔ á wú want á brɪ-ba Wɛ cɪga kam, yɪ á daari á brɪ dwi-ge tiinə bam dɪ. ¹⁹ Ba nan na jaani abam ba vu ba saŋɪ, sɪ á yɪ taá liə dɪ á na wú ta kʊlɔ tɪn naa á na wú ta te tɪn. Á na wú taá zɪɠɪ ba yigə nɪ maŋa kalɔ tɪn, Wɛ wú pa á lwarɪ á na wú ta kʊlɔ tɪn. ²⁰ Kɔ dat abam tɪtɪ mɔ wú ŋɔɔnɪ, kɔ yɪ á Ko Wɛ Joro kɔm mɔ wú pa abam taani dɪlɔ á na wú ŋɔɔnɪ tɪn.

²¹ Nɔɔna badonnə wú ja ba tɪtɪ currɔ ba kɪ nɔɔna jɪa nɪ sɪ ba gɔ-ba. Kwə dɪ wú kɪ ba biə kuntɔ doŋ. Biə dɪ wú zaŋɪ ba pa ba ja ba niinə dɪ ba kwə ba gɔ. ²² Nɔɔna maama wú ta culi abam, á na yɪ amɔ nɔɔna tɪn ŋwaani. Wɔlɔ maama nan na tiini o zɪɠɪ kəŋkəŋ sɪ kɔ vu kɔ yɪ yaara yam tiim tɪn, Wɛ wú vrɪ kuntɔ tu ŋwɪa. ²³ Ba nan na bɛɛsɪ abam tɪv kʊlɔ nɪ, sɪ á duri á vu kɔdoŋ. A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam bá want á tɔlɪ tɪtɪ dɪlɔ maama na wɔ Yistrayɛlɪ nɪ tɪn á ti, yɪ amɔ Nabiin-bu wɔm daa ta wɔ joori a ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o karanyɪna. Tɪntɔŋɔv dɪ nan tərə o na dwe o yuutu. ²⁵ Karabu nan na tu o yɪ nɪ o karanyɪna te, kɔ maŋɪ kuntɔ. Tɪntɔŋɔv dɪ nan na tu o yɪ nɪ o yuutu te, kɔ maŋɪ kuntɔ. Ba na jɪɠɪ sɔŋɔ tu ba bə ba wɪ <Sɔtaana-pɛ Belizebuli> tɪn, ba laan wú tiini ba twɪ o sɔŋɔ tiinə bam sɪ kɔ dwəni kuntɔ.

²⁶ Á nan yɪ taá fɔna dɪ nabiinə. Woŋo kʊlɔ maama na səɠi nɔɔna tee nɪ tɪn jwa wú ba kɔ lwarɪ jaja. Woŋo kʊlɔ na pugɪ tɪn jwa wú ba kɔ puri. ²⁷ A na səɠi a brɪ abam

cɪga kalɔ maama tɪn, á maɲɪ st á pa ka nuɲi pooni mu. A na waast kuɔ dɪ abam tɪn, á maɲɪ st á dɪ nayuu mu á tɔɔli-ku. ²⁸ Abam yɪ taá kwart fɔvɔnɪ dɪ nɔɔna balu na wú want ba gu á yɪtra yam yɪ ba bá want á jwæru ba gu tɪn. Á nan maɲɪ st á taá kwart WE mu, beɲwaant dɪntɔ mu wú want Dɪ pa á yɪtra dɪ á jwæru maama cɔɟɪ min-tɪv nɪ.

²⁹ Ku na yɪ kabæmbæli, sɪntɔ yælo yɪ mwalt mwalt mu. Á Ko WE nan nii st baɲa nɪ, yɪ st dɪdɔba bá want ka tɔ tɪga nɪ ka tɪ dɪ WE na wɔ sɛ. ³⁰ Ku nan na yɪ abam, WE ye abam yuuywe sɪm ni na mat te tɪn. ³¹ Kuntɔ ɲwaant, á yɪ taá kwart fɔvɔnɪ, st abam dɪdɔba dɪdɔba tiini á jɪɟɪ kuri á dwe kabæmbæli zanzan.

³² Nɔɔnɔ wɔɔɔ maama na zɪɟɪ nabiinæ yigæ nɪ o brɪ jaja nɪ wɔntɔ yɪ amɔ nɔɔnɔ tɪn, amɔ dɪ nan wú zɪɟɪ kuntɔ tu kwaga nɪ a brɪ nɪ o yɪ a nɔɔnɔ a Ko WE yigæ nɪ. ³³ Ku daart, nɔɔnɔ wɔɔɔ maama na vɪn amɔ nabiinæ yigæ nɪ tɪn, amɔ dɪ wú vɪn kuntɔ tu a Ko WE yigæ nɪ.

³⁴ A na tu luɟɔ baɲa tɪn, á yɪ taá buɲɪ nɪ, ku yɪ st a pa nɔɔna mu na ywæni daant. A nan tu st a pa nabiinæ mu pɔɔrt daant. ³⁵ A tu st a pa nɔɔna dɪ ba kwæ mu pɔɔrt daant, st a daart a pa bukwa dɪ ba niinæ dɪ pɔɔrt daant, ku daart st kaana dɪ ba banna niinæ dɪ pɔɔrt daant. ³⁶ Ku ma wú pa nɔɔnɔ dɪ o tɪtɪ sɔɲɔ tiinæ taa culi daant.

³⁷ Wɔɔɔ na soe o nu dɪ o ko o dwe amɔ tɪn, kuntɔ tu wɔ maɲɪ st o taa yɪ a nɔɔnɔ. Wɔɔɔ maama na soe o biæ o dwe amɔ tɪn, kuntɔ tu wɔ maɲɪ st o taa yɪ a nɔɔnɔ.

³⁸ Wɔɔɔ maama na wɔ sɛ st o tɔɟɪ amɔ kwaga, st o na yaara nɪ wɔɔɔ na zɪɲɪ tɔvɔn-dagara o maa ve o tɔvɔnɪ jɔgæ te tɪn, kuntɔ tu wɔ maɲɪ st o taa yɪ amɔ nɔɔnɔ. ³⁹ Wɔɔɔ maama nan na lagɪ st o yɪrɪ o tɪtɪ ɲwɪa tɪn, oó ga-ka mu. Ku daart, wɔɔɔ na sɛ st o ga o ɲwɪa amɔ ɲwaant tɪn, oó na ɲwɪa WE tee nɪ.

⁴⁰ NƆƆŊƆ ƵƵƵƵ na jeeri abam lanytrant tɪn, kɔ tu jeeri amɔ mɔ. NƆƆŊƆ ƵƵƵƵ na jeeri amɔ lanytrant tɪn, kɔ tu jeeri Baŋa-ƲƲ dɪɪ na tɔŋɪ-nɪ tɪn mɔ. ⁴¹ NƆƆŊƆ ƵƵƵƵ maama na jeeri ƲƲ nijonɔnu lanytrant tɪn, dɪ ƲƲ na tɔŋ-o tɪn ŋwaant, ƲƲ ƵƵ pa kɔntɔ tu dɪ tɔŋɪ o na nyɔɔɪ nɪ Dɪ nijonɔnu ƵƵm te. Kɔ daart, nƆƆŊƆ ƵƵƵƵ na jeeri nɔn-ŋɔm lanytrant o nɔn-ŋɔntɔm dɪm ŋwaant tɪn, ƲƲ ƵƵ pa kɔntɔ tu dɪ tɔŋɪ o na nyɔɔɪ dɪɪ Dɪ na ƵƵ pa nɔn-ŋɔm ƵƵm tɪn. ⁴² A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nƆƆŊƆ ƵƵƵƵ na maŋɪ o kɪ na-zurɛ fɪnfɪtɪn dɪ o pa amɔ nƆƆŋa bam ƵƵ dɪdɔa, o na yɪ a karabu tɪn ŋwaant, kɔ tu ƵƵ na nyɔɔɪ ƲƲ tee nɪ.»

11

Zan ƵƵƵƵ na miisi nƆƆŋa na ƵƵnt tɪn tɔŋɪ o karabiɔ Zezi tee nɪ

(Luki 7:18-35)

¹ Zezi dɛɛn na brɪ o karabiɔ fugɔ-bale bam ba na maŋɪ sɪ ba kɪ te o ti tɪn, o laan ma kɛ o vu je sɪm kɔntɔ tɪntɪ dɪm ƵƵnt sɪ o taa brɪ nƆƆŋa, yɪ o tɔɔɪ ƲƲ kwɛrɛ kam dɪ ba.

² Zan ƵƵƵƵ na miisi nƆƆŋa na ƵƵnt tɪn dɛɛn maa ƵƵ pɪna digɔ nɪ. O ma ni wɛɛnu tɪɪ Zezi Kɪsɪ na kɪ tɪn. O ma tɔŋɪ o karabiɔ badonnɔ sɪ ba vu o te, ³ sɪ ba bwe-o ba nii: «Nmɔ mɔ yɪ ƵƵƵƵ ƲƲ na tagɪ dɪ dɪbam nɪ nɪ ba tɪn na, naa dɪ ta ƵƵ ta cɛŋɪ nƆƆŊƆ ƵƵdɔŋ mɔ?»

⁴ Ba na bwe Zezi kɔntɔ tɪn, o ma lɛri-ba o wɪ, ba ve ba ta dɪ Zan kɪɪ maama ba na niɔ yɪ ba kwɛri ba na tɪn.

⁵ «Á taá brɪ-o nɪ lilwɔ yɪɔ purɪ, kwaarɔ dɪ wat tɪ veɔ, nanywaanɔ yɪra dɪ joorɪ ya kwɛ lanytrant, zwa-kwarɔ dɪ zwa ni, twa dɪ joorɪ ba bi. Kɪɪ na wɛɪ da tɪn, yinigɔ tiinɔ dɪ maa ni ƲƲ kwɛr-ywɛŋɔ kam. ⁶ ƵƵƵƵ maama na ba joorɪ amɔ kwaga nɪ tɪn mɔ yɪ yu-yonɔ tu.»

⁷ Zan karabiə bam na ma viiri tɪn, Zezi laan ma ta Zan taant o brɪ nɔn-kɔgɔ kɔm o wɪ: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagɔa wɔnt tɪn, á bɔɪtɪ nɪ á wɔ́ na bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii miu kɔlɔ vii na jɪgtɪ kɔ zuuli tɪn mu na? ⁸ Aye, kɔ dat kɔntɔ. Sɪ bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii nɔɔnɔ wɔlɔ na zɔ gwar-ɲɔnnɔ tɪn mu na? Aye, kɔ dat kɔntɔ. Nɔɔna balɔ na zɔ gwar-ɲɔnnɔ tɪn zɔbrɪ sɔ-ɲɔnnɔ wɔnt mu, sɪ kɔ dat kagɔa wɔnt. ⁹ Bɛɛ nan mu á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na WE nijonnu mu na? ɛɛn, kɔ yɪ kɔntɔ mu. Á nan na nɛ wɔlɔ tɪn tiini o dwe faɲa faɲa WE nijonɲə bam na yɪ te tɪn. ¹⁰ Bɛɲwaant WE tɔnɔ kɔm maɲt kɔ ta wɔntɔ taant kɔ wɪ:

«Nii, amɔ WE lagɪ a tɔɲt a nijonnu mu,
sɪ o da nmɔ yigə o vu o kwɛ cwəɲə kalɔ nmɔ na wɔ́ ba
n tɔgtɪ da tɪn.»

¹¹ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nabiinə balɔ maama ba na maɲt ba lɔ tɪn wɔnt nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na dwe Zan. Kɔ daart lele kɔntɔ, nɔn-nabwəm wɔlɔ maama na zɔ WE paartɪ dɪm wɔnt tɪn laan tu o dwe Zan. ¹² Kɔ na zɪgtɪ maɲa kalɔ Zan na miisi nɔɔna na wɔnt sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn, WE paartɪ dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam, yɪ nɔn-balwaarɔ dɪ kwaant sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam. ¹³ Faɲa faɲa WE nijonɲə bam dɪ Moyisi cullu tɪm dɛɛn maɲt tɪ brɪ WE paartɪ dɪm cɪga kam, sɪ kɔ ba kɔ yɪ maɲa kalɔ Zan laan na tu tɪn. ¹⁴ Abam na sɛ á jonɪ ba na brɪ cɪga kalɔ tɪn, á wɔ́ lwartɪ nɪ Zan na tu o wɔra tɪn, wɔntɔ mu yɪ Eli wɔlɔ ba dɛɛn na tagɪ o taant nɪ oó ba tɪn.

¹⁵ Abam nan fɔgtɪ á cəgi amɔ taant dɪm.

¹⁶ A ma bɛɛ mu a maɲt zɪm nɔɔna bam kəm na yɪ te tɪn? Ba nyɪ dɪ biə na je yaga kaporo nɪ ba kwɛɛra te tɪn mu. Ba maa tɛ dɪ ba yuu donnə ba wɪ:

¹⁷ «Dɪ magɪ gullu mu sɪ á sa,
yɪ á wɔ sagɪ.

Dí ma daartí dí leeni luə le,
yí á yigə wə nywant.›

¹⁸ Bɛɲwaant Zan na tu tɪn, o pɪntɪ o kana mʊ yɪ o ba nyɔ sana. Nɔɔna na nɛ-o tɪn, ba maa jɪg-o ba yáala ba wɪ, kʊ yɪ cicirə mʊ tɔg-o. ¹⁹ Kʊ daart, amʊ Nabiin-bu wʊm nan na tu tɪn, a wʊ vɔgɪ ni. Nɔɔna daa ta maa yáalt amʊ dɪ, yɪ ba wɪ, a yɪ nɔn-kolo mʊ, yɪ a yɪ sa-nyɔrʊ dɪ. Ba daa ta maa wɪ, a yɪ lampo-joɲnə dɪ nɔn-cɪɔgɪrʊ cilɔɲ mʊ. «Wʊbʊɲa tu tɪtʊɲa mʊ brɪ nɪ o jɪgɪ wʊbʊɲa.» »

Balʊ na vɪn Zezi tɪn na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn
(*Luki 10:13-15*)

²⁰ Zezi na tagɪ kʊntʊ o ti tɪn, o laan maa jɪgɪ balʊ na nɛ o wo-kɪnkagɪla yam yɪ ba ta wʊ sɛ sɪ ba ləni ba wʊrʊ tɪn taant o ɲɔɔna. O maa kaant balʊ na zʊʊrɪ tɪntɪ dɪlʊ o na kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan da tɪn o wɪ: ²¹ «Abam Korazin tiinə, á wʊ na lɛɛrʊ! Kʊ wəli dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wʊ na lɛɛrʊ! Bɛɲwaant, wo-kɪnkagɪla yalʊ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnə ya na kɪ Tiiri dɪ Sidɔn tiinə tee nɪ, bantʊ ya wʊ kɪ lɪla ba ləni ba wʊrʊ ba yagɪ kəm-balwaarʊ, yɪ ba ya wʊ zʊ gwar-zɪnzwara ba lo puru ba yuu nɪ, sɪ kʊ brɪ nɪ ba wʊrʊ mʊ tiini tɪ cɔgɪ zanzan. ²² Taá ye-na nɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm na yia, Tiiri dɪ Sidɔn tiinə bá tiini ba na lɛɛrʊ nɪ abam na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn.

²³ Abam Kapɛrnawum tiinə, á ga bʊɲɪ nɪ Wɛ lagɪ Dɪ zəɲi abam wɛyuu nɪ mʊ na? Aye. Abam nan lagɪ á tʊ tɪga nɪ mʊ, á tu á kwaarɪ curu goɲ-luɲu kʊm kuri. Bɛɲwaant, wo-kɪnkagɪla yalʊ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnə ya na kɪ Sodɔm tiinə tee nɪ, ba ya wʊ ləni ba wʊrʊ yɪ Wɛ ya daa bá cɔgɪ ba tɪtʊ kʊm. ²⁴ Á taá ye nɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm na yia, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lɛɛrʊ nɪ abam na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn.»

Zezi na wó pa nɔɔna na siun dɪ ba cam te tɪn
(*Luki 10:21-22*)

²⁵ Maɲa kantɔ nɪ, Zezi laan ma kɪ o Ko Baɲa-WE le yɪ o wɪ: «A Ko, nmɔ yɪ wɔɔɔ na te wɛyuu dɪ tɪga baɲa maama tɪn. Nmɔ nan mɔ pɛ n cɪga kam sɛgi swan tiinɛ dɪ yiyiu tiinɛ tee nɪ, yɪ n daartɪ n pa balɔ na nyɪ dɪ bu-balɛ te tɪn lwartɪ ka kuri. ²⁶ A Ko, a kɪ nmɔ le. Nmɔ na kɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ n wɔɔɔɲa na lagɪ kɔɔɔ tɪn ɲwaantɪ mɔ.»

²⁷ O laan ma ɲɔɔɔ dɪ nɔɔna bam o wɪ: «A Ko WE nan kwe woɲo maama o kɪ a jɪɲa nɪ. Nɔɔɔn-nɔɔɔɔ bá wantɪ o lwartɪ WE Bu wɔm, kɔ na datɪ o Ko yɪrantɪ. Nɔɔɔn-nɔɔɔɔ dɪ nan bá wantɪ o lwartɪ a Ko WE, kɔ na datɪ amɔ wɔɔɔ na yɪ o Bu tɪn yɪrantɪ, kɔ wɛli dɪ amɔ na lagɪ sɪ a pa nɔɔɔɔ wɔɔɔ maama lwar-o tɪn.

²⁸ Á ba-na amɔ te, abam balɔ bam maama á na bwɛni yɪ á zɪɲɪ zɪla yalɔ na dunɛ tɪn, sɪ amɔ wó pa á na siun. ²⁹ Á sɛ-na sɪ á tɔɲɪ á pa amɔ, sɪ á zaastɪ kɔɔɔ a na lagɪ a brɪ abam tɪn. Bɛɲwaantɪ a yɪ wɔ-bono tu mɔ yɪ a yɪ tu-n-tɪtɪ tu. Aá pa á wɔɔɔɲa taa tigi jɛgɛ dɪdɔa. ³⁰ Bɛɲwaantɪ amɔ tɪtɔɲa yam ba cana, yɪ a na lagɪ sɪ á kɪ kɔɔɔ tɪn yɪ mwaltɪ mwaltɪ mɔ.»

12

Zezi na brɪ nɪ o dwe siun dɛ cullu tɪm te tɪn
(*Marɪkɪ 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11*)

¹ Da yam kɔntɔ ni nɪ Zezi dɛɛn ma tɔgɪ kartɪ wɔ o maa kɛa. Kɔ dɛɛn yɪ Zwifɛ bam siun dɛ nɪ mɔ. O karabiɛ bam dɪ maa tɔgɪ ba wɔra, yɪ kana jɪgɪ-ba. Ba ma bwɛri mɪna ba yu ba dɔna. ² Farizɪtan tiinɛ dɪ ma tɔgɪ ba wɔra. Ba ma na ba na kɪ kɔɔɔ tɪn. Ba laan ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Nii nmɔ karabiɛ bam na kɪ kɔɔɔ. Ba tɔɲɪ tɪtɔɲɪ dɪɔ na cɔgɪ dɪbam siun dɛ cullu tɪm tɪn mɔ.»

³ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Abam ta wɔ fɔgɪ á kartɪmɪ WE tɔnɔ kɔm na brɪ Pɛ Davidi taantɪ te tɪn na? Kɔ brɪ sɪ

kana dĒEN mŭ jaant wŭntŭ dt o nŏŏna. ⁴ O ma vu o zŭ WE digə, yt o kwe culu dŭpE dŭlŭ na tigi da WE ņwaant tŭn o pa o dt o nŏŏna bam di. Kŭ nan ya culə st bantŭ di dŭpE dtm. Kŭ yt WE kaantm tiinə yŭrant mŭ jŭgt cwəŋə st ba di-dt. ⁵ Naa, abam ta wŭ fŏgt á karŭmŭ WE tŏŏ kŭm na brŭ nt, WE kaantm tiinə bam yəni ba cŏgt siun dE culu kŭm dt ba na tŭŭt Dŭ digə kam tŭtŭŭa siun dE maama wŭnt tŭn? Ba nan na yəni ba tŭŭt kŭntŭ tŭn, ba ta jŭgt bŭra kŭ wŭnt. ⁶ Kŭ daart lele kŭntŭ, wŭlŭ na dwe WE-di-kamunu kŭm tŭn nan mŭ wŭ yo. ⁷ WE tagt Dŭ wŭ: «Amŭ lagt st nabiinə taa jŭgt da-ņwaŭa mŭ, st kŭ dat nt a lagt st ba taa mat ba wəənu mŭ ba kaant-nt.» Abam ya na lwart taant dŭntŭ kuri, á ya bá di balŭ na jŭgt bŭra tŭn taant. ⁸ BEņwaant amŭ Nabiin-bu wŭm jŭgt ni siun dE cullu tŭm baŭa nt.»

⁹ Zezi laan ma nuŭi jəgə kantŭ nt o vu o zŭ Zwifə bam WE-digə. ¹⁰ Nŏŏŭ maa wŭra o jŭŭa dŭdŭa na tŭga. Farizŭan tiinə badonnə dt maa tŏgt ba wŭra ba na lagt cwəŋə st ba brŭ nt Zezi kt o tusi. Ba ma bwe-o ba wŭ: «Nŏŏŭ jŭgt cwəŋə st o pa o doŭŭ na yazurə siun dE dtm nt na?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wŭ: «Abam wŭlŭ na jŭgt piə, yt ka na tŭ vŭl-kŏgŏ wŭnt siun dE dtm nt, á bá nii ka baŭa nt st á lŭ-ka na? ¹² Nabiinu nan tiini o jŭgt kuri o dwe piə. Kŭntŭ ņwaant nŏŏŭ jŭgt cwəŋə st o kt o doŭŭ lanyŭrant siun dE dtm nt.» ¹³ O na tagt kŭntŭ tŭn, o laan ma ta dt nŏŏŭ wŭlŭ jŭŭa kam na tŭgt tŭn o wŭ: «Tŭt n jŭŭa kam.»

Nŏŏŭ wŭm ma sŭnt o tŭt-ka. O jŭŭa kam ma joori ka ji lanyŭrant nt o jŭ-ŭŭŭa kam te. ¹⁴ Farizŭan tiinə bam na nE kŭntŭ tŭn, ba ma nuŭi ba vu ba bant daant st ba lagt cwəŋə ba gŭ Zezi.

¹⁵ Zezi dĒEN ma lwart ba na lagt ba kt-o te tŭn. O ma nuŭi jəgə kam kŭntŭ nt. Nŏn-kŏgŏ zanzan dĒEN maa

tɔg-o. O ma pa ba maama na yazurə dɪ ba yawuɪɪɪ. ¹⁶ O ma daart o kaant-ba o wɪ, ba yɪ zaɪɪ ba pa nɔɔna lwart o ni nɪ. ¹⁷ Zezi na kɪ kuntu tɪn, kɪ yɪ sɪ kɪ pa Wɛ nijɔɔnu Ezayi na maɪɪ o ta kɪɪ faja faja tɪn mɪ sɪɪɪ kɪ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

¹⁸ «Nii, wɔntɪ mɪ yɪ amɪ Wɛ tɪntɪɔɔnɪ wɪɪ a na kuri tɪn.

Wɔntɪ mɪ yɪ wɪɪ a na so-o yɪ o yəni o pat a wɪ poli zanzan tɪn.

Aá pa a Joro kɪm taa wɪ o tee nɪ.

O ma wɪ pa dwi maama tiinə ba ba lwart amɪ cɪga kam na yɪ te tɪn.

¹⁹ Wɔntɪ nan bá ta magɪ kantɔgɔ naa o taa kɪ sɔɔ.

O nan bá ta pat o kwərə zaɪa cwe jeerə nɪ.

²⁰ Wɔntɪ bá cɔgɪ nɔɔna balɪ na tiini ba bwənə tɪn,

oó ta jɪgɪ ba ɲwanja,

nɪnɛɛnɪ nɔɔnɪ wɪɪ na bá bwəri miu kɪɪ na tiiri tɪn,

yɪ o bá dwe kanta kalɪ mini na ba dana tɪn.

Oó ta kɪ kuntu mɪ,

sɪ kɪ vu kɪ yɪ maɪa kalɪ o na wɪ pa amɪ Wɛ cɪga kam ba ka taa jɪgɪ dam nɔɔna tɪtari nɪ, yɪ lanyɪranti want balɔɔ.

²¹ Wɔntɪ yɪɪ ɲwaanɪ mɪ dwi maama wɪ ta jɪgɪ tɪna amɪ Wɛ tee nɪ.»

Wɔɔ dam mɪ Zezi maɪ o zəli sɪtaana?

(Markɪ 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

²² Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja lilwe, yɪ o kwəri o yɪ mɪmaa ba ba Zezi te. Bɛɲwaanɪ cicirə dɛɛn mɪ jɪg-o ka yaara. Zezi ma pa nɔɔnɪ wɪm na yazurə. O yɪə ma joori ya nat, yɪ o daart o wat o ɲɔɔna. ²³ Kɪ ma sɪ nɔn-kɔgɔ kɪm maama, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɪ wɔntɪ mɪ yɪ Pɛ Davidi dwi tu wɪɪ Wɛ na lagɪ Dɪ tɪɲɪ tɪn na?»

²⁴ Farizian tiinə bam na ni kuntv tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Wuntv na wat o zəli sɪtaana tɪn, kv yɪ sɪtaana-pe Belizebuli dam mv o ma o zəli-ya.»

²⁵ Zezi na lwart ba wubɪɲa na yɪ te tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɪv kvlv paart na pɔɔrt kuni bile yɪ ba jɪɟɪ daant tɪn, kv bá daant kv cɔɟɪ. Tɪv kvlv maama naa sɔɲɔ kvlv maama na pɔɔrt kv tɪtɪ wuntv kuni bile tɪn, kvú tv mv. ²⁶ Kv ya na sɪntɪ kv yɪ cɪɟa nɪ a mat sɪtaana-pe dam mv a ma a zəli sɪtaana nɔɔna tee nɪ, kuntv ya wú brɪ nɪ sɪtaana-pe dam dɪm pɔɔrt kuni bile mv, yɪ o paart dɪm bá daant dɪ cɔɟɪ. ²⁷ Kv na sɪntɪ kv yɪ amv jɪɟɪ Belizebuli dam mv a ma a zəli sɪtaana, abam nɔɔna bam dɪ nan mat dam dɪm kuntv mv ba maa zəli-ya na? Abam tɪtɪ nɔɔna bam na kv te tɪn mv brɪ nɪ cɪɟa tərɪ á tee nɪ. ²⁸ Kv nan yɪ Wɛ Joro kv m dam mv a ma a zəli sɪtaana. Kuntv maa brɪ nɪ Wɛ marɪ Dɪ ba abam te, sɪ Dɪ dɪ paart nɔɔna tɪtart nɪ.

²⁹ Sɪtaana-pe nan nyɪ dɪ nɔn-dɪdɛɛrv na yɪrɪ o sɔɲɔ te tɪn mv. Nɔɔnv na lagɪ sɪ o vu nɔn-dɪdɛɛrv wvm sɔɲɔ o ɲɔ, o marɪ sɪ o da yɪɟə o ja nɔn-dɪdɛɛrv wvm o vɔ mv. O na vɔɟ-o o ti tɪn, mv o laan wú want o wəənu tɪm maama o kwalɪmɪ.

³⁰ Nɔɔnv wvlv maama nan na dat a nɔɔnv tɪn, o yɪ a dvm mv. Nɔɔnv wvlv maama nan na ba tɔɟɪ o lat amv nɔɔna o kv jəɟə dɪdva tɪn, o jagɪ-ba mv. ³¹ Á taá ye nɪ, kəm-balwaarv tɪlv maama nɔɔna na kv tɪn, naa tabalwaarv tɪlv maama ba na ɲɔɔntɪ tɪn, Wɛ wat Dɪ yagɪ-tɪ Dɪ ma cɛ-ba. Kv daart, nɔɔnv wvlv nan na ɲɔɔntɪ o twɪ Wɛ Joro kv m tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kuntv tu. ³² Nɔɔnv wvlv na ɲɔɔntɪ tabalwaarv o pa amv Nabiinbu wvm tɪn, Wɛ wú sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kv tu. Nɔɔnv wvlv nan na ɲɔɔntɪ o twɪ Wɛ Joro kv m tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kuntv tu marɪ dɪ marɪ.

³³ Á na wɪ, tiu yɪ tu-ɲɔɲɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-ɲɔna mɔ. Á na wɪ, tiu yɪ tu-balɔɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-balwaarɔ mɔ. Ba lwarɪ tiu kɔ biə lərim nɪ mɔ. Kɔntɔ tɪn, abam na sɛ nɪ amɔ kəm dɪm lana, á maɲɪ sɪ á sɛ nɪ amɔ dam dɪm nuɲi Wɛ Joro kɔm te mɔ.

³⁴ Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mɔ. Abam na yɪ nɔn-balwaarɔ tɪn, á bá want á ɲɔɔnt wo-ɲɔnnɔ. Woɲo kɔlɔ maama na wɔ nɔɔnɔ wɔbɔɲa nɪ tɪn mɔ tɔɲɪ o ni kɔ nuɲə. ³⁵ Nɔn-ɲɔm ɲɔɔnt wo-ɲɔnnɔ tɪlɔ na wɔ o wɔbɔɲa nɪ tɪn mɔ, yɪ nɔn-balɔɔ dɪ ɲɔɔnt wo-balwaarɔ tɪlɔ na wɔ o wɔbɔɲa nɪ tɪn. ³⁶ Á taá ye nɪ, Wɛ saryɔ dɛ dɪm nɪ Dɪ wú bwe nɔɔnɔ maama sɪ o ma o ni o ta bɪtar-yɔɔrɔ tɪlɔ maama o na tagɪ tɪn. ³⁷ Bɛɲwaant abam tɪtɪ ni-taant mɔ wú brɪ nɪ á jɪɲɪ bɔra naa á ba jɪɲɪ bɔra.»

Balɔ na vɪn Wɛ cɪga kam tɪn wú na bɔra na?

(*Markɪ* 8:11-12, *Luki* 11:29-32)

³⁸ Wɛ cullu karanyɪna tiinə dɪ Fariztan tiinə badonnə dɛɛn ma zaɲɪ ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, dɪbam lagɪ sɪ n kɪ wo-kɪnkagɪlɪ mɔ, sɪ kɔ brɪ dɪbam nɪ n nuɲi Wɛ te mɔ.»

³⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «Zɪm nɔɔna bantɔ yɪ nɔn-balwaarɔ mɔ, ba ba tɔɲɪ Wɛ dɪ cɪga, yɪ ba lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪlɪ a brɪ-ba. Ba nan bá na, kɔ na dai wo-kɪnkagɪlɪ dɪlɔ na maɲɪ dɪ kɪ dɪ Wɛ niɲɔɲnu Zonast faɲa faɲa tɪn.

⁴⁰ Wɔntɔ dɛɛn kɪ da yatɔ mɔ wɪa dɪ tɪtɪ maama kaləɲ-kamunu wɔntɪ. Kɔ nan maɲɪ sɪ kɔ kɪ amɔ Nabiin-bu wɔm kɔntɔ doɲ mɔ, amɔ dɪ wú kɪ da yatɔ mɔ wɪa dɪ tɪtɪ maama yibeeli wɔntɪ. ⁴¹ Zonast dɛɛn na ve Niniivi tiinə te o tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam dɪ ba tɪn, bantɔ ləni ba wɔrɔ ba yaɲɪ kəm-balwaarɔ. Wɔlɔ na dwe Zonast tɪn nan wɔ abam tee nɪ yɪ á wɔ sɛ kɔ tu. Kɔntɔ ɲwaant, Wɛ saryɔ dɛ dɪm na yia, Niniivi tiinə laan wú zaɲɪ ba brɪ nɪ

abam ba jigt bura. ⁴² Pa-kana kalu dEEN na te Saba tuu ttn dt wu zaŋt o di abam sarɣya, yɩ o vɩn abam bura. BEŋwaant wuntu dEEN zaŋt o tɩtɩ tuu kulɩ na tiini ku yɩ yigə yigə tɩn nɩ, o ba pE Salomɔn te st o cəgi o swan taant dɩm. Wɩɩɩ nan na dwe Salomɔn tɩn mu wɩ abam tee nɩ, yɩ á ba lagɩ st á cəg-o.»

Cicirə na nuŋi nɔɔnɩ yɩra nɩ yɩ ka joori ka ba, ku na yɩ te tɩn

(Luki 11:24-26)

⁴³ «Cicirə na nuŋi nɔɔnɩ yɩra nɩ, ka laan wu vu ka beeri kapwərə yigə mu st ka lagɩ jəgə ka sin da. Ka na beeri ka ga tɩn, ⁴⁴ ka laan maa wɩ: «Aá joori a vu a na nuŋi mE tɩn mu a taa wura.» Ka ma joori ka vu nɔɔnɩ wum te, yɩ ka na nɩ ka jəgə kam fəgt ka kwe lanyɩrant, yɩ kulukulu wɩ zu da. ⁴⁵ Ka laan ma joori ka vu ka lagɩ ciciri strpe stɩɩ na tiini st yɩ balwaarɩ st dwe ka tɩtɩ tɩn. St ma təgt daant st vu st zɩɩrt da. Kuntu, nɔɔnɩ wum laan wu tiini o na cam ku dwəni faŋa. Mu ku na lagɩ ku kɩ zɩm nɔn-balwaarɩ tɩm dt te.»

Zezi nu dt Zezi nyaana na yɩ balɩ tɩn

(Markɩ 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Zezi dEEN ta na wura o ŋɔɔnt dt nɔn-kəgɔ kum kuntu tɩn, o nu dt o nyaana ma ba ba zigt sɔŋɔ kum mancoŋo nɩ, yɩ ba lagɩ st ba ŋɔɔnt dɩd-o. ⁴⁷ Nɔɔnɩ wɩdɔŋ ma ta dt Zezi o wɩ: «N nu dt n nyaana tu ba wɩ cicwərə nɩ, yɩ ba lagɩ st ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta dt nɔɔnɩ wum o wɩ: «Wɔɔ mu yɩ a nu, bran yɩ a nyaana?» ⁴⁹ O laan ma nii o karabiə bam seeni yɩ o wɩ: «A nu dt a nyaana mu tɩntɩ. ⁵⁰ BEŋwaant wɩɩ maama na kɩ a Ko WE wɩɩɩŋa na lagɩ te tɩn mu yɩ a nyaant dt a nakɔ dt a nu.»

13

Zezi na maɲɪ mɪmaɲa o brɪ nɔɔna te tɪn
(Marɪkɪ 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)

¹ DE dɪm kɔntɔ nɪ Zezi ma nuɲi sɔɲɔ kɔm nɪ o vu nɪnɪv kɔm ni. O ma jəni tɪga nɪ sɪ o brɪ nɔɔna. ² Nɔn-kɔgɔ ma ba kɔ gilim-o. Kɔntɔ ɲwaantɪ o ma zaɲɪ o vu o zɔ naboro wɔ o je da, yɪ kɔgɔ kɔm laan zɪgtɪ na bam ni nɪ sɪ ba taa cəgi o taantɪ dɪm. ³ O ma maɲɪ mɪmaɲa o brɪ-ba wəənu zanzan o wɪ:

«Valɔ dɛɛn mɔ wɔra. O ma zaɲɪ o vu kara sɪ o du. ⁴ O ma kartɪ o dɔlɪ o wo-duuru tɪm. Tɪdonnə ma tɔ cwəɲə ni nɪ. Zunə ma ba ba twɛ-tɪ ba di. ⁵ Tɪdonnə ma tɔ kandwa jəgə nɪ valɪm na ba daga mɛ tɪn. Tɪ ma wɔ daantɪ tɪ puli, valɪm dɪm na ba lirə tɪn ɲwaantɪ. ⁶ Wɪa ma ba ka baantɪ tɪ maama. Tɪ bɔnnɔ na wɔ zɔ tɪga tɪn, tɪ ma tɪ. ⁷ Kɔ daartɪ wo-duuru tɪdonnə ma tɔ sabartɪ wɔntɪ. Tɪ na puli tɪn, sabartɪ sɪm laan ma zaɲɪ sɪ li-tɪ sɪ gɔ. ⁸ Kɔ daartɪ tɪdonnə ma tɔ tɪ-ywəɲə jəgə nɪ. Tɪ ma nuɲi tɪ kɪ biə lanyɪrantɪ. Tɪdaara kɪ nɪnɛɛntɪ biə bi bi. Tɪdaara ma kɪ nɪnɛɛntɪ biə fustɪrdɔ fustɪrdɔ. Tɪdaara dɪ ma kɪ nɪnɛɛntɪ biə fiintɔ fiintɔ.

⁹ Abam nan fɔgtɪ á cəgi a taantɪ dɪm lanyɪrantɪ.»

¹⁰ Zezi na maɲɪ mɪmaɲɪ dɪm kɔntɔ o ti tɪn, o karabiə bam laan ma vu o te, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ nmɔ yəni n maɲɪ mɪmaɲa n brɪ nɔɔna bam?»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «WE paartɪ dɪm kuri ya səgi mɔ. Kɔ nan na yɪ abam, WE maɲɪ Dɪ pa á lwartɪ Dɪ paartɪ dɪm kuri na yɪ te tɪn. Kɔ daartɪ nɔɔna badaara bam, WE wɔ pɛ ba lwartɪ Dɪ paartɪ dɪm kuri. ¹² Mɪmaɲa yam na maɲɪ sɪ ya zəni nɔɔna wɔbɔɲa te tɪn nyɪ dɪ nɔɔnɔ na maɲɪ o jɪgtɪ wɔɲo, o ta wɔ jɔɲi kɔdɔɲ o wəli da sɪ kɔ taa daga. Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na maɲɪ o ba jɪgtɪ kɔlɔkɔlɔ tɪn laan wɔ ba o ga kɔlɔ fɪnfɪtɪn o ya na jɪgtɪ tɪn mɔ. ¹³ Kɔntɔ, a

mat mɪmaŋa mʊ a brɪ-ba, bɛŋwaant bantʊ yɪə mʊ nat a na kɪ wəənu tɪɫ tɪn, yɪ ba ba ni tɪ kuri. Ba ta maa ni a zaastɪm dɪm, yɪ ba ba lwart dɪ kuri. ¹⁴ Kʊntʊ mʊ brɪ nɪ Wɛ nijonŋnu Ezayi dɛɛn na tagɪ kʊɫ fana fana tɪn sɪnɪ kʊ kɪ bantʊ tee nɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Abam wʊ fɔŋɪ á cəŋi Wɛ taant dɪm dɪ á zwa, yɪ á bá ni dɪ kuri.

Abam wʊ fɔŋɪ á nii dɪ á yɪə, yɪ á bá na.

¹⁵ Bɛŋwaant nɔɔna bam kʊntʊ wʊbʊŋa tɪŋɪ mʊ.

Ba zwa dɪ ma kwartɪ, yɪ ba daart ba pu ba yɪə,

sɪ ba yɪə yɪ zaŋɪ ya na,

sɪ ba zwa yɪ zaŋɪ ya ni,

sɪ ba wʊbʊŋa yɪ zaŋɪ ya lwart Wɛ taant dɪm kuri.

Kʊ na dat kʊntʊ, ba ya wʊ pipiri ba sɛ amʊ Wɛ,

yɪ aá pa-ba yazurə.» »

¹⁶ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Kʊ nan na yɪ abam, á jɪŋɪ yu-yonŋo, bɛŋwaant abam yɪə nat yɪ á zwa dɪ ni. ¹⁷ A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, fana fana Wɛ nijonŋnə bam dɪ nɔn-ŋʊna zanzan dɛɛn jɪŋɪ tɪna sɪ ba ya na kʊɫ abam na nat lele tɪn, yɪ ba wʊ want ba na. Ba dɛɛn ta jɪŋɪ tɪna sɪ ba ya ni Wɛ taant dɪɫ abam na ni tɪn, yɪ ba wʊ want ba ni-dɪ.

¹⁸ Nan cəŋi-na, sɪ a maŋɪ valʊ wʊm mɪmaŋɪ dɪm kuri a brɪ abam. ¹⁹ Wo-duuru tɪɫ na tʊ cwəŋə kam ni nɪ tɪn nɪt dɪ nɔɔna balʊ na ni Wɛ paart dɪm taant yɪ ba wʊ lwart dɪ kuri tɪn. Wo-lwaanʊ tu sɪtaant laan ma ba o lɪ-dɪ, yɪ dɪ wʊ zʊ ba wʊbʊŋa. ²⁰ Wo-duuru tɪɫ na tʊ kandwa jəŋə nɪ tɪn dɪ maa nɪt dɪ nɔɔna balʊ na ni Wɛ taant dɪm yɪ ba jonŋi-dɪ lɪla dɪ wʊpolo. ²¹ Taant dɪm ma wʊ tiini dɪ zʊ ba wʊbʊŋa, ba ma wʊ zɪŋɪ kəŋkəŋ. Yaara na yi-ba yɪ ba na bɛɛst-ba Wɛ taant dɪm ŋwaant, baá da

ba kwe ba yagɪ mʊ lɪla. ²² Wo-duuru tɪɮ na tʊ sabarɪ sɪm wʊntɪ tɪn maa nyɪ dɪ nɔɔna balʊ na ni Wɛ taantɪ dɪm yɪ ba ta jɪgɪ liə dɪ lʊgʊ baŋa wəənu tɪn. Səbu-lagɪ ma cɔgɪ ba wʊbʊŋa, nɪ sabarɪ sɪm na ligi wo-duuru tɪm te tɪn. Kʊ ma pa ba kwe Wɛ taantɪ dɪm ba yagɪ, yɪ dɪ wʊ jaantɪ kuri dɪ pa-ba. ²³ Kʊ daartɪ wo-duuru tɪɮ na tʊ tɪ-ywəŋə jəgə kam nɪ tɪn maa nyɪ dɪ balʊ na ni Wɛ taantɪ dɪm yɪ ba pa dɪ tiini dɪ zʊ ba wʊbʊŋa tɪn. Kʊntʊ ma pa Wɛ taantɪ dɪm ja kuri dɪ pa-ba, nɪnɛɛntɪ wo-duuru na kɪ biə lanyɪrantɪ te tɪn. Tɪdaara kɪ biə bi bi, tɪdonnə ma kɪ biə fʊsɪrdʊ fʊsɪrdʊ, tɪtɪm ma kɪ biə fiintɔ fiintɔ.»

Mɪn-ŋʊna dɪ mɪn-kayalɪ mɪmaŋa

²⁴ Zezi dɛɛn ma maŋɪ mɪmaŋɪ dɪdoŋ o brɪ-ba o wɪ: «A lagɪ a brɪ abam Wɛ paartɪ dɪm na wʊ nɔɔna tɪtartɪ nɪ te tɪn mʊ. Kʊ nyɪ dɪ valʊ na kwe mɪn-ŋʊna o ja vu o kara o du. ²⁵ O na dugi-ya kʊntʊ tɪn, o dʊm ma zaŋɪ pən-dʊa maŋa nɪ o ja mɪn-puureə o vu o du o gwaantɪ valʊ wʊm kara mɪn-ŋʊna yam wʊntɪ, yɪ o daartɪ o joori o vu sɔŋɔ. ²⁶ Mɪn-ŋʊna yam ma ba nuŋi ya ji mɪn-kwɪtɪrʊ. O dʊm wʊm na dugi yalʊ tɪn ma nuŋi ya ji mɪn-kayalɪ. ²⁷ Sɔŋɔ tu wʊm tɪntʊŋna laan ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: «Dɪbam yuutu, nmʊ na dugi n kara kam tɪn, kʊ dai mɪn-ŋʊna yɪrantɪ mʊ n dugi na? Bɛɛ mʊ yɪ mɪn-kayalɪ laan nuŋi sɪ gwaantɪ da?» ²⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «Kʊ yɪ a dʊm mʊ kɪ kʊntʊ.»

Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Dɪ nan ve dɪ gɔ mɪn-kayalɪ sɪm dɪ yagɪ na?» ²⁹ O ma wʊ sɛ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam na kɪ kʊntʊ, á wʊ kɛ á gɔ mɪn-ŋʊna yam dɪ mʊ á wəli da. ³⁰ Nan yagɪ-na sɪ ya maama taa wʊra sɪ kʊ ba kʊ yi zagɪm maŋa. Kantʊ maŋa kam nɪ, a laan wʊ ta dɪ mɪn-zagɪna bam, sɪ ba da yigə ba pɔɔrɪ mɪn-kayalɪ sɪm ba

zagt ba kɪ daant ba zwɛ, sɪ ba daart ba zagt mɪn-ɲɔna yam ba pɛ ba kɪ a tulə nɪ.» »

Wo-duu na yɪ mɪmɪnɔ mɪmaɲa

(*Marki 4:30-32, Luki 13:18-19*)

³¹ Zezi daa ta ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdoɲ o brɪ-ba o wɪ: «Wɛ paart dɪm nyɪ dɪ nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yɪ mɪmɪnɔ o vu o du o kara nɪ. ³² Wo-duu kɔm kɔntɔ mɔ tiini kɔ yɪ mɪmɪnɔ wo-dwə maama wɔnɪ. Kɔ ma nuɲi, yɪ kɔ ji kamunu kɔ dwəni dwə balɔ maama na wɔ o kara kam nɪ tɪn. Kɔ laan maa ji tu-kamunu, yɪ zunə tui ba sɔ ba pwəru da.»

Dabɪli mɪmaɲa

(*Luki 13:20-21*)

³³ Zezi daa ta ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdoɲ o brɪ-ba o wɪ: «Wɛ paart dɪm nyɪ dɪ kaant na kwe dabɪli o gwaant dɪ dɪpɛ muni zwɪ-zɛ stɔ te tɪn mɔ. Dɪ laan ma pa dɪpɛ muni dɪm maama tiini dɪ fɔlɪ.»

³⁴ Wəənu tɪm kɔntɔ maama Zezi dɛɛn na brɪ nɔn-kɔɔ kɔm tɪn yɪ mɪmaɲa yɪrant mɔ o ma brɪ-ba. O wɔ ɲɔɔnt wo-wɔɲo dɪ ba yɪ kɔ wɔ dɛ dɪ mɪmaɲa. ³⁵ O nan kɪ kɔntɔ, sɪ kɔ pa Wɛ niɲoɲnu wɔdoɲ taant mɔ sɪnɪ dɪ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Amɔ na lagɪ a ɲɔɔnt a brɪ-ba,
aá ta mat mɪmaɲa mɔ a ma brɪ-ba.

Aá pa ba lwarɪ Wɛ cɪga kalɔ na səgi lɔgɔ pulim maɲa nɪ
sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn.»

Mɪn-kayalɪ mɪmaɲɪ dɪm kuri na yɪ te tɪn

³⁶ Zezi dɛɛn ma zaɲɪ o yagɪ nɔn-kɔɔ kɔm, yɪ o daart o joori o vu sɔɲɔ. O karabiə bam ma ba o te yɪ ba wɪ: «Brɪ dɪbam mɪn-kayalɪ sɪm mɪmaɲɪ dɪm kuri.»

³⁷ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na dugi mɪn-ɲɔna yam tɪn brɪ amɔ Nabiin-bu wɔm na kɪ te tɪn mɔ. ³⁸ Kara

kam maa nyt di lugu bana. Min-ɣɔna yam maa nyt di nɔɔna balu na yi WE paarti dim nɔɔna tin. Ku daarti min-kayali sim maa nyt di balu na yi sutaanti nɔɔna tin. ³⁹ Dum wulu na dugi min-kayali sim tin maa nyt di sutaanti dim titi. Zagi manja kam maa nyt di lugu na wu ba ku ti te tin. Min-zagina bam maa nyt di WE malesti sim. ⁴⁰ Ni min-zagina bam na zagi min-kayali sim ba zue te tin, kuntu don mu wu ki lugu tiim manja ni. ⁴¹ Ku na wu ki te tin, amu Nabiin-bu wum wu tɔɔti a malesti tiina bam si ba vu ba li kulu maama na pa nɔɔna tusi tin di wo-lwaan-kerɛ bam maama WE paarti dim wuni. ⁴² Ba laan wu zali-ba ba yagi min-lɔɔɔ wuni si di di-ba. Daanti mu ba laan wu ta wura ba keerɛ yi ba duni ba nwa. ⁴³ Ku daarti balu maama na se WE yi ba ki lanyiranti tin laan wu ta tiini ba nyina ba Ko WE paarti dim wuni, ni wla na nyt te tin.

Fɔɔti-na á cegi a taanti dim lanyiranti.»

Wo-ɣɔnnu tɔɔ na sɛgi tin mimaɔa

⁴⁴ «WE paarti dim daa ta nyt di wo-ɣɔnnu tɔɔ na yi lɔnni nyim tin na sɛgi kara wuni. Nɔɔnu wudon laan ma na-ti. O ma joori o fɔɔti o sɛgi-ti. O wu na tiini ku poli tin, o ma vu o kwe o wɛnu maama o yɛgi sɛbu, si o vu o yɛgi kara kantu, si wo-ɣɔnnu tum taa yi o nyim.»

Kandwe-ɣɔni mimaɔa

⁴⁵ «WE paarti dim daa ta nyt di pipimpiinu na beeri o lagti kandwa-ɣɔna si o yɛgi te tin. ⁴⁶ O ma ba o na kandwe tɔɔ na tiini di jɛti lam yi di sɛbu daga tin. O laan ma joori o vu o kwe o wɛnu maama o yɛgi, o ma yɛgi kandwe dim kuntu yiranti.»

Kalɔ-jara di ba bura mimaɔa

⁴⁷ «WE paart dım daa ta nyt dı nɔɔna na kwe bura ba dı bugə nı sı ba ma ja kale te tın. Ba na dı-ka da tın, ba ma ja kale dwi dwi. ⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyıranı. Nɔɔna bam laan ma vaɲı-ka ba tuuri ba ja be. Ba laan ma jəni tıga nı ba kuri kaləɲ-ɲwı sım ba kı ba tampwarı wɔnı. Ba ma daartı ba kwe sılv na ba lana tın ba dıltı ba yaɲı. ⁴⁹ Kɔ nan wú ba kı kuntı mv lvgı tiim maɲa nı. WE maləstı wú ba sı pɔɔrı nɔn-balwaarı dı balı na sɛ WE yı ba kı lanyıranı tın daanı. ⁵⁰ Sı laan wú daartı sı zəli nɔn-balwaarı tım sı yaɲı min-lɔɲɔ kım wɔnı sı dı di-ba. Dáanı mv ba laan wú ta wura ba keerə yı ba dıntı ba nwa.»

Zaastm-dıbrı dı zaastm-doori na wəli daanı te tın

⁵¹ Zezi na ɲɔɔnı o ti tın, o laan ma bwe o karabiə bam o wı: «Abam ni wənu tım maama kuri na?» Ba ma lər-o ba wı: «Een, dı niə.» ⁵² O ma ta dı ba o wı: «Kuntı tın, WE cullu karanyına wılv maama na tu o zaastı WE paart dım cıga kam tın nyt dı sɔɲɔ tu wılv na lı wo-dınnı dı wo-dwənu o jıjıgırv wɔnı o patı nɔɔna te tın mv. Kuntı tu laan wı o lı zaastm-dıbrı o wəli dı zaastm-doori dım sı o ma brı o nɔɔna bam.»

Zezi tıttı tıv kım tiinə na vı-o te tın

(Marıkı 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Zezi dEen na maɲı mımaɲa yam kuntı o ti tın, o laan ma nuɲı jəgə kam kuntı nı. ⁵⁴ O ma joorı o vu o tıttı tıv o na bıgı mE tın. O ma zı Zwifə WE-dıgə kam sı o brı-ba. O na brı-ba te tın, kı dEen sı-ba lanyıranı. Ba ma ta ba wı: «Nɔɔnı wɔntı kı ta mv o jıgı swan yam kuntı doɲ? O nan kı ta mv o na dam o ma kı wɔ-kınkagıla yantı? ⁵⁵ Wıvm mv dı da-lwarı wıvm bu wıvm na? O nu mv dı Mari na? Kı dı o nyaana mv yı Zakı dı Zızevı dı Sımɔn dı Zudastı na? ⁵⁶ Kı dı o nakwa bam

maama mb wura didaant dibam tin na? Wuntv nan ne dam dım kvntv maama yən mv?»

⁵⁷ Kvntv ħwaant ba dɛɛn wv sɛ nı Zezi stınt o nuji Wɛ te. Zezi ma ta dt ba o wı: «Nɔɔnv na yı Wɛ niyoħnu, nɔɔna pa-o zulə lanyıranı, kv daart o tıttı tıv tiinə dt o sɔħɔ tiinə nan bá ntg-o.»

⁵⁸ Ba dɛɛn na wv kı ba wv-dıdva st ba sɛ-o tın mv pɛ o wv tiini o kı wo-kınkagtla ba tee nı.

14

Pɛ Erɔdt na gv Zan te tın

(Markı 6:14-29, Luki 9:7-9)

¹ Kantv maħa kam nı, Galile Pɛ Erɔdt dɛɛn ma ba o ni Zezi ħwa. ² O ma ta dt o tıntvħna o wı: «Wuntv wı ta yı Zan wılv na miisi nɔɔna na wvnt tın mv. Wuntv mv joori o bi o yagt tvvnt. Kvntv ħwaant mv o jıgtı dam yı o wat wo-kınkagtla o kıa.»

³⁻⁴ Erɔdt dɛɛn tagı kvntv doħ, bɛħwaant o dɛɛn ya wv kı Zan lanyıranı, yı o ta pa ba gv-o. O dɛɛn di kaant wvdoħ mv, o yırtı mv Erɔdtadt. Kaant wvm dɛɛn yı o zımbaarv Filipi kaant mv. Zan ma ta o brı-o o wı, kv culə st o di o zımbaarv kaant yı o ta ħwı. Zan na kaan-o kvntv tın, o ma pa ba ja-o ba vɔ ba kı pıına digə nı. ⁵ O ya maa bvħı st o gv-o, yı o laan kwarı tıv kvm nɔɔna bam, bɛħwaant ba dɛɛn nii Zan nı o yı Wɛ niyoħnu mv.

⁶ Erɔdt lıra maħa laan ma ba ka yı. O ma bəħı nɔɔna zanzan st ba ba ba tɔgtı ba di candıə. Erɔdtadt bukɔ ma zaħı o vu vərə bam yıgə o sa o brı-ba. O sɛ dım na lana kvntv tın, kv ma pa Erɔdt wv poli. ⁷ O wv na poli tın, o ma ta o du o wı, woħo kvlv maama bukɔ wvm na lagı tın, oó pa-o. ⁸ Bukɔ wvm nu ma ta o brı-o, o na wı loori kvlv tın. O laan ma vu Erɔdt te o wı: «Woħo kvlv a na

lagt tɪn, kʊ yt Zan yuu mʊ. Nmʊ na goni-kʊ, sɪ n kɪ zʊŋ-tanlaŋa wʊnt n pa-nɪ.»

⁹ Pɛ Erɔdɪ na ni kʊntʊ tɪn, o wʊ ma tiini kʊ ɔɔgt. O nan na tagt o du yt o vərə bam ni tɪn, o ma pa ni sɪ ba kɪ kʊntʊ ba pa-o. ¹⁰ O ma tʊŋt nɔɔna sɪ ba vu pɪna digə kam ba go Zan yuu kʊm. ¹¹ Ba ma sɪntɪ ba go o yuu kʊm ba kɪ zʊŋ-tanlaŋa wʊnt ba ja nuŋi ba pa bukɔ wʊm. O laan ma kwe-kʊ o ja vu o pa o nu Erɔdɪadt.

¹² Zan karabiə bam ma zaŋt ba vu ba kwe o ytra yam ba ja vu ba kɪ. Ba laan ma vu ba ta dɪ Zezi kʊlʊ na kɪ tɪn.

Zezi na pɛ baara mʊrr-tɪnu (5.000) dɪ kaana dɪ biə di wʊdiu ba su te tɪn

(*Mar*kɪ 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

¹³ Zezi dɛɛn na ni ba na kɪ Zan te tɪn, o ma zaŋt o vu o zʊ naboro o nuŋi jəgə kam kʊntʊ nɪ. O ya lagt sɪ o bɛ ntɪtʊ kʊm ni o vu jəgə kalʊ na yt gaa wʊ tɪn o ytrant. Nɔɔna zanzan ma ba ba lwart o na maa ve jəgə kalʊ tɪn. Ba ma zaŋt ba nuŋi ba tɪntɪ dɪm nɪ, yt ba vu tɪga nɪ ba vu o te. ¹⁴ Zezi ma nuŋi naboro kʊm wʊnt. O laan ma na nɔn-kɔgɔ kʊm na tu kʊ wʊra. Ba ŋwaŋa ma zʊ-o lanytrant, yt o pa balʊ na ba jɪgt yazurə tɪn na yazurə.

¹⁵ Tɪga na wʊra ka yi tɪn, o karabiə bam laan ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: «Maŋa kam wʊra ka kɛa, yt jəgə kalʊ dɪbam na wʊra tɪn yt gaa wʊ mʊ. Wʊdiu təri yo. Kʊntʊ ŋwaant, pa nɔɔna bam vu sam wʊ ba yəgi wʊdiu ba di.»

¹⁶ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Ba wʊ maŋt sɪ ba viiri. Abam tɪtɪ pa-ba wʊdiu sɪ ba di.»

¹⁷ Ba ma ta ba wɪ: «Dɪbam na jɪgt kʊlʊ tɪn yt dɪpwa yanu dɪ kale sɪle ytrant mʊ.» ¹⁸ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ, ba ja ba ba pa-o. ¹⁹ O laan ma ta dɪ nɔɔna bam maama sɪ ba jəni tɪga nɪ. O ma kwe dɪpwa yanu yam dɪ kale sɪle sɪm, yt o kwəni o yuu wɛɛnt o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaant. O ma fɔ fɔ

dɪpwa yam o maŋt o pa o karabiə bam, yɪ bantv dɪ laan jonji-ya ba pa nɔɔna bam. ²⁰ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daart. Ba ma pɛ cicwæru tɪlv na daart tɪn ba su tɪtwarv fugə-tɪle. ²¹ Nɔɔna balv dɛɛn na di kɔntv tɪn yɪ nɪnɛɛnɪ baara mɔrr-tɪnu mv (5.000), kv wəli dɪ kaana dɪ biə dɪ.

Zezi na ve na baŋa nɪ te tɪn

(*Marktɪ 6:45-56, Zan 6:15-21*)

²² Kɔntv kwaga nɪ Zezi ma da o pa o karabiə bam vu ba zv naboro kv m, st ba da yigə ba bɛ nɪntv kv m ni dɪdoŋ dɪm. Ba na maa kɛ tɪn, o ma pa kɔgɔ kv m viiri. ²³ O na pɛ ba viiri tɪn, o ma vu o di piu yuu o yɪrant st o wart Wɛ. Tɪga ma ba ka yi, yɪ o ta wɔra o yɪrant ²⁴ dɪ o karabiə bam maŋt ba ja naboro kv m ba kɛ nɪntv kv m tɪtart yigə yigə. Vu-dɪv ma ba kv jeeri-ba, yɪ na-ŋvm tiini st dana kv pa na bam pɔgtɪ ba magt naboro kv m.

²⁵ Tɪga na wɔra ka pɔvrt tɪn, Zezi laan ma zaŋt o ve na bam baŋa nɪ o maa ve o karabiə bam te. ²⁶ Ba na nɛ-o tɪn, fvɔnt ma tiini dɪ ja-ba, dɪ o na wɔ na bam baŋa nɪ o ve tɪn. Ba ma ta ba wɪ: «Kvú ta yɪ ciru mv!» Fvɔnt na zv-ba kɔntv tɪn, ba ma kaast baŋa baŋa.

²⁷ O laan ma ŋɔɔnt dɪ ba o wɪ: «Pa-na á wɔrv kt dam, st kv yɪ amv mv. Yɪ pa-na fvɔnt taa jɪgt abam.»

²⁸ Pɪyɛɛrɪ ma lər-o o wɪ: «A Yuutu, kv na stɪnt kv yɪ nmv, st n pa-nɪ ni st a dɪ vu na bam baŋa nɪ a ba nmv te.»

²⁹ Zezi maa wɪ, o ba. Pɪyɛɛrɪ laan ma nuŋi naboro kv m wɔnt o tu na bam baŋa nɪ o ve o maa jeeri Zezi. ³⁰ O na nɛ viu kv m na tiini kv dana te tɪn, fvɔnt ma zv-o, yɪ o laan wɔra o miisi na bam kuri nɪ. O na wɔra o miisi tɪn, o ma loori Zezi dɪ kwər-dɪa o wɪ: «A Yuutu, vrt a ŋwta!»

³¹ Zezi laan ma da o twɪ o jɪŋa o ja-o, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Bɛɛ mʊ yɪ n ba jɪgt wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ? Bɛŋwaant mʊ n jɪgt bʊbwea dɪ amʊ?»

³² Ba laan ma vu ba zʊ naboro kʊm wʊ. Vɪu kʊm ma da kʊ zɪgt. ³³ Nɔɔna balʊ na wʊ naboro kʊm wʊnt tɪn ma kuni doonə ba zuli Zezi, yɪ ba ta ba wɪ: «N sɪntɪ n yɪ Baŋa-Wɛ Bu cɪga cɪga.»

³⁴ Ba ma vu ba bɛ ba yi bʊbɛ dɪdɪm dɪm. Ba na yi jəgə kalʊ tɪn yɪrɪ mʊ Zenezarɛtɪ. ³⁵ Tɪʊ kʊm kʊntʊ tiinə bam ma ba ba lwarɪ Zezi. Ba na lwar-o tɪn, ba ma tʊŋɪ ni ba pa nawurə yam maama, yɪ ba ja balʊ na ba jɪgt yazurə tɪn ba ba o te, sɪ o pa ba na yazurə. ³⁶ Ba ma loor-o sɪ o na sɛ, sɪ o yagɪ sɪ yawɪna bam dwe o gɔɔɔ kʊm ni má. Balʊ maama na dwe o gɔɔɔ kʊm kʊntʊ tɪn dɛɛn sɪntɪ ba na yazurə.

15

Wo-digiru tɪʊ na cɔgt nɔɔna tɪn

(*Marɪkɪ* 7:1-23)

¹ Fariztan tiinə badaara dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə badonnə dɛɛn ma nuŋi Zeruzalɛm nɪ ba vu Zezi te, ba ma bwe-o ba wɪ: ² «Bɛɛ mʊ yɪ n karabiə bam yəni ba cɔgt cullu tɪʊ dɪ nabaara bam na pɛ dɪbam tɪn? Ba na lagɪ ba di wʊdiu, ba yəni ba ba sant ba jɪa sɪ kʊ tɔgt dɪ cullu tɪm na brɪ te tɪn.»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Bɛŋwaant mʊ abam yəni á tɔgt á tɪtɪ wʊbʊŋa cullu, yɪ á daart á vɪn Wɛ ni dɪm na brɪ te tɪn? ⁴ Wɛ tagɪ Dɪ wɪ: «Nɔɔnʊ maŋɪ sɪ o taa zuli o nu dɪ o ko.» Wɛ daa ta brɪ nɪ, nɔɔnʊ na ŋɔɔntɪ ta-balɔɔɔ dɪ o ko naa o nu, kʊntʊ tu maŋɪ sɪ ba gʊ-o mʊ. ⁵ Kʊ daart abam nan yəni á ja Wɛ taant dɪm á gugwəli yɪ á wɪ: «Nɔɔnʊ na jɪgt woŋo kʊlʊ o ya na wʊ ma o zəni o nu dɪ o ko tɪn, yɪ o na wɪ, woŋo kʊntʊ yɪ Wɛ nyɪm, ⁶ wʊntʊ daa wʊ

manjɪ sɪ o kwe-kʊ o ma zəni o ko.» Á na kɪ te tɪn brɪ nɪ á pat Wɛ taant dɪm daa ba jɪgt kuri dɪ abam, yɪ á daart á tɔgt á tɪtɪ cwe mʊ. ⁷ Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Ezayi dɛɛn jɪgt bura dɪ o na manjɪ o ta abam taant faɲa faɲa te tɪn. ⁸ O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Nɔɔna bantʊ zuli amʊ Wɛ dɪ ba niə mʊ,
yɪ ba wʊbʊɲa baɲwɛ dɪ amʊ.

⁹ Ba na pat amʊ zulə yalʊ maama tɪn yɪ kafɛ mʊ.

Ba yəni ba brɪ nabiinə wʊbʊɲa cullu,
yɪ ba pat tɪ yɪ amʊ zaastɪm dɪm mʊ.»

¹⁰ Zezi laan ma bəɲi nɔn-kɔgɔ kʊm o pa ba ba o te, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Cəgi-na lanyɪrant sɪ á ni a taant dɪm kuri.

¹¹ Kʊ dat woɲo kʊlʊ na tɔgt nɔɔnʊ ni kʊ zʊ o wʊ tɪn mʊ cɔg-o. Kʊ yɪ woɲo kʊlʊ na tɔgt nɔɔnʊ ni kʊ nuɲi tɪn mʊ cɔg-o.»

¹² Zezi karabiə bam laan ma vu o te, yɪ ba ta dɪd-o ba wɪ: «Nmʊ wʊ lwart nɪ Fariztan tiinə bam wʊrʊ cɔgt dɪ nmʊ taant dɪm na?»

¹³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Á nan yɪ taá nii bantʊ. A Ko Wɛ na wʊ jəri tiu kʊlʊ maama tɪn manjɪ sɪ kʊ gɔ kʊ yagɪ mʊ. ¹⁴ Yən-na-ba sɪ bantʊ nyɪ dɪ lilwe vaɲɪna balʊ dɪ na ba nat tɪn mʊ. Lilwe nan na lagɪ o vaɲɪ o donj, ba maama wʊ vu ba tʊ goɲo wʊntɪ mʊ.»

¹⁵ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta dɪ Zezi, sɪ o brɪ-ba taant dɪm kuri na yɪ te tɪn. ¹⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam dɪ ta ba jɪgt wʊbʊɲa na? ¹⁷ Á manjɪ sɪ á taá ye nɪ, woɲo kʊlʊ maama na yəni kʊ zʊ nɔɔnʊ ni tɪn mʊ yəni kʊ tu o kana, yɪ o laan daart o tɔ-kʊ o yagɪ. ¹⁸ Kʊ daart kʊlʊ na nuɲi nɔɔnʊ ni nɪ tɪn yəni kʊ zɪgt o wʊbʊɲa nɪ mʊ kʊ nuɲi. Kʊ nan yɪ wəənu tɪm kʊntʊ mʊ yəni tɪ cɔgt nɔɔna. ¹⁹ Nɔɔnʊ wʊbʊɲa mʊ pat o lagɪ wo-balwaarʊ kəm, tɪ na yɪ nɔn-gʊra dɪ boorim wo-zɔɔna dwi maama, dɪ ɲwɪntɪ, vwa-fɔra, bɪbara dɪ nɔn-tʊra. ²⁰ Kʊ nan yɪ wəənu tɪm

kuntu mu cogi nɔɔna. Ku daari, nɔɔnu na di wɔdiu yi o wɔ sant o jɛa, kuntu wari ku cog-o.»

Kaant wɔdoŋ na ki o wɔ-dɔɔba di Zezi te tin
(*Maruki* 7:24-30)

²¹ Zezi deɛn ma zaŋi o nuŋi jəgə kam kuntu ni, yi o vu Tiiri di Sidon tɔni dɔm wɔni. ²² Kaant wɔdoŋ maa zɔɔri je sɔm kuntu ni, o yi dwi-gɛ tu mu. O ma vu Zezi te, yi o kaasi di kwər-dɛa o ta dɔd-o o wi: «Amu tu, Pɛ Davidi dwi tu, popo duri a yibwənə. Cikirə mu jɛgt a buko, yi ka tiini ka jɛg-o ka yaara.»

²³ Zezi maa cɔm. O karabiə bam ma vu o te, ba loor-o st o zəni kaant wɔm st o viiri, o na tɔgt-ba yi o ki sɔɔ tin ŋwaani. ²⁴ Zezi ma ləri-ba o wi: «Wɛ tɔŋi amu st a ba a zəni Di tɔti nɔɔna Yisɔrayɛl dwi tiinə bam mu, bɛŋwaani bantɔ nyi di peeni sɔɔ na je tin mu.»

²⁵ Kaant wɔm laan ma vu o kuni doonə o yigə ni, yi o loor-o o wi: «Amu tu, zəni-ni!»

²⁶ Zezi ma lər-o o wi: «Ku wɔ maŋi st nɔɔnu jonji o biə wɔdiu o dɔɔl o pa kakuri.»

²⁷ Kaant wɔm ma ləri o wi: «Amu tu, n tagi cɛga. Kakuri nan wai st twɛ wɔdiu kuɔɔ st tu wɔm na di yi ku siiri tɛga ni tin st di.»

²⁸ Zezi laan ma lər-o o wi: «Kaant, n cɛga sɔni n ki n wɔ-dɔɔba di amu. Kuntɔ tin, nmɔ na lagi kuɔɔ tin, Wɛ wɔ ki Di pa-m.» Maŋa kam kuntɔ ni nɔɔ mu o buko wɔm nɛ yazurə.

Zezi na pɛ baara mɔrr-tɔna (4.000) di kaana di biə di wɔdiu ba su te tin

(*Maruki* 7:31-37, 8:1-10)

²⁹ Zezi laan ma kɛ o vu o tɔgt Galile nɔntɔ kɔm ni, yi o daari o vu o di piu yuu o jəni da. ³⁰ O na je da kuntɔ tin, kɔ-fɔrɔ maa tui o te, yi ba jaani yawɔna zanzan ba wəli da ba tui. Badaara deɛn yi gwanɔ, badonnə maa yi

lilwə dt kwaarv dt mumaarv, kv wəli dt balv yawturu dwi dwi na jigt-ba tın. Ba maa jaant-ba ba ve ba tini Zezi yigə nt, yt o pa ba na yazurə. ³¹ Kv dēen ma sv nɔn-kɔgɔ kum dt ba na nɛ mumaarv joori ti ɲɔɔna, yt gwant dt na yazurə, yt kwaarv dt wat ti veə, yt lilwə yia dt joori ya nat tın. Ba na nɛ wo-kɪnkagɪla yam tın, kv ma pa ba zuli Baɲa-WE dɪlv na yt Yistrayɛlt tiinə bam Yuutu tın.

³² Zezi laan ma bəɲi o karabiə bam, yt o ta dt ba o wt: «A jigt nɔɔna bantv ɲwaɲa, dt ba na tu ba wv a tee nt zɪm da yatɔ yt ba daa ba jigt wɔdiu sv ba di tın. A ba lagt st a pa ba viiri yt ba wv di kvlvkvlv. Ba na lagt ba viiri kvntv, kana wv pa ba bəri cwəɲə nt mv.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wt: «Dɪbam wv kv ta mv dɪ na wɔdiu gaa kvntv wɔnt dɪ pa kɔ-fɔrɔ kvntv di?»

³⁴ O ma bwe-ba o wt: «Abam jigt dɪpwa yagra mv?»

Ba ma lər-o ba wt: «Dɪpwa yarpɛ mv wɔra, dt kaləɲ-balɛ sɪgratv.»

³⁵ Zezi laan ma ta dt nɔn-kɔgɔ kum sv ba maama jəni tɪga nt. ³⁶ O ma daart o kwe dɪpwa yarpɛ yam dt kale svm, yt o kv WE le ti ɲwaant. O ma ja-tɪ o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yt bantv dt laan jəɲi ba pa nɔɔna bam. ³⁷ Nɔɔna bam maama dēen ma di ba su ba daart. Ba laan ma twe cicwəəru tɪlv na daart tın ba su tɪtwarv tɪrpɛ. ³⁸ Nɔɔna balv dēen na di kvntv tın yi nt baara mɔrr-tɪna (4.000), kv wəli dt kaana dt biə dt.

³⁹ Zezi laan ma bant kɔgɔ kum o pa kv viiri. O ma daart o vu o zv naboro o bɛ o vu o yi tɪv kudɔɲ kv yɪrt mv Magadan.

16

Fariztan tiinə dt *Sadustan* tiinə na yt te tın
(*Marki* 8:11-21, *Luki* 12:54-56)

¹ Fariztan tiinə badaara dı Sadustan tiinə dEEN ma zaŋı ba vu Zezi te, sı ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta dıd-o ba wı, o kı wo-kınkagılı dılv na wú brı-ba nı o dam dım sıntı dı nuŋı WE te tın. ² Zezi ma ləri-ba o wı: «Kv na yı dıdaan-nı nı yı weyuu na yı nasıŋı, á yəni á tE á wı, tıga wú pıvırt lanyıranı. ³ Kv nan na yı zızınzıŋa yı weyuu na yı liirə liirə, á yəni á tE á wı, dıba mıv lagı ka nı. Abam yəni á wat á nii weyuu nı á lwart tıga kam yıbiyə na wú ta yı te tın. BEE nan mıv yı á wart á lwart nı wəənu tılv na wıra tı kı lele tın brı WE na lagı Dı kı wo-kamunnu tılv tın? ⁴ Zım nıvna bam yı nıv-balwaarıv mıv, ba yıgə tərə dı WE, yı ba laan lagı sı a kı wo-kınkagılı a brı-ba. Ba nan bá na, kv na dat wo-kınkagılı dılv na maŋı dı kı dı WE nijıŋnu Zonast faŋa faŋa tın.»

O na tagı dı ba kvntıv tın, o laan ma yaŋı-ba yı o viiri.

⁵ Zezi karabiə bam dEEN na ve ba bE nıntıv kım ni dıdorŋ dım tın, ba ya swe sı ba ja dıpe ba wəli da. ⁶ Zezi ma ta dı ba o wı: «Fıvı-na á cı á tıtı sı á yı pa Fariztan tiinə bam dı Sadustan tiinə bam dı abam ba dabılı dım.»

⁷ O na tagı kvntıv tın, ba ma bant daantı ba wı: «Dıbam na wıv jaantı dıpe dı wəli da tın mıv te o ŋıvntı kvntıv.»

⁸ Zezi ma lwart ba na jıvı kılıv ba ŋıvntı tın, yı o wı: «BEE mıv yı á ŋıvntı daantı á wı, á na ba jıvı dıpe tın mıv te a ŋıvntı kvntıv? BEE nan yı á ba kı á wı-dıdıva dı WE? ⁹ Abam ta wıv lwart WE na jıvı dam te tın na? Á nan swe nı a dEEN kwe dıpwa yanı mıv a fı fı a pa baara mıvrr-tınu dı ba su ba daartı na? Á wıv guli tıtvwarıv tım ni á dEEN na tıve wıdıu kılıv na daartı á kı da tın na? ¹⁰ Á nan wıv guli nı a dEEN kwe dıpwa yarpe mıv a pa baara mıvrr-tına dı ba su ba daartı na? Á wıv guli tıtvwarıv tım ni á dEEN na tıve á su tın na? ¹¹ BEE mıv nan yı á wıv lwart nı kv dat dıpe taantı mıv a ya tEa? Á nan fıvı á cı á

titi, si á yi pa Fariztan tiinə bam di Sadustan tiinə bam di abam ba dablɪ dɪm.»

¹² O karabiə bam laan ma lwart ni, ku ya dat dablɪ dɪlɔ ba na ki dɪpɛ ni tɪn taant mu o ŋɔɔnt di ba. Ku nan yi si ba yi pa Fariztan tiinə di Sadustan tiinə zaastɪm dɪm mu cɔgt-ba.

Pɪyɛɛɪɪ tagɪ o wɪ, Zezi mu yi Kɪsi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn

(Marɪkɪ 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Zezi dɛɛn ma vu o yi Sezaart kulɔ na yi Filipi tɔv tɪn. O ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tɛ amɔ Nabiin-bu wɔm taant ba wɪ amɔ yi wɔɔ mu?»

¹⁴ Ba ma lər-o ba wɪ: «Badaara tɛ ba wɪ, nmɔ yi Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔnt tɪn mu. Badaara di maa tɛ ba wɪ, nmɔ yi Eli mu. Badaara di maa tɛ ba wɪ, nmɔ yi Zeremi naa faŋa faŋa Wɛ niŋɔŋnu wɔdoŋ mu.»

¹⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Ku nan na yi abam, abam bɔŋɪ ni amɔ yi wɔɔ mu?»

¹⁶ Simɔn Pɪyɛɛɪɪ ma lər-o o wɪ: «Nmɔ yi Kɪsi mu, ŋwɪa Tu Baŋa-Wɛ Bu wɔlɔ Dɪ na tɔŋɪ tɪn.»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Simɔn, Zonast bu, nmɔ yi yu-yoŋo tu. Bɛŋwaant, ku dat nabiinu yiyiu mu pɛ n lwart cɪga kam kɔntɔ, ku yi a Ko Wɛ mu pɛ n lwart-ka. ¹⁸ A nan wɔ ta a brɪ-m ni nmɔ yɪɪ mu Pɪyɛɛɪɪ, ku na lagɪ ku ta ni pulɔɔ. Pulɔɔ kɔm kɔntɔ yuu ni mu a lagɪ a puli a kɔɔɔ kɔm kuri da, nɪnɛɛnt nɔɔntɔ na cwi sɔŋɔ kuri pulɔɔ yuu ni te tɪn. Yi tɔvnt di di dam maama bá want-ku di cɔgt. ¹⁹ A nan wɔ kwe Wɛ paart dɪm borbɪə a ki nmɔ jɪŋa ni, si n want n ma n pɔrt cwəŋə n pa nɔɔna taa tɔgt da ba zɔvɪ Wɛ paart dɪm wɔ. Nɔɔntɔ wɔlɔ maama nmɔ na pɛ ni si o zɔ tɪn, Wɛ wɔ zɪgt nmɔ kwaga ni di kɔntɔ. Wɔlɔ maama nmɔ nan na wɪ o bá zɔ tɪn, Wɛ daa ta wɔ zɪgt nmɔ kwaga ni di kɔntɔ.»

17

*Zezi yibiyə na ləni te tɪn**(Marɪkɪ 9:2-13, Luki 9:28-36)*

¹ Da yardu na ke tɪn, Zezi laan ma ja Pɪyɛɛri dɪ Zaki dɪ o nyaant Zan, ba tɔgt daant ba vu ba di pu-kamunu yuu, ba wɔra ba yɪrant. ² Ba na wɔra kɔntu tɪn, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə nɪ. O yibiyə kam maa nyɪ dɪ wɪa na nyɪnt te tɪn. O gwaarɔ tɪm ma ji napwəənu nɪ pooni te. ³ Yɪ ba laan na Moyisi dɪ Eli na wɔ Zezi tee nɪ, yɪ ba ɲɔɔnt dɪd-o. ⁴ Pɪyɛɛri ma ta dɪ Zezi o wɪ: «A Yuutu, dɪ na wɔ yo seeni tɪn, kɔ tiini kɔ lana kɔ pa dɪbam. Nmɔ nan na sɛ, sɪ n pa a pu vwə yatɔ yo, sɪ nmɔ dɪ Moyisi dɪ Eli taa zɔɔri da.»

⁵ Pɪyɛɛri na wɔra o ɲɔɔnt kɔntu tɪn, kunkwəənu tɪɔ na nyɪnt tɪn ma ba tɪ kwəli-ba. Ba laan ma ni kwərə na ɲɔɔnt tɪ wɔnt ka wɪ: «Wɔntu mɔ yɪ amɔ bu-dua a na soe dɪ a wɔ maama, yɪ o yəni o pa a jɪgt wɔpolo. Á nan taá cəgi o taant lanyɪrant.»

⁶ Zezi karabiə bam na ni kwərə kam kɔntu tɪn, ba ma vi ba yigə tɪga nɪ, fɔɔnt na tiini dɪ zɔ-ba tɪn ɲwaant. ⁷ Zezi laan ma vu ba te o dwe-ba yɪ o wɪ: «Zaɲɪ-na, sɪ á yɪ pa fɔɔnt taa jɪgt abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wɛɛnt, yɪ ba daa wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ, kɔ na daɪ Zezi yɪrant. ⁹ Ba ma zaɲɪ piu kɔm yuu nɪ ba maa tuə. Zezi laan ma kaant-ba o wɪ: «Yɪ pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ lwart á na nɛ kɔɔ tɪn, sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba a bi a yagɪ tɔɔnt tɪn.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wɪ: «Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam yəni ba tɛ ba wɪ, Eli mɔ maɲɪ sɪ o da yigə o ba, sɪ wɔɔ Wɛ na tɔɲɪ tɪn laan da kwaga. Kɔ yɪ cɪga naa vwan mɔ?»

¹¹ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Kʊ yɪ cɪga mʊ. Eli maŋɪ sɪ o da yigə o ba o kwɛ woŋo maama, sɪ wʊɓ wɛ na tʊŋɪ tɪn laan ba. ¹² Á nan taá ye nɪ, Eli maŋɪ o ba yɪ nɔɔna wʊ lwar-o. Ba ma tiini ba bɛɛs-o nɪ ba na lagɪ te tɪn. Kʊ nan na yɪ amʊ Nabiin-bu wʊm, ba daa ta wʊ bɛɛsɪ amʊ dɪ kʊntʊ mʊ.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɪ nɪ, kʊ yɪ Zan wʊɓ na miisi nɔɔna na wʊntɪ tɪn taantɪ mʊ o ŋɔɔna.

Zezi na zəli cicirə bu yɪra nɪ te tɪn

(Marɪkɪ 9:14-32, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi dɪ o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi nɔn-kɔɔɔ kʊm te. Nɔɔnʊ wʊdoŋ ma vu o kuni doonə Zezi yigə nɪ o ta dɪd-o o wɪ: ¹⁵ «Amʊ tu, duri a bu yibwənə. O sat kɔɔrʊ mʊ yɪ kʊ tiini kʊ cana o yɪra nɪ, yɪ o yəni o tʊɪ mini dɪ na wʊntɪ. ¹⁶ Amʊ nan jaan-o a ba nmʊ karabiə bam te mʊ, sɪ ba pa o na yazurə, yɪ ba wʊ want.»

¹⁷ Zezi na ni kʊntʊ tɪn, o ma ta o wɪ: «Abam zɪm nɔɔna bam brɪ á ba jɪɪ wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ, yɪ á ba kɪ lanyɪrantɪ. Amʊ wʊ daantɪ abam tɪtarɪ nɪ sɪ kʊ taa ve maŋa kɔɔ? Amʊ wʊ kɪ wʊ-zuru dɪ abam sɪ kʊ taa ve maŋa kɔɔ? Ja-na bu wʊm á ba yo seeni.» ¹⁸ Zezi laan ma bagɪ cicirə kalɓ na jɪɪ bu wʊm tɪn, o pa ka nuŋi ka yag-o. O ma da o na yazurə maŋa kam kʊntʊ nɪ nɔɔ.

¹⁹ Nɔn-kɔɔɔ kʊm dɛɛn na viiri maama tɪn, Zezi karabiə bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ mʊ yɪ dɪbam warɪ cicirə kam dɪ zəli?»

²⁰ O ma læri-ba o wɪ: «Kʊ yɪ abam na ba tiini á jɪɪ wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn ŋwaantɪ mʊ. A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, abam na jɪɪ wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ, yɪ kʊ na maŋɪ kʊ yɪ fɪnfɪn yɪrantɪ nɪ nyasaŋ-bu na yɪ mɪmɪnʊ te tɪn, á wʊ want á ta dɪ pu-kamunu kʊntʊ sɪ kʊ zaŋɪ kʊ vu kʊ jəni je-ge, yɪ kʊ sɪntɪ kʊ kɪ. Abam na jɪɪ wʊ-dɪdʊa

dı amv, kvlvkvlv tərə á na bá want á kt. [²¹ Ciciri suntu dwi wart st zəli kv na dat WÉ-loro dı ni-vərtı.]]

²² Zezi karabiə bam dEEN ma ba ba wv daant Galile nt. Zezi ma ta dı ba o wı: «Baá ja amv Nabiin-bu wvm ba kt nɔɔna jta nt, ²³ yı ba laan wv gv-nt. Da yatɔ dE nt a nan wv joori a bi a yagt tvvntı.»

O taant dım kvntv ma tiini dı cɔgt ba wvrv.

Zwifə WÉ-di-kamunu lampoo ɣwtım taant

²⁴ Ba dEEN ma vu ba yi KapERNawum. Nɔɔna balv na yəni ba joŋi lampoo Zwifə bam WÉ-di-kamunu kv m ɣwaant tın ma vu PıyEERT te, yı ba bwe-o ba wı: «Abam karanyına ba ɣwt lampoo na?»

²⁵ PıyEERT ma ləri o wı: «O ɣwta.»

O laan ma joori o vu o zv sɔŋɔ kvlv ba na wvra tın. Zezi ma da yigə o bwe-o o wı: «Simɔn, nmv wvbvɣa yı tıta mv? Lvɣv baɣa pwa bam yəni ba joŋi lampoo nɔɔna bra tee nt mv? Ba yəni ba joŋi-kv ba tıttı tvv biə tee nt mv naa nɔɔna badonnə tee nt mv?»

²⁶ PıyEERT ma lər-o o wı: «Kv yı nɔɔna badonnə tee nt mv.»

Zezi laan ma ta o wı: «Kv nan brı nt, dı na yı WÉ biə tın, dı wv maŋt st dı ɣwt. ²⁷ Dı nan ba lagt st dı pa lampo-joŋnə bam wvbvɣa cɔgt. Kvntv ɣwaant, zarı n vu ntıtv kv m ni, st n dı gwələ n ma n ja kaləŋə. Nm v na wv da yigə n ja kaləŋə kalv tın, st n kəŋi ka ni, st n na səbu-dalı da. Səbu-dalı dım kvntv wv want dı yı WÉ-digə kam lampoo kv m kuni bıle ɣwtım. N na lt-dı, st n ja n ba n ma n ɣwt n pa amv dı n tıttı.»

18

Wɔɔ mv yı nɔn-kamunu o dwe WÉ paart dım wvntı?
(Markı 9:33-37,42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2)

¹ Kantu maña kam ni Zezi karabiə bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ mu wú ta yi nɔn-kamunu o dwe maama WE paari dim wɔni?»

² Zezi laan ma bəŋi bu-balaŋa o pa o ba o zigi ba maama titari ni. ³ O ma ta o wɪ: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na wɔ ləni á wɔbɔŋa á ji ni bu-balwa te, á bá na cwəŋə si á zɔ WE paari dim wɔ. ⁴ Wɔlɔ na dwe maama WE paari dim wɔni tin mu yi wɔlɔ na tu o titi o ji nɪnɛni bu-balaŋa kantu doŋ te tin. ⁵ Kɔlɔ na wəli da tin, wɔlɔ maama na nigɪ bu wɔntu doŋ lanyɪrani amɔ yiri ŋwaani tin, kɔntu tu nigɪ amɔ mu.

⁶ Balɔ na ki ba wɔ-dɪdɔa di amɔ tin, ba na maŋi ba muri ni bu-balwa te di, nɔɔnɔ wɔlɔ na pɛ ba dɪdɔa yagi WE cwəŋə tɔgim tin, ba na ləgi kandwe kamunu mu kɔntu tu ba ni ba di-o nɪnɔ wɔni yi o ti, kɔ ta gari cam dɪlɔ o na wú ba na WE tee ni tin. ⁷ Ku yi lɛɛɔ lɔgɔ baŋa ni di nabiinə balɔ na gani nɔɔna si ba yagi WE cwəŋə tɔgim tin. Gana yam kɔntu wari si ya yi ba. Ku nan na yi nɔɔnɔ wɔlɔ maama na gani nɔɔna si ba yagi WE cwəŋə tɔgim tin, lɛɛɔ wɔ o yuu ni.

⁸ Nmɔ jiŋa naa n naga na wú pa n yagi WE cwəŋə tɔgim, ku maŋi si n go-ka mu n yagi. N na gɛ n jiŋa naa n naga, yi n daari n na ŋwɪa WE tee ni, kɔntu gari n na jigi n ytra yam maama, yi ba laan di-m ba yagi mini dɪlɔ na bá ti tin wɔni. ⁹ Nmɔ yi nan na wú pa n yagi WE cwəŋə tɔgim, ku maŋi si n li-di n dɔlɔ n yagi. N na jigi yi dɪdɔa yi n na WE ŋwɪa kam, ku gari n na jigi yiə yale, yi ba laan di-m ba yagi mini dɪlɔ na bá dwe tin wɔni.»

Pi-jiə mɪmaŋa

(Luki 15:3-7)

¹⁰ «Á taá ye si á yi gooni wɔlɔ maama na muri amɔ nɔɔna bam wɔni tin. Nan lɔwari-na ni, WE malesɪ stɔ

na nii bantv̄ baŋa n̄ t̄n z̄lgt̄ amv̄ Ko W̄E tee n̄ Dl̄ s̄oŋo n̄ mv̄ maŋa maama. [¹¹ Amv̄ Nabiin-bu w̄bm̄ na tu lvḡv̄ baŋa t̄n, kv̄ ȳt̄ s̄t̄ a beeri balv̄ na je t̄n mv̄, s̄t̄ a vr̄t̄-ba lwar̄tm̄ w̄bnt̄.]

¹² Kv̄ntv̄ t̄n, n̄oŋnv̄ na j̄lgt̄ peeni bi (100), ȳt̄ piə d̄d̄va na je, abam b̄v̄ŋt̄ n̄t̄ oó k̄t̄ ta mv̄? O nan maŋt̄ s̄t̄ o yaḡt̄ peeni funvḡv̄ nvḡv̄ k̄vm̄ (99) kaporo n̄t̄ mv̄ piu yuu n̄t̄, s̄t̄ o daart̄ o vu o beeri pi-j̄iə kam. ¹³ A laḡt̄ a ta c̄lga mv̄ d̄t̄ abam s̄t̄, o nan na beeri o na-ka, o laan w̄w̄ na w̄v̄polo zanzan kantv̄ ŋwaant̄ kv̄ dw̄əni peeni s̄tl̄v̄ na daart̄ ȳt̄ s̄t̄ w̄v̄ je t̄n. ¹⁴ Kv̄ nan ȳt̄ b̄d̄wt̄ mv̄ d̄t̄ abam Ko W̄E na ba laḡt̄ s̄t̄ Dl̄ n̄oŋna balv̄ na muri t̄n d̄d̄va d̄t̄ je.»

N̄oŋnv̄ d̄t̄ o doŋ na maŋt̄ s̄t̄ ba f̄oŋt̄ daant̄ te t̄n

¹⁵ «Nm̄v̄ ko-bu na k̄t̄-m̄ lwar̄tm̄, s̄t̄ n̄ vu n̄ kaan-o d̄t̄ o na k̄t̄ kv̄l̄v̄ t̄n, s̄t̄ kv̄ taa ȳt̄ abam ȳl̄rant̄ taant̄, s̄t̄ n̄oŋn̄oŋnv̄ ta t̄oŋt̄ o t̄əɾə. O nan na s̄E nm̄v̄ na taḡt̄ kv̄l̄v̄ t̄n, kv̄ br̄t̄ n̄t̄ n̄ j̄oori n̄ d̄t̄-o W̄E cw̄əŋə kam w̄bnt̄ mv̄. ¹⁶ O nan na w̄v̄ s̄E s̄t̄ o c̄əgi nm̄v̄ taant̄ d̄tm̄, s̄t̄ n̄ laḡt̄ n̄oŋnv̄ d̄d̄va naa n̄oŋna bale s̄t̄ á t̄oŋt̄ daant̄ á vu o te, s̄t̄ ba bwe-o ba nii, s̄t̄ W̄E t̄oŋo k̄vm̄ taḡt̄ kv̄ w̄l̄: «N̄oŋnv̄ na j̄lgt̄ taant̄ d̄t̄ o doŋ, kv̄ maŋt̄ s̄t̄ n̄oŋna bale naa bat̄o mv̄ taa ȳt̄ o maana tiinə.» ¹⁷ N̄oŋnv̄ w̄bm̄ nan ta na w̄v̄ s̄E s̄t̄ o c̄əgi bantv̄ d̄t̄, s̄t̄ n̄ laan vu n̄ ta d̄t̄ W̄E-digə k̄oŋo k̄vm̄ kv̄ na ȳt̄ te t̄n. O nan daa ta na w̄v̄ s̄E s̄t̄ o c̄əgi á W̄E-digə k̄oŋo k̄vm̄ taant̄ d̄tm̄, s̄t̄ n̄ laan ta n̄ nii-o n̄t̄n̄Eent̄ o ȳt̄ n̄oŋn̄-bal̄oŋo kv̄l̄v̄ na maŋt̄ kv̄ ȳəri W̄E t̄n mv̄.

¹⁸ A laḡt̄ a ta c̄lga mv̄ d̄t̄ abam s̄t̄, n̄oŋnv̄ w̄vl̄v̄ maama abam na p̄E ni s̄t̄ o z̄v̄ W̄E k̄oŋo k̄vm̄ w̄bnt̄ t̄n, W̄E w̄w̄ z̄lgt̄ abam kwaga n̄t̄ d̄t̄ kv̄ntv̄. Ȳt̄ abam na w̄l̄ o bá z̄v̄, W̄E daa ta w̄w̄ z̄lgt̄ abam kwaga n̄t̄ d̄t̄ kv̄ntv̄. ¹⁹ Kv̄ w̄əli da, abam n̄oŋna bale na k̄t̄ ni daant̄ lvḡv̄ baŋa n̄t̄, s̄t̄ á loori woŋo kv̄l̄v̄ maama amv̄ Ko W̄E tee n̄t̄, d̄t̄ntv̄ w̄w̄ k̄t̄

DI pa abam. ²⁰ BEXwaant, jəgə kalu maama nɔɔna bale naa batɔ na lagɪ daant amɔ yɪrɪ ɲwaant tɪn, amɔ wɔ ba tɪtarɪ nɪ.»

Nɔɔnɔ na maɲɪ sɪ o yagɪ o doɲ lwarɪm o ma cɛ-o te tɪn

²¹ Pɪyɛɛrɪ laan ma vu Zezi te, yɪ o bwe-o o wɪ: «A Yuutu, amɔ ko-bu na kɪ-nɪ lwarɪm, kuni bɪgra mɔ a maɲɪ sɪ a yagɪ a ma cɛ-o? Kɔ maɲɪ sɪ kɔ yɪ kuni bɪrɛ mɔ naa?»

²² Zezi ma lər-o o wɪ: «Awo, kɔ dat kuni bɪrɛ yɪrant, kɔ maɲɪ sɪ kɔ taa yɪ fustrɛ kuni bɪrɛ mɔ. ²³ BEXwaant WE paart dɪm nyɪ nɪɛɛnɪ pɛ wɔdoɲ na lagɪ o jeeli o sɛbu o tɪntɔɲna tee nɪ o nii te tɪn mɔ. ²⁴ O na puli sɪ o jeeli-kɔ tɪn, ba laan ma ja o tɪntɔɲnɔ wɔdoɲ na jɪɪ o jɪnɪ zanzan nɪɛɛnɪ sɛbu-dala mɔrr-fugə te tɪn (10.000) ba ba o te. ²⁵ Nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ maa warɪ o ɲwɪ o jɪnɪ dɪm. Pɛ wɔm laan ma pa ni sɪ ba ja nɔɔnɔ wɔm dɪ o kaant dɪ o biə ba yəɪ, kɔ wɛli dɪ o wəənu maama, sɪ ba ma sɛbu kɔm kɔntɔ ba ɲwɪ jɪnɪ dɪm. ²⁶ Tɪntɔɲnɔ wɔm na ni kɔntɔ tɪn, o ma vu o kuni doonə pɛ wɔm yigə nɪ o loor-o o wɪ: «Amɔ tu, popo ja n bant dɪ amɔ, sɪ amɔ wɔ ɲwɪ n jɪnɪ dɪm maama a pa-m.»

²⁷ Pɛ wɔm ma duri o ɲwanja yɪ o yagɪ jɪnɪ dɪm o ma cɛ-o, yɪ o daa wɔ kɪ-o kɔlɔkɔlɔ.

²⁸ Nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ laan ma nuɲi o vu o jeeri tɪntɔɲnɔ wɔdoɲ na jɪɪ o jɪnɪ fɪnfɪn nɪɛɛnɪ sɛbu-dalɪ dɪdɔa te tɪn. O laan ma sɔ nɔɔnɔ wɔm ba, yɪ o fɪ-o sɪ o ɲwɪ o jɪnɪ dɪm. ²⁹ Nɔɔnɔ wɔm ma kuni doonə o doɲ tɪntɔɲnɔ wɔm yigə nɪ o loor-o o wɪ: «Popo ja n bant dɪ amɔ, sɪ amɔ wɔ ɲwɪ n jɪnɪ dɪm a pa-m.»

³⁰ O ma wɔ sɛ, yɪ o ja nɔɔnɔ wɔm o vu o kɪ pɪna digə nɪ, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maɲa kam o na wɔ ɲwɪ o jɪnɪ dɪm tɪn.

³¹ PE wum tintuyna badonnə na nE kuntu tin, ku ma pa ba wuru tiini ti cogi. Ba laan ma vu ba ta ba bri pe wum kulu maama na ki tin. ³² PE wum laan ma bəji o tintuynu wum kuntu o ta did-o o wi: «Nmυ yi nɔn-balɔɔ mυ. Amυ yagi nmυ ji-fari dɪm maama mυ a ma cE-m, nmυ na loori-ni tin ɣwaanɪ. ³³ Ku ya maɣɪ si nmυ di duri n doɣ wum ɣwaja, niɳEEnɪ a na duri nmυ ɣwaja te tin.»

³⁴ PE wum bant ma tiini di zaɣɪ zanzan di o tintuynu wum. O ma ki-o o tintuyna bam jɪɣa ni, si ba pa o na cam, si ku vu ku yi maɣa kalu o na wu ɣwi o jɪni dɪm maama tin.

³⁵ Kuntu tin, abam wulu maama na wu yagi o ma cE o ko-bu di o wu maama tin, amυ Ko WE di wu pa abam na cam kuntu doɣ mυ.»

19

Kaant vum taant

(Marki 10:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi dEEn na bri-ba wənu tim kuntu maama o ti tin, o laan ma zaɣɪ Galile ni o vu o yi Zude ti-niə yam, ZurdEn bugə kam ni didoɣ dɪm ni. ² Nɔn-kɔgɔ ma tɔg-o ku vu, yi o pa ba yawɪna na yazurə je sim kuntu ni.

³ Fariztan tiinə badaara dEEn ma zaɣɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ si ba maɣ-o ba nii, yi ba bwe-o ba wi: «Nɔɔnυ jɪɣɪ cwəɣə si o vɪn o kaant, ku na maɣɪ ku yi kulu maama ɣwaanɪ na?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku pupuɪ WE tɔnɔ kum wuɪ ku wi: «Pulim ni, WE na ki nabiinə tin, Di ki-ba si ba taa yi baaru di kaant mυ.» Abam nan ta wu karimɪ kuntu na? ⁵ Kuntu ɣwaanɪ, nɔɔnυ na di kaant, o maɣɪ si o pɔɔri o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaant wum jəni daant. Kuntu wu pa ba laan ji nɔɔnυ didua. ⁶ Kuntu tin, ba daa dai nɔɔna bale, ba

laan yɪ nɔɔnɔ dɪdɔa mɔ. Wɛ na kɪ nɔɔna balɔ daantɪ tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ maɲɪ sɪ o pɔɔrɪ-ba daantɪ.»

⁷ Fariztan tiinə bam daa ma bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ nan mɔ yɪ Moyisi dɛɛn pa ni, nɪ nɔɔnɔ jɪgɪ cwəɲə sɪ o pɔpɔnɪ tɔnɔ o pa o kaantɪ, sɪ kɔ brɪ nɪ o vɪ-o?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam wɔrɔ na dana tɪn ɲwaantɪ mɔ pɛ Moyisi dɪ sɛ sɪ á vɪn á kaana. Kɔ na zɪgɪ pulim maɲa nɪ tɪn, kɔ ya wɔ maɲɪ sɪ nɔɔna vɪn ba kaana. ⁹ A nan lagɪ a ta abam sɪ, nɔɔnɔ na vɪn o kaantɪ, yɪ kɔ na daɪ nɪ o cɔgɪ dɪ baara, yɪ o daartɪ o di kaantɪ wɔdoɲ, kɔntɔ tu kəm dɪm yɪ balɔrɔ nɪnɛɛnɪ o na pəni dɪ o doɲ kaantɪ te tɪn mɔ.»

¹⁰ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, o karabiə bam ma ta dɪd-o ba wɪ: «Kɔ na sɪntɪ kɔ yɪ kɔntɔ mɔ baarɔ dɪ o kaantɪ laɲa nɪ, kɔ ya lamma dɪ nɔɔnɔ na maɲɪ o wɔ di kaantɪ.»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ nan daɪ nɔɔna maama mɔ wɔ want ba ni taantɪ dɪntɔ kuri, kɔ yɪ balɔ yɪrantɪ Wɛ na zəni-ba sɪ ba want ba joɲi-dɪ tɪn mɔ. ¹² Nɔɔna badaara wɔra ba na ba bɔɲɪ sɪ ba di kaana, bɛɲwaantɪ ba maɲɪ ba lɔ bantɔ bakantɪ mɔ. Badaara dɪ maa wɔra ba na ba bɔɲɪ sɪ ba di kaana, yɪ kɔ yɪ nɔɔna mɔ jaantɪ-ba ba lwɪ. Kɔ daartɪ badaara wɔra ba tɪtɪ na vɪn sɪ ba di kaana, yɪ kɔ yɪ ba na lagɪ sɪ ba tɔɲɪ Wɛ paartɪ dɪm tɪtɔɲa yam tɪn ɲwaantɪ mɔ.

Nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ want o ni zaastɪm dɪntɔ kuri tɪn, sɪ o sɛ.»

Zezi na wart Wɛ o pa bu-balwa te tɪn

(*Markɪ* 10:13-16, *Luki* 18:15-17)

¹³ Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja bu-balwa ba vu Zezi te, sɪ o daɲɪ o jɪa ba yuu nɪ sɪ o wart Wɛ o pa-ba. O karabiə bam ma zaɲɪ ba kaantɪ-ba sɪ ba yɪ taa kɪ kɔntɔ. ¹⁴ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Yagɪ-na sɪ biə bam taa tui a te, sɪ á yɪ zaɲɪ á cɪ-ba. Bɛɲwaantɪ balɔ na nyɪ nɪ bu-balwa te tɪn mɔ maɲɪ sɪ ba zɔ Wɛ paartɪ dɪm wɔntɪ.»

¹⁵ O na tagi kúntú tɪn, o laan ma daɲɪ o jɪa ba yuu nɪ o warɪ WƐ o pa-ba, yɪ o daari o viiri.

Nadunə wú wanti ba na ɲwɪa WƐ tee nɪ na?

(Marɪkɪ 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ DƐ dɪdwi nɔn-dɔɲɔ kɔdɔɲ dƐɛn ma zaɲɪ o vu Zezi te. O ma bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, kəm-laa kɔɔ mɔ a maɲɪ sɪ a kɪ, sɪ a ma na ɲwɪa kalɔ na ba ti tɪn WƐ tee nɪ?»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Kɔ yɪ ta mɔ yɪ n bwe amɔ sɪ n lwarɪ woɲo kɔlɔ na lana tɪn sɪ n kɪ? WƐ yɪrɪntɪ mɔ lana. Nmɔ na lagɪ sɪ n na ɲwɪa Dɪ tee nɪ, kɔ maɲɪ sɪ n ta n tɔɲɪ Dɪ cullu tɪm mɔ.»

¹⁸ Nɔɔnɔ wɔm ma bwe-o o wɪ: «Dɪ cullu tɔɔ mɔ kúntú?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Yɪ zaɲɪ n gɔ nɔɔnɔ. Yɪ zaɲɪ n pəni dɪ n dɔɲ kaantɪ. Yɪ zaɲɪ n ɲɔ. Yɪ fɔ vwan n pa n dɔɲ. ¹⁹ Ta n zuli n nu dɪ n ko. Ta n soe n dɔɲ nɪ n tɪtɪ te.»

²⁰ Nɔn-dɔɲɔ kɔm laan ma ta o wɪ: «A maɲɪ a tɔɲɪ cullu tɪntɔ maama. Kɔ nan ta gɛ bɛɛ mɔ sɪ a kɪ?»

²¹ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ na lagɪ sɪ n maɲɪ dɪ WƐ cwəɲə kam fastɪ, kɔ maɲɪ sɪ n kwe kɔlɔ maama n na jɪɲɪ tɪn n yəgi, sɪ n laan ma tɪ səbu kɔm n ma n zəni yinigə tiinə. Kúntú wú pa n ta n jɪɲɪ jɪjɪɲɪ WƐ-sɔɲɔ nɪ. Nmɔ na kɪ kúntú, sɪ n laan ba n ta n tɔɲɪ-nɪ.»

²² Nɔn-dɔɲɔ kɔm na ni kúntú tɪn, kɔ ma pa o wɔ cɔɲɪ zanzan, o jɪjɪɲɪ tɪm na tiini tɪ daga tɪn ɲwaanɪ. O ma viiri Zezi tee nɪ.

²³ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nadum na lagɪ sɪ o zɔ WƐ paari dɪm wɔnɪ, kɔ sɪ ta tiini kɔ cana kɔ pa-o. ²⁴ A nan ta lagɪ a ta dɪ abam nɪ, kɔ sɪ ta yɪ mwalɪ sɪ yogondi da gar-lwe bɔɔnɪ dɪ nuɲɪ kɔ dwe nadum na lagɪ sɪ o zɔ WƐ paari dɪm wɔ.»

²⁵ O karabiə bam na ni kʉntʉ tʉn, kʉ ma tiini kʉ sʉ-ba. Ba maa tɛ ba wɪ: «Kʉ nan na yɪ kʉntʉ, wɔɔ mʉ wʉ want o na ŋwɪa Wɛ tee nɪ?»

²⁶ Zezi ma nii-ba yɪ o wɪ: «Nabiinə mʉ bá want ba kɪ, sɪ Wɛ wat woŋo maama Dɪ kɪa.»

²⁷ ΠΥΞΕΡΥ laan ma ta o wɪ: «Nii. Dɪbam yagɪ dɪ woŋo maama mʉ, yɪ dɪ daart dɪ tɔgɪ nmʉ. Bɛɛ mʉ dɪbam lagɪ dɪ na Wɛ tee nɪ?»

²⁸ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʉ dɪ abam sɪ, abam balʉ na tɔgɪ amʉ tʉn wʉ ba á tɔgɪ á di paartɪ, maŋa kalʉ Wɛ na wʉ kɪ wəənu maama sɪ tɪ taa yɪ nadʉnnʉ tʉn. Maŋa kam kʉntʉ nɪ amʉ Nabiin-bu wʉm wʉ ba a jəni a paartɪ jangɔŋɔ kʉm baŋa nɪ, yɪ abam dɪ wʉ jəni paartɪ jangwaanʉ fugə-tɪle baŋa nɪ, sɪ á tɔgɪ á di Yɪstrayɛɪɪ dwi tiinə kuri fugə-bɪle dɪm taantɪ. ²⁹ Nɔɔnʉ wʉlʉ maama na yagɪ o sɔŋɔ dɪ o nu-biə dɪ o nu dɪ o ko dɪ o biə dɪ o kart amʉ yɪrɪ dɪm ŋwaanɪ tʉn, kʉntʉ tu wʉ ba o na kʉlʉ maama o na yagɪ tʉn kuni bi mʉ, yɪ o daart o na ŋwɪa kalʉ na ba ti tʉn Wɛ tee nɪ. ³⁰ Balʉ na maŋɪ ba yɪ yigə tiinə tʉn zanzan wʉ joori ba ji kwaga tiinə. Kʉ daart balʉ dɪ na maŋɪ ba yɪ kwaga tiinə tʉn zanzan wʉ ba ba ji yigə tiinə Wɛ paartɪ dɪm wʉntɪ.»

20

Sɔŋɔ tu na ŋwɪ o kara tɪntʉŋna te tʉn mɪmaŋa

¹ Zezi daa ma daart o wɪ: «Wɛ paartɪ dɪm nɪt dɪ nɔɔnʉ wʉdɔŋ na jɪgɪ o kara. O ma zaŋɪ o nuŋi zɪzɪŋa nɪ o vu sɪ o lagɪ nɔɔna balʉ na vart ba jɔŋi səbu tʉn, sɪ ba vu ba tʉŋɪ o kara kam nɪ. ² O ma sɛ sɪ o ŋwɪ-ba səbu kʉlʉ ba na maŋɪ sɪ ba jɔŋi dɛ wʉntɪ tʉn. Kʉ yɪ səbu-dalɪ dɪdʉa mʉ. Ba na ŋɔɔntɪ ba maŋɪ daantɪ kʉntʉ tʉn, o ma tʉŋɪ-ba sɪ ba vu o kara kam ba taa tʉŋa.

³ Wla na bɪgt fɪnfɪtɪn nɪnɛɛntɪ luu nɔɡv maŋa nɪ te tɪn, o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnə na wɔra, yɪ ba ba jɪgt tɪtɔŋa. ⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam dɪ ba á tɔgt á tɔŋt a kara kam nɪ, sɪ amv wɔ ɣwt abam te na maŋt tɪn.» ⁵ Ba ma sɛ ba vu. Wla tɪtarɪ nɪ o daa ma joori o vu o lagɪ nɔɔna badonnə o wəli da. Wɛ-gunim maŋa nɪ o daa ta ma vu o lagɪ nɔɔna badonnə dɪ o wəli da. ⁶ Dɪdaan-ni nɪ o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnə ta na zɪgt da. O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ abam zɪgt yo seeni dɛ dɪm wɔntɪ maama, yɪ á ba kɪ kɔlvkɔlv?» ⁷ Ba ma lər-o ba wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnv wɔ kwe dɪbam sɪ dɪ tɔŋt dɪ pa-o.» O ma ta dɪ bantv dɪ, sɪ ba vu ba tɔgt ba tɔŋt o kara kam nɪ.

⁸ Tɪga na lagɪ ka yɪ tɪn, o laan ma ta dɪ o tɪtɔŋa yɪgə tu wɔm sɪ o ta dɪ tɪntɔŋna bam, sɪ ba zaŋt ba ba ba jɔŋi ba ɣwtɪrv. O ma ta dɪd-o sɪ o puli o ɣwt tɪntɔŋna balv na tu ba kweeli tɪn. ⁹ Nɔɔna balv na tu ba sɪŋt tɪtɔŋa dɪdaan-ni nɪ tɪn ma ba sɪ ba jɔŋi ba ɣwtɪrv. Ba ma ɣwt-ba səbu-dalɪ dɪdva dɪdva. ¹⁰ Kv daart balv na puli ba tɔŋt tɪtɪtɪ tɪn dɪ laan ma ba sɪ ba jɔŋi ba ɣwtɪrv. Ba maa bɔŋt nɪ baá jɔŋi ɣwtɪrv kv dwe bantv ɣɪm tɪm. Ba dɪ nan jɔŋi səbu-dalɪ dɪdva dɪdva mɔ. ¹¹ Ba ma jɔŋi ba səbu, yɪ ba daart ba pɔvna dɪ kara kam tu wɔm ba wɪ: ¹² «Balv na tu kwaga tɪn tɔŋt fɪnfɪtɪn yɪrantɪ mɔ, nɪnɛɛntɪ luu dɪdva te. Dɪbam nan tu dɪ tɔŋt tɪtɪtɪ mɔ, kv ɕɛ dɪ yɪra wla yɪgə nɪ dɛ dɪm maama wɔntɪ, yɪ nmɔ pa bantv ɣwtɪ mat dɪ dɪbam na jɔŋi te tɪn.»

¹³ Kara kam tu wɔm ma ləri ba dɪdva o wɪ: «A cilɔŋ, nii yo. A wɔ kɪ nmɔ kampinə, bɛɣwaantɪ nmɔ sɛ sɪ n tɔŋt n jɔŋi səbu-dalɪ dɪdva mɔ dɛ wɔntɪ. ¹⁴ Nan ja n səbu kv m n viiri, sɪ taant tərə. Amv laga, yɪ a ɣwt nɔɔnv wɔlv na tu kwaga o tɔŋt tɪn, sɪ kv maŋt dɪ nmɔ na jɔŋi te tɪn. ¹⁵ A nan ba jɪgt cwəŋə sɪ a ma a səbu kv m a kɪ kɔlv a na

lagi tɪn na? Nmɔ nan jɪgi wɔ-gɔɔ di a na jɪgi wɔ-yoŋo tɪn mɔ na?»

¹⁶ Mɔ kɔ kuri, balɔ na wɔ kwaga nɪ tɪn wɔ ba ba ji yigə tiinə, yɪ balɔ na wɔ yigə nɪ tɪn wɔ joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi daa na ɲɔɔnɪ o tɔɔnɪ taant te tɪn

(Marɪki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Zezi di o karabiə dɛɛn ma zaŋɪ ba maa kɛ Zeruzalɛm. Ba na wɔ cwəŋə nɪ tɪn, o ma pɔɔrɪ o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kɔm wɔnɪ o pa ba tɔgi dɪd-o ba veə. ¹⁸ O ma ta di ba o wɪ: «Taá ye-na, dɪ na maa ve Zeruzalɛm tɪn, dáanɪ mɔ ba laan wɔ ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ kaanɪm yigə tiinə bam di cullu karanyɪna tiinə bam jɪŋa nɪ. Nɔɔna bam kɔntɔ wɔ di a taant sɪ kɔ brɪ nɪ a maŋɪ sɪ a tɪ mɔ. ¹⁹ Ba laan wɔ daart ba kɪ-nɪ dwi-gɛ tiinə bam jɪŋa nɪ. Bantɔ di wɔ mwant amɔ, yɪ ba daart ba magɪ-nɪ di balaara. Ba laan wɔ ja-nɪ ba pa tɔɔn-dagara baŋa nɪ ba gɔ. Da yatɔ dɛ nɪ, a laan wɔ joori a bi a yagi tɔɔnɪ.»

Zezi cwəŋə kam na jɪgi yaara te tɪn

(Marɪki 10:35-45, Luki 22:24-27)

²⁰ Zebede biə bam nu dɛɛn ma vu Zezi te di o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə nɪ sɪ o loor-o. ²¹ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mɔ n laga?»

O ma lər-o o wɪ: «Popo, pa ni sɪ n na tu n di n paart dɪm, sɪ n pa a biə bale bantɔ jəni nmɔ tee nɪ, n jazɪm nɪ di n jagwiə nɪ.»

²² Zezi ma ta di ba o wɪ: «Abam tɪtɪ yəri á na loori kɔlɔ tɪn. Abam wɔ want á tɔgi á yaart nɪ a na lagi a ba a na yaara yalɔ tɪn na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «ɛɛn, dɪ wɔ want.»

²³ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Abam wɔ sɪnɪ á tɔgi á yaart amɔ yaara yam doŋ. Kɔ daart wɔlɔ na wɔ jəni

a jazım nı naa a jagwiə nı amv paart dım wvnt tın, a ba jıgt cwənjə st a kuri nɔɔna st ba jəni da. A Ko WE mʊ maɲt o tiɲi je stm kʊntv, st o pa balv na wʊ ba ba jəni da tın.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwart ba donnə bale bam na loori kʊlv Zezi tee nı tın, ba bana ma tiini ya zaɲt dı ba. ²⁵ Zezi laan ma bəɲi ba maama, yɪ o ta dı ba o wɪ: «Abam maɲt á ye lvgv baɲa pwa na yəni ba jıgt ba nɔɔna ba bɛɛst te tın, yɪ ba dıdɛera mʊ di dam ba baɲa nı. ²⁶ Kʊ nan na yɪ abam, kʊ wʊ maɲt st kʊ taa yɪ kʊntv doɲ abam tıtarı nı. Bɛɲwaant, abam wʊlv na lagt st o ji nɔn-kamunu á wvnt tın, kʊntv tu maɲt st o ji abam maama tıntvɲnv mʊ. ²⁷ Wʊlv na lagt st o ji abam yigə tu tın, kʊntv tu maɲt st o ji á gambaa mʊ. ²⁸ Kʊ yɪ kʊntv doɲ mʊ, amv Nabiin-bu wʊm wʊ tu st nɔɔna tvɲt ba pa-nı. Amv nan tu st a tvɲt a pa nabiinə mʊ, st a daart a kwe a ɲwta a ma ləni nɔɔna zanzan ɲwta WE tee nı.»

Zezi na puri lilwə bale yiə te tın

(Markı 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Zezi dı o karabiə bam dɛɛn ma nunji Zeriko nı ba maa kɛa. Ba na maa kɛ tın, nɔn-kɔɔɔ maa tɔɔt-ba. ³⁰ Lilwə bale dɛɛn ma je cwənjə kam ni nı. Ba na lwart nı Zezi mʊ tɔɔt dáant o maa kɛ tın, ba laan ma kaast baɲa baɲa dı kwər-dıa ba wɪ: «Dı Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dıbam yibwəɲə!»

³¹ Nɔn-kɔɔɔ kʊm ma kaant-ba st ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaast ba wɪ: «Dıbam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dıbam yibwəɲə!»

³² Zezi na ni kʊntv tın, o ma zıgt yɪ o bəɲi-ba o bwe o wɪ: «Abam lagt st a kɪ bɛɛ mʊ a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wɪ: «Dı Yuutu, dıbam lagt st n pa dı yiə mʊ joori ya taa nat.»

³⁴ Zezi ma duri ba nwanja. O ma twi o jirja o dwe ba yia yam, yi ya joori ya naɪ bɪdwiɪ baɲa nɪ. Ba laan ma zaɲɪ ba tɔɣɪ o kwaga.

21

Zezi na zɔ Zeruzalɛm yi nɔɔna zul-o te tɪn

(*Marki* 11:1-11,15-19, *Luki* 19:28-40,45-48, *Zan* 12:12-19, 2:13-17)

¹ Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twɛ Zeruzalɛm. Ba ma vu ba yi tɪv kɔdoɲ, kɔ yɪɪ mɔ Betifaazi. Kɔ wɔ Olivi piu kɔm saɲa nɪ mɔ. ² Zezi laan ma li o karabiə bale yi o wɪ: «Ve-na á vu á zɔ tɪv kɔlɔ na wɔ abam yigə nɪ tɪn. Á na yi da, á wɔ na bɪnaga na lægi da, yi bɪna-pɔla dɪ tɔɣɪ ka wɔra. Á na nɛa, sɪ á bwəli-sɪ á ja ba á pa-nɪ. ³ Nɔɔnɔ na bwe abam sɪ woɲo, sɪ á ta dɪd-o nɪ, kɔ yi dɪ Yuutu wɔm mɔ lagɪ-sɪ. Kɔ tu wɔ sɛ o yagɪ o pa abam, yi á ja á ba.»

⁴ Kɔ kɪ kɔntɔ, sɪ kɔ pa wɛ nijonɲu wɔdoɲ dɛɛn na tagɪ kɔlɔ faɲa faɲa tɪn mɔ sɪntɪ kɔ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

⁵ «Ve-na á ta dɪ Siyɔn tiinə bam nɪ:

«Nii-na á pɛ wɔm,

o maa bɪntɪ á te.

Wɔntɔ tu o tɪtɪ mɔ,

yi o di bɪnaga o maa bɪna.

Ka yi bɪna-pɔla mɔ o diinə,

yi ka nu mɪ zɪla zɪɲɪm.» »

⁶ Zezi karabiə bale bam ma sɪntɪ ba tɔɣɪ yigə, ba vu ba kɪ kɔlɔ o na tagɪ sɪ ba kɪ tɪn. ⁷ Ba ma ja bɪna-kwɪtɔn kɔm dɪ bɪna-pɔla kam ba ba, yi ba li ba gwaarɔ ba danɪ sɪ baɲa nɪ. Zezi laan ma di bɪna-pɔla kam, yi ba ve ba maa kɛa. ⁸ Ba na maa kɛ tɪn, kɔ-fɔrɔ maa tɔɣɪ-ba, yi ba zanzan li ba gwaarɔ ba lwarɪ cwəɲə kam yuu nɪ, sɪ Zezi

tɔgt tɪ baŋa o kɛ. Badaara dɪ ma goni vɔɔrv ba dɪ cwəŋə kam yuu nɪ, sɪ o tɔgt tɪ baŋa o kɛ. ⁹ Nɔn-kɔgɔ kʊlʊ na wʊ o yigə nɪ dɪ o kwaga nɪ ba ve tɪn maa kaasa, yɪ ba tɛ ba wɪ:

«Ozaana! Zulə taa wʊ Pɛ Davidi dwi tu wʊm tee nɪ! Zuli-na wʊlʊ na tu dɪ Yuutu Wɛ yɪrɪ ŋwaantɪ tɪn.

Ozaana! Zulə taa wʊ Baŋa-Wɛ tee nɪ!»

¹⁰ Ba dɛɛn ma vu ba maa yi Zeruzalɛm tɪv kʊm ni. Tɪv kʊm tiinə bam maama ma zaŋt ba yɪ zulimaa ba sirigi je sɪm maama. Ba maa bwe ba wɪ: «Nɔɔnʊ wɔɔ mʊ tɪntʊ?»

¹¹ Nɔn-kɔgɔ kʊlʊ na tɔgt Zezi tɪn maa tɛ ba wɪ: «Wʊntʊ yɪ Wɛ nijɔŋnu Zezi mʊ, o na nuŋi Galile tɪv Nazaretɪ tɪn.»

¹² Zezi dɛɛn ma vu o zʊ Wɛ-di-kamunu kʊm wʊ. O ma na nɔɔna na wʊ ka kʊnkɔlɔ kʊm nɪ ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nuŋi. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullʊ tɪm o pipiri o pu tɪga nɪ, o pa ba səbiə bam jagɪ. O ma daart o yigi yitunnu tɪlʊ nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kʊnkwən-pulə tɪn o dɪ tɪga nɪ. ¹³ O na wʊra o zəli-ba kʊntʊ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ pʊpʊnt Wɛ tɔɔ kʊm wʊnt, nɪ Wɛ mʊ wɪ: «Amʊ digə kantʊ maŋt sɪ ka taa yɪ jəgə kalʊ nɔɔna na wʊ ta tui ba wart amʊ da tɪn mʊ.» Abam nan pɛ kʊ ji ŋwɪtɪna joro je.»

¹⁴ Lilwə dɪ kwaarʊ dɛɛn ma ba Zezi te Wɛ-di-kamunu kʊm wʊnt, yɪ o pa ba na yazurə. ¹⁵ Zwifə kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam ma na wɔkɪnkagɪla yalʊ o na kɪ tɪn, yɪ ba daart ba na biə na zɪgt Wɛ-digə kam kʊnkɔlɔ kʊm nɪ ba kaast ba wɪ: «Ozaana! Zulə taa wʊ Pɛ Davidi dwi tu wʊm tee nɪ!»

Ba na nɛ kʊntʊ tɪn, ba bana ma zaŋt zanzan. ¹⁶ Ba ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Nmʊ ba ni biə bam na tɛ nmʊ taantɪ te? N bá cɪ-ba sɪ ba yɪ taa tɛ kʊntʊ na?»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A ye ba na tɛ kʊlʊ tɪn. Kʊ nan pʊpʊnt Wɛ tɔɔ kʊm wʊnt kʊ wɪ: «Nmʊ Wɛ mʊ pɛ biə

di bu-sisun zuli nmv di ba niã.» Abam manjɔ á wv karimɔ kɔntv na?»

¹⁷ O laan ma zaŋɔ ba tee nɔ o viiri. O ma nuŋi tɔv kɔm nɔ o vu Betani, yɔ o pɛni dáantɔ.

Zezi na sɔɔli kapɔrv yɔ kv ti te tɔn

(*Marikɔ* 11:12-14,20-24)

¹⁸ Tɔga na pɔvri tɔtɔti tɔn, o ma zaŋɔ sɔ o joori o vu Zeruzalem. O na wv cwɛŋɛ nɔ tɔn, o kana maa wɔɛ. ¹⁹ O ma na kapɔrv na zɔgti cwɛŋɛ kam daa nɔ. O ma vu sɔ o nii, yɔ o piini di vɔɔrv yɔrant mɔ wɔra, yɔ mɔɔla tɛrɛ sɔ o di. O ma ta di kapɔrv kɔm o wɔ: «N daa n bá joori n lɛ biã maŋa di maŋa.» O na tagɔ kɔntv tɔn, kapɔrv kɔm ma da kv kwaarɔ bɔdwi baŋa nɔ.

²⁰ Zezi karabiã bam na nɛ kɔntv tɔn, kv ma sv-ba. Ba ma bwe ba wɔ: «Kv kɔ ta mɔ yɔ kapɔrv kɔm da kv kwaarɔ lɔla kɔntv?»

²¹ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɔga mɔ di abam sɔ, á na kɔ á wv-dɔdɔa di amv yɔ á ba jɔgti bɔbwɛa, abam di wv want á kɔ kɔlv na kɔ kapɔrv kɔm tɔn doŋ. Kv nan dai kɔntv yɔrant má. Á wv want á ta di pu-kamunu kɔntv nɔ, kv gɔ kv na wv mɛ tɔn kv vu kv tɔv nɔntɔv kɔm wɔntɔ, yɔ wɛ nan wv pa kv kɔ. ²² Kɔlv na wɛli da tɔn, abam na loori woŋo kɔlv maama wɛ tee nɔ, yɔ á na kɔ wv-dɔdɔa nɔ á wv na, wɛ wv pa á sɔntɔ á na-kv.»

Nɔɔna na bwe Zezi dam dɔm na nuŋi mɛ tɔn

(*Marikɔ* 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Zezi dɛɛn ma joori o vu o zv wɛ-di-kamunu kɔm wv. O maa wɔra o brɔ nɔɔna bam. Zwifã nakwa bam di ba kaantɔm yigã tiinã bam ma vu o te ba bwe-o ba wɔ: «Wɔɔ dam mɔ n ma n kɔ wɛɛnu tɔlv maama n na kɔ tɔn? Wɔɔ mɔ pɛ nmv ni sɔ n ta n kɔ kɔntv?»

²⁴ O ma lɛri-ba o wɔ: «A di jɔgti bwɛã a lagɔ a bwe abam. Á na lɛri á pa-nɔ, sɔ a laan brɔ abam wɔlv na pɛ amv ni sɔ

a tʉɲɪ tɪn. ²⁵ A lagɪ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔntɪ tɪn, kʉ yɪ Wɛ mʉ pɛ-o cwəɲə naa nabiinə mʉ?»

O na bwe-ba kʉntʉ tɪn, ba maa wʉra ba bwe daantɪ sɪ ba nii, ba na wʉ ləɾ-o te tɪn. Ba maa wɪ: «Dɪbam na ləri dɪ wɪ, kʉ yɪ Wɛ mʉ, o laan wʉ bwe dɪbam o nii, bɛɛ mʉ yɪ dɪ nan wʉ sɛ Zan taantɪ dɪm? ²⁶ Kʉ daartɪ, dɪ na wɪ kʉ yɪ nabiinə mʉ pɛ-o cwəɲə, nɔn-kɔgɔ kʉm wʉ ja dɪ dɪbam, dɪ ba maama na paɪ Zan yɪ Wɛ nijɔɲnu tɪn ɲɔwaantɪ.» ²⁷ Ba na bantɪ daantɪ ba ga kʉlʉ ba na wʉ ta tɪn, ba ma ləri Zezi ba wɪ: «Dɪ yəri wʉlʉ na pɛ Zan cwəɲə tɪn.»

Zezi dɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʉ na yɪ kʉntʉ, amʉ dɪ nan bá ta wʉlʉ na pɛ amʉ ni sɪ a taa tʉɲɪ tɪn.»

Nɔɔnʉ dɪ o biə bale mɪmɔɲa

²⁸ Zezi laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a marɪ mɪmɔɲɪ dɪdɔɲ a brɪ abam, sɪ á bʉɲɪ á nii. Nɔɔnʉ mʉ wʉra dɪ o biə bale. O ma ta dɪ bu-kwɪan kam o wɪ: «Ve n tʉɲɪ a kara nɪ zɪm dɛ dɪm nɪ.» ²⁹ Bu wʉm ma ləɾ-o o wɪ: «A bá vu.» Kʉ na kɪ fɪtɪn tɪn, o ma joori o ləni o wʉbʉɲa yɪ o vu o tʉɲɪ.

³⁰ Nɔɔnʉ wʉm daa ma ta dɪ o bu wʉdɔɲ wʉm sɪ o dɪ vu o kara kam o tʉɲɪ. Wʉntʉ ma ləri o wɪ: «A ko, aá vu.» Yɪ o laan daartɪ o wʉ ve.

³¹ Kʉntʉ tɪn, biə bam kʉntʉ bale wɔntɪ, wɔɔ mʉ sɪtɪn o kɪ ba ko wʉm na lagɪ kʉlʉ tɪn?»

Ba ma ləɾ-o ba wɪ: «Kʉ yɪ bu nakwɪ wʉm mʉ.» Ba na ləri kʉntʉ tɪn, Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʉ dɪ abam sɪ, nɔn-cɪcɔɲɪɪ, kʉ na yɪ lampɔ-ɲɔɲə dɪ ka-bwəəru, wʉ zʉ Wɛ paartɪ dɪm wʉntɪ ba daartɪ abam. ³² Bɛɲɔwaantɪ, Zan na tu abam te tɪn, o dɛɛn brɪ abam cwəɲə kalʉ á na wʉ da sɪ á na cɪga Wɛ tee nɪ tɪn, yɪ á wʉ sɛ o taantɪ dɪm. Nɔn-cɪcɔɲɪɪ tɪm nan sɛ-o yɪ tɪ ləni tɪ wʉɪ tɪ yagɪ kəm-balwaarʉ tɪm. Abam nan nɛ

bantv na kt te tln, yt á daa ta wv se st á læni á wvbuŋa st á se o taant dlm.»

Nwvuv dt o gaart mɪmaŋa

(Marɪkt 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ Zezi daa ma ta dt ba o wt: «Cægi-na, st a daa maŋt mɪmaŋt dɪdoŋ a brɪ abam. Sɔŋɔ tu wvdoŋ mv wvra. O ma zaŋt o ct gaart, yt o daart o jəri tweeru tlv yɪrɪ na yt vinyə tln dt wvnt. O ma daart o kv goŋo tɪ-dɪa je nt, st o na gwəri tweeru tɪm biə bam, st o kt dáant o nɔ o ka tɪ na bam. O ma daart o cwɪ dapala st nwvuv taa je da o yɪrɪ gaart dlm. O na fɔgt o ct-dɪ kvntv tln, o laan ma kwe nwvona o yagt da st ba taa tvŋa, yt o daart o beeri o vu tvv kvdoŋ.

³⁴ Kv na yi tweeru tɪm biə bam gwərim maŋa tln, o ma tvŋt o tvntvŋna, st ba vu nwvona balv na nii o gaart dlm baŋa nt tln te, st ba jorɪ tweeru tɪm biə bam ba ja ba pa-o. ³⁵ O tvntvŋna bam na tu tln, nwvona bam ma ja-ba, ba magt dɪdvə lanyɪrant, ba gv wvdoŋ, yt ba daart ba dvli dɪdvə dt kandwa ba gv.

³⁶ Gaart dlm tu wvm ta ma joori o tvŋt o tvntvŋna badonnə nwvona bam tee nt. Bantv kvɔɔ dwe dayigə nwvona bam. Nwvona bam daa ta ma kt bantv dt kvntv doŋ. ³⁷ Kv kweelim nt tln, o laan ma tvŋt o tɪtɪ bu nwvona bam tee nt, yt o bvŋt nt, baá ntgt wvntv. ³⁸ O bu wvm na maa ve yt nwvona bam na-o tln, ba maa ŋvovt daant ba wt: «Mv gaart dlm tu bu, wvntv mv lagt o ba o taa te o ko wvm wəənu tɪm. Nan pa-na dɪ gv-o, st dɪ daart dɪ taa te o wəənu tɪm.» ³⁹ Ba laan ma ja-o ba vaŋt ba ja nɪŋɪ gaart dlm wvnt, ba mag-o ba gv.

⁴⁰ Kvntv tln, gaart dlm tu wvm laan na tuə, oó kt nwvona bam kvntv tɪta mv?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kvntv tln, ba laan ma læri ba wt: «O maŋt st o gv vov-balwaarv tɪm kvntv mv, st o daart

o kwe gaari dɪm o pa nɔɔna badonnə sɪ ba taa nii-dɪ, sɪ tweeru tɪm biə bam gwərim maɲa na yiə, sɪ ba taa pa-o o tweeru tɪm biə bam.»

⁴² Zezi daa ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ pɔpɔnt Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɪ:

«Kandwɛ dɪlɔ lwara na vɪn tɪn laan mɔ joori dɪ ba dɪ ji kandwɛ dɪlɔ na pat sɔŋɔ kɔm dana tɪn.

Kɔntɔ yɪ Baɲa-Wɛ mɔ kɪa,

yɪ kɔ yɪ wo-kamunu kɔ pa dɪbam.»

Abam maɲɪ á wɔ karɪmɪ kɔntɔ na? ⁴³ Kɔ brɪ nɪ Wɛ laan wɔ jɔŋi Dɪ paari dɪm abam tee nɪ, yɪ Dɪ daari Dɪ pa balɔ na sɛ Dɪ ni tɪn na cwəŋə ba zɔ Dɪ paari dɪm wɔ. [⁴⁴ Kɔ na yɪ kandwɛ dɪlɔ Wɛ na kuri tɪn, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tɔ dɪntɔ baɲa nɪ tɪn, kɔntɔ tu wɔ tiini o cɔcɔŋɪ o tɪtɪ mɔ. Kɔ daari, wɔlɔ maama kandwɛ dɪm na tɔ o baɲa nɪ tɪn, dɪ wɔ mɪrɪ kɔntɔ tu mɔ.]»

⁴⁵ Zezi dɛɛn na maɲɪ mɪmaɲa yam kɔntɔ maama tɪn, kaantɪm yigə tiinə bam dɪ Farizɪan tiinə bam ma lwarɪ nɪ kɔ yɪ bantɔ taantɪ mɔ o tɛa. ⁴⁶ Ba maa kwaantɪ ba lagɪ cwəŋə sɪ ba ja-o, yɪ ba kwari fɔntɪ dɪ nɔn-kɔŋɔ kɔm, bantɔ na pɛ o yɪ Wɛ nijɔŋnu tɪn ŋwaantɪ.

22

Pɛ bu kadiri candiə mɪmaɲa

(Luki 14:15-24)

¹ Zezi dɛɛn ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdɔŋ o brɪ nɔɔna bam o wɪ: ² «Wɛ paari dɪm nyɪ dɪ pɛ wɔdɔŋ na lagɪ sɪ o kɪ kadiri candiə o pa o bu te tɪn. ³ Pɛ wɔm ya tagɪ dɪ nɔɔna badonnə mɔ sɪ ba ba ba tɔŋɪ ba di kadiri candiə kam. Dɛ dɪm na tu dɪ yi tɪn, o ma tɔŋɪ o tɪntɔŋna sɪ ba vu ba bəŋi nɔɔna bam kɔntɔ sɪ ba ba. Ba ma wɔ sɛ sɪ ba ba. ⁴ O laan ma joori o tɔŋɪ o tɪntɔŋna badonnə, sɪ ba vu nɔɔna bam te ba ta dɪ ba nɪ: «Ba-na, sɪ amɔ ti wɔŋo maama yɪ a pa ba

gub na-paala di varu-nunuguru. Nan ba-na si di candia kam.»

⁵ Nona balu ba na beji kuntu tin ma zari ba vu ba wubaja je, ba na ba nigi o beeri dim tin gwaani. Ba didu ve o kara mu. Didu ma vu si o ki o pipiu. ⁶ Nona balu na daari tin ma ja pe wum tintuna bam, ba beesiba ba gu.

⁷ Pe wum banti ma tiini di zari. O ma taji o pamaña si ba vu ba gu non-gura bam kuntu, si ba daari ba zwe ba tu kum maama. ⁸ O laan ma ta di o tintuna bam o wi: «Kadiri dim waja maama ti ku yiga si di di. A nan na beji balu si di di candia kam tin ya wu mari di ka. ⁹ Nan nuni-na a vu tu kum je sim maama ni, a nii cwe sim ni a ni. A na ne nonu wulu maama tin, si a beji o si o ba o tigi o di.» ¹⁰ O tintuna bam ma nuni ba beeri tu kum maama, ba la nona balu maama ba na ne tin, ku na yi non-nuna di non-balwaar di. Pe wum soga kum ma tiini ku su di nona.

¹¹ Pe wum laan ma nuni si o zaani nona bam. O ma na nonu didu na wura o na wu zu gwar-nunu kulu na mari di kadiri dim tin. ¹² Pe wum ma bwe-o o wi: «A cilu, nmu ki ta mu n tigi n zu yo seeni, yi nmu wu zu goru kulu na lana tin?» Nonu wum ma ga ka lera je. ¹³ Pe wum laan ma ta di o tintuna bam o wi: «Ja-na nonu wuntu a vu o ja di o ne, si a ja-o a nuni a di lim wuni, yaara na wu me yi nona keera yi ba duni ba nwa tin.»

¹⁴ Kuntu bri ni, we beji nona zanzan mu, yi di daari di kuri ba finfin yirani.»

Lampoo nwum taani

(Marku 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Farizani tiina bam laan ma zari ba vu si ba banti ba nii, ba na wu ki te ba pa Zezi nonu o tusi si ba ja-o tin.

¹⁶ Ba ma li ba karabiä badonnä, st ba togt di PE Erödt kwaga nōōna badonnä ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta dtd-o ba wɪ: «Karanytna, dɪbam ye ni nmυ yt cɪga tu mυ, yt n yəni n brɪ nōōna WE cwəŋə kam cɪga. Nmυ yigə tərə di nōōna na bʊŋt kʊlʊ ba pa nmυ tɪn, nmυ nan ba kuri nōōna daant. ¹⁷ Dɪ nan lagɪ st dɪ bwe nmυ dɪ nii, nmυ wʊbʊŋa yt tɪta mʊ? Dɪbam Zwifə bam cullu pɛ ni st dɪ ŋwɪ lampoo dɪ pa lʊgʊ kʊm pa-farʊ wʊm na? Mʊ na kʊ wʊ maŋɪ?»

¹⁸ Zezi na lwart ba na jɪgt wʊbʊŋ-balwaarʊ tɪlʊ tɪn, o ma ləri-ba o wɪ: «Abam yt pipiri-nytna mʊ. BEE nan mʊ yt á lagɪ st á maŋɪ-nɪ á nii? ¹⁹ Nan brɪ-na-nɪ səbu-dalɪ dɪlʊ dɪ na yəni dɪ ma ŋwɪ lampoo tɪn.»

Ba ma li səbu-dalɪ dɪm ba brɪ-o. ²⁰ O ma bwe-ba o wɪ: «Wōō nytnyʊgʊ dɪ o yɪrɪ mʊ pʊpʊnt dɪ baŋa ni?»

²¹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Kʊ yt pa-farʊ wʊm mʊ.»

O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ lamma. Nan taá ŋwɪ-na kʊlʊ na yt pa-farʊ wʊm nyɪm tɪn á pa-o, st á daart á taá pat WE kʊlʊ dɪ na yt Dɪ nyɪm tɪn.»

²² O na ləri-ba kʊntʊ tɪn, kʊ ma sʊ-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yt ba viiri.

Twa biim taant

(Markɪ 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ DE dɪm kʊntʊ nɪ, Sadustan tiinə badonnə dɛɛn ma zaŋɪ ba vu Zezi te. Bantʊ mʊ brɪ nɪ, nōōnʊ na tɪga o daa bá joori o bi tɪn. ²⁴ Ba ma vu ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanytna, Moyisi dɛɛn brɪ nɪ, nōōnʊ na tɪga, yt o dɪ o kaant na ba jɪgt biə daant, o nu-bu mʊ maŋɪ st o di kadəm wʊm st ba lʊ biə o cʊrʊ kʊlʊ na tɪgt tɪn ŋwaant. ²⁵ Kʊntʊ, nu-pugə-biə barpɛ mʊ ya wʊ dɪbam tɪtart nɪ. Ba dɪdʊa ma di kaant yt o tɪ o daar-o, yt o wʊ lʊgt bu dɪd-o. Wʊlʊ na saŋɪ tɪn dɪ daa ma ləri o di kaant wʊm.

²⁶ O dɪ ma tɪ o daar-o. Batɔ tu wʊm dɪ daa ma di-o. Kʊ

ki kuntu doŋ mu di ba maama barpe, yi ba wu lugi bu di kaanti wum. ²⁷ Ba maama na tigi tin, kaanti wum di laan ma ti. ²⁸ Di nan lagi di bwe di nii, ba maama na di kaanti wum tin, ba laan na tu ba bi ba yagi tuntu, bantu wɔɔ mu wu ta te kaanti wum?»

²⁹ Zezi ma leri-ba o wi: «Abam tiini a tusi mu. Abam nan wu ni We tɔɔ kum zaastu dum kuri di, yi a yeri We dam dum na yi te tin. ³⁰ Beɲwaanti, nɔɔna na tu ba bi ba yagi tuntu, ba a ta nyi di We malest su na yi te tin mu, baara daa ba di kaana, kaana di nan daa ba zu banna di. ³¹ Ku nan na yi twa biim dum di, abam man a wu karim kuɓe We na tagi Di bri abam yi ku puɓu Di tɔɔ kum wunti tin na? ³² Di tagi Di wi: «Amu yi Abraham We, di Yizaki We, di Zakabi We mu.» Ku bri ni bantu daa ta jigi hwa mu Di tee ni, beɲwaanti Baɲa-We yi nanɔna We mu si Di dat twa We.»

³³ Nɔn-kɔɔ kum na ni Zezi zaastu dum na yi te tin, ku ma tiini ku su-ba.

We ni a yam wunti ɔɔ mu yi kamunu di dwe?

(Marki 12:28-34, Luki 10:25-28)

³⁴ Fariztan tiina bam deen ma lwart Zezi na leri Sadustan tiina bam te tin, ku pa ba daa wart taanti ba ta. Ba laan ma kikili daanti si ba lagi cwajɔ ba ma ja-o. ³⁵ Ba wu didu na yi We cullu tum karanyina tin ma zaji si o man-o o nii o swan na yi te tin, o ma bwe-o o wi: ³⁶ «Karanyina, We ni a yam maama wunti ɔɔ mu yi kamunu di dwe?»

³⁷ Zezi ma ler-o o wi: «Ta n soe n Yuutu Baɲa-We di n bicari maama, di n wu maama, di n wubɔɲa maama. ³⁸ Duntu nan mu yi We dayige ni yi di yi kamunu. ³⁹ Dilu na saji tin di nyi di duntu mu, di tagi di wi, ta n soe n doŋ ni n titi te. ⁴⁰ Moyisi zaastu dum di faɲa faɲa We

nijonə bam zaastm dtm maama yɔɔrt dt puli niə yantu yale baŋa nt mv.»

Krisi wɔm WE na tɔŋt tɪn yɪ Davidi Yuutu mv
(*Mar*kt 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Fariztan tiinə badonnə dɛɛn ma ba ba kikili daant. Zezi ma zarɪt o bwe-ba o wɪ: ⁴² «Kv na yɪ Krisi wɔm WE na lagɪ Dɪ tɔŋt tɪn, abam bɔŋt nt oó ta yɪ wɔɔ dwi tu mv?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Oó ta yɪ PE Davidi dwi tu mv.»

⁴³ Zezi laan ma ta dt ba o wɪ: «Kv nan wɔ́ kt ta mv kv taa yɪ kuntv? WE Joro kum dɛɛn pɛ Davidi ŋɔɔnt o woŋo, yɪ o bəŋ-o nt o Yuutu. Faŋa faŋa tɪn Davidi tagɪ o wɪ:

⁴⁴ «Yuutu Baŋa-WE tagɪ dt a Yuutu Dɪ wɪ:

Ba n jəni a jazɪm nt,

st aá kt nmv dɔna maama n nɛ kuri nt.»

⁴⁵ Davidi nan na stɪnt o bəŋi Krisi wɔm o wɪ o Yuutu tɪn, o nan daa wɔ́ kt ta mv o taa yɪ Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagɪ kuntv tɪn, nɔɔn-nɔɔnv daa maa wart st o ləri kulɔkulɔ. Kv na zɪgt dɛ dtm kuntv nt tɪn, nɔɔna bam maama maa kwart st ba daa bwe-o taant.

23

*Pipiri-ny*ɪna na wɔ́ ba na lɛɛv te tɪn
(*Mar*kt 12:38-40, Luki 20:45-47, 11:37-54)

¹ Zezi laan ma ŋɔɔnt dt o karabiə bam dt nɔn-kɔɔɔ kum maama. ² O ma ta dt ba o wɪ: «Kv na yɪ Fariztan tiinə bam dt WE cullu karanyɪna tiinə bam, bantv mv tu ba ləni Moyisi yuu nt, st ba pa nɔɔna lwart o zaastm dtm na yɪ te tɪn. ³ Kuntv ŋwaant á maŋt st á taá tɔgt kulv maama ba na brɪ abam tɪn. Á nan yɪ zarɪt á lwəni ba na kt kulv maama tɪn, bɛŋwaant ba tɪtɪ ba tɔgt kulv ba na brɪ nɔɔna tɪn. ⁴ Ba na kt te tɪn, ba yəni ba yaart nɔɔna

mɔ dɪ cul-dʒɛrɔ sɪ ba taa tɔɡɪ-tɪ. Kɔ maa nyɪ dɪ ba na fɪ-ba sɪ ba zɪŋɪ zɪla yalɔ duuni na dwe ba zɪŋɪm tɪn, yɪ ba tɪtɪ yigə tərə sɪ ba twəri zɪla yam fɪnfɪɪn dɪ ba zɪŋɪ. ⁵ Kɔɓɔ na wəli da tɪn, ba yəni ba brɪ ba kəm-laarɔ tɪm jaja mɔ sɪ nɔɔna maama taa nat. Ba yəni ba brɪ ba tɪtɪ nɔɔna yigə nɪ, nɪ ba jɪɡɪ Wɛ tɔnɔ kɔm sono, dɪ ba na tiini ba vɔ-tɪ ba yɪra nɪ jaja tɪn. Ba ma kɪ zala zanzan ba gwaarɔ yɪra nɪ, sɪ kɔ pa nɔɔna taa zuli-ba. ⁶ Ba na yəni ba vu nɔɔnɔ sɔŋɔ sɪ ba di candiə, kɔ yɪ je-ŋɔŋa je nɪ mɔ ba lagɪ sɪ ba taa je da. Ba na zɔ ba Wɛ-di sɪm, ba daa ta lagɪ je-kamunnu mɔ sɪ ba taa je yigə nɪ. ⁷ Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mɔ, yɪ ba ta lagɪ sɪ nɔɔna taa bə-ba nɪ «Karanyɪna».

⁸ Kɔ nan na yɪ abam, á yɪ taá lagɪ sɪ ba taa bə abam nɪ «Karanyɪna», bɛŋwaantɪ á maama yɪ nu-biə mɔ daantɪ, yɪ á jɪɡɪ Karanyɪna dɪdɔa mɔ. ⁹ Á yɪ zaŋɪ á ma nɔɔn-nɔɔnɔ á ma bəŋɪ nɪ á «Ko» lɔɡɔ baŋa yo, Wɛ cwəŋə kam tɔɡɪm ŋwaantɪ. Bɛŋwaantɪ abam maama jɪɡɪ Ko dɪdɔa mɔ, wɔntɔ mɔ yɪ Baŋa-Wɛ. ¹⁰ Kɔɓɔ na wəli da tɪn, á nan yɪ taá lagɪ sɪ nɔɔna taa bə abam nɪ «Yigə tiinə», bɛŋwaantɪ á Yigə Tu yɪ dɪdɔa mɔ. Wɔntɔ mɔ yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn.

¹¹ Abam nɔn-kamunu mɔ yɪ wɔɓɔ na yɪ tɪntɔŋnɔ á wɔntɪ tɪn. ¹² Bɛŋwaantɪ, wɔɓɔ na zəŋɪ o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú tu kɔntɔ tu. Wɔɓɔ nan na tu o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú zəŋɪ kɔntɔ tu.

¹³ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Fariztan tiinə-ba, lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Á yəni á cɪ cwəŋə á pa nɔɔna wart sɪ ba zɔ Wɛ paartɪ dɪm wɔntɪ. Abam tɪtɪ ba lagɪ sɪ á zɔ, yɪ á daartɪ á cɪ balɔ maama na lagɪ sɪ ba zɔ tɪn cwəŋə.

[¹⁴ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Fariztan tiinə-ba, lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Á yəni

á gant kadənə á jonj ba wənu. Á kwəri á kɪ WƎ-lor-dɪdwaaru sɪ kʊ taa nyɪ nɪ á yɪ nɔn-ɲɔna mu te. Kuntʊ ɲwaant WƎ wʊ tiini Dɪ pa abam na cam kʊ ja gaalt.]

¹⁵ WƎ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lƎƎrv wʊ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mu. Á yəni á beeri lɔgʊ baɲa je maama mu sɪ á nii, á wʊ want á pa dwi-ge tu didva ba o tɔgɪ cullu tɪlv WƎ na pɛ dɪbam Zwifə bam tɪn na. Bantʊ didva nan na tu o sɛ WƎ, á laan wʊ brɪ-o á tɪtɪ cullu mu, sɪ á pa o tiini o ji min-tɪv nɔɔnv kʊ dwəni abam tɪtɪ na yɪ te tɪn.

¹⁶ lƎƎrv wʊ á yuu nɪ. Abam nyɪ dɪ lilwə na varɪ ba donnə lilwə te tɪn mu. Abam yəni á brɪ nɔɔna á wɪ, nɔɔnv na dugi durə dɪ WƎ-di-kamunu kʊm, kuntʊ dat kulʊkulʊ. Á ma daart á brɪ á wɪ, nɔɔnv nan na dugi dɪ səbu-sɲa kalʊ na wʊ WƎ-digə kam wʊnt tɪn, kʊ yɪ fɪfɪvɪn mu sɪ kuntʊ tu kɪ kulʊ o na dugi dɪ kʊ tɪn.

¹⁷ Abam yɪ jwəru yɪ á kwəri á nyɪ dɪ lilwə mu. Kʊ yɪ digə kam na yɪ WƎ nyɪm tɪn ɲwaant mu pɛ səbu-sɲa kam dɪ yɪ WƎ nyɪm. Kuntʊ tɪn, tɪntʊ wʊnt kɔɔ mu jɪgɪ kuri kʊ dwe kʊdɔɲ? ¹⁸ Abam daa ta brɪ nɪ, nɔɔnv na dugi dɪ WƎ kaantɪm bimbim dɪm, kuntʊ dat kulʊkulʊ. Á ma daart á brɪ nɪ, nɔɔnv na dugi dɪ kaantɪm wənu tɪlv maama na tigi bimbim dɪm baɲa nɪ tɪn, kʊ yɪ fɪfɪvɪn mu sɪ kuntʊ tu kɪ kulʊ o na dugi dɪ kʊ tɪn. ¹⁹ Abam nyɪ dɪ lilwə mu yɪ á ba nat kulʊ na yɪ cɪga tɪn. Kʊ yɪ bimbim dɪm na yɪ WƎ nyɪm tɪn mu pɛ kaantɪm wənu tɪm dɪ yɪ WƎ nyɪm. Kuntʊ tɪn, tɪntʊ wʊnt kɔɔ mu jɪgɪ kuri kʊ dwe kʊdɔɲ? ²⁰ Kuntʊ, nɔɔnv wʊlv na dugi dɪ kaantɪm bimbim dɪm tɪn, kʊ brɪ nɪ kuntʊ tu dugi dɪ bimbim dɪm tɪtɪ kʊ wəli dɪ wɔɲo kulʊ maama na tigi dɪ baɲa nɪ tɪn mu. ²¹ Wʊlv dɪ na dugi dɪ WƎ-digə kam tɪn, kʊ brɪ nɪ kuntʊ tu dugi dɪ WƎ mu, WƎ na wʊ ka wʊnt tɪn ɲwaant.

²² NƆƆNƆ WƆLƆ DƆ NAN NA DUGI DƆ WƎ-SƆŋƆ KUM TƆN, KƆ BRƆ NƆ KƆNTƆ TU DUGI DƆ WƎ PAART JANGƆŋƆ KUM MƆ, KƆ BRƆ NƆ KƆNTƆ TU DUGI DƆ BAŋA-WƎ MƆ.

²³ WƎ CULLU KARANYƆNA TIINƆ-BA DƆ FARIZIAN TIINƆ-BA, LƎƎRƆ WƆ Ɔ YUU NƆ. ABAM YƆ PIPIRI-NYƆNA MƆ. KƆ NA MAŋƆ KƆ YƆ DWƆ DWI MAAMA, BA ZƆ BA DAGA DƆ, Ɔ YƆNI Ɔ LƆ WƎ TƆRI Ɔ PA-DƆ. KƆ LANA. KƆ DAART Ɔ YIGƆ TƆRƆ DƆ WƎ NIƆ YADAARA YALƆ NA TIINI YA YƆ KAMUNƆ TƆN, NƆNƎƎNT ƆGA TƆGƆM DƆ YIBWƆN-DURƆ DƆ WƆ-DƆDƆBA KƆM. KƆ YA MAŋƆ SƆ Ɔ TAƆƆ KI WƆƆNU TƆM KƆNTƆ MƆ SƆ Ɔ YƆ YAGƆ WƎ NIƆ YADAARA YAM. ²⁴ ABAM SƆNTƆ Ɔ NYƆ DƆ LILWƆ BALƆ NA VAT BA DONNƆ LILWƆ TƆN MƆ. ABAM NYƆ DƆ NƆƆNA BALƆ NA LAGƆ BA NYƆ NA, YƆ BA YƆNI BA LEERI-BA, SƆ KALISI NA WƆRA SƆ BA LƆ-DƆ BA YAGƆ, YƆ BA YIGƆ NAN TƆRƆ DƆ WO-KAMUNU KƆLƆ BA NA LIRI TƆN, KƆ NA MAŋƆ KƆ MA DƆ YOGONDI DƆ.

²⁵ WƎ CULLU KARANYƆNA TIINƆ-BA DƆ FARIZIAN TIINƆ-BA, LƎƎRƆ WƆ Ɔ YUU NƆ. ABAM YƆ PIPIRI-NYƆNA MƆ. ABAM ŋƆWA KAM NYƆ DƆ BA NA SƆN ZWƆ DƆ KABƆLI KWƎ SƆ KƆ TƆGƆ CULLU NA BRƆ TE YƆ SƆ WƆ SU DƆ DIGIRU TE TƆN MƆ. ABAM WƆRƆ SU DƆ KAMPINƆ DƆ PU-SƆŋA MƆ. ²⁶ FARIZIAN TU, NMƆ NYƆ DƆ LILWE MƆ TE. NMƆ MAŋƆ SƆ N DA YIGƆ N SƆN N ZWƆ WƆ MƆ, SƆ SƆ KWƎ DƆ DAA YƆ TAA JƆGƆ DIGIRU.

²⁷ WƎ CULLU KARANYƆNA TIINƆ-BA DƆ FARIZIAN TIINƆ-BA, LƎƎRƆ WƆ Ɔ YUU NƆ. ABAM YƆ PIPIRI-NYƆNA MƆ. ABAM NYƆ DƆ YIBEELƆ YALƆ BA NA FƆGƆ YA KWAGA SƆ YA TAA LANA NƆƆNA YIBIYƆ NƆ TƆN MƆ. YIBEELƆ YAM KƆNTƆ WƆ MA SU DƆ TWA KWI, YƆ YA TIINI YA YƆ DIGIRU YƆRANT. ²⁸ ABAM DƆ NAN YƆ KƆNTƆ MƆ. Ɔ PAT Ɔ JƆGƆ ƆGA MƆ NƆƆNA YIBIYƆ NƆ, YƆ Ɔ WƆRƆ LAAN SU DƆ LWARƆM YƆRANT, DƆDAANT PIPIRƆ KIKIƆ.

²⁹ WƎ CULLU KARANYƆNA TIINƆ-BA DƆ FARIZIAN TIINƆ-BA, LƎƎRƆ WƆ Ɔ YUU NƆ. ABAM YƆ PIPIRI-NYƆNA MƆ. ABAM YƆNI Ɔ FƆGƆ Ɔ KI FAŋA FAŋA WƎ NIƆŋNƆ BAM YIBEELƆ, YƆ Ɔ DAART Ɔ KWƎ WƎ NƆN-ŋƆNA BAM YIBEELƆ LANYƆRANT. ³⁰ Ɔ MA DAART

á tɛ á wɪ, abam dɛɛn ya na wɔra á kwə nakwa bam maŋa kam nɪ, á ya bá sɛ á wəli dɪ ba á gʊ Wɛ nijɔŋnə bam. ³¹ Abam tɪtɪ ni-taantɪ nan mʊ brɪ nɪ á yɪ balʊ na gʊ Wɛ nijɔŋnə bam tɪn biə. ³² Kʊntʊ, nan kwaantɪ-na á tʊŋɪ á kwə nakwa bam na kɪ wo-lwaanʊ tɪʊ ba daartɪ tɪn sɪ kʊ vu kʊ ti. ³³ Abam dɪ á kwə bam maama nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mʊ. Á brɪ á bá lu min-tɪʊ cam dɪm wʊnɪ. ³⁴ Kʊntʊ ŋwaantɪ a lagɪ a tʊŋɪ a nijɔŋnə abam tee nɪ, dɪ yiyɪu tiinə dɪ Wɛ tɔnɔ karanyɪna tiinə dɪ. Abam wʊ ja badaara á gʊ, yɪ á daartɪ á pa badaara tʊʊn-dagara baŋa nɪ á gʊ. Á ma wʊ ja badaara á Wɛ-di sɪm wʊnɪ á magɪ, yɪ á daartɪ á taá tɔŋɪ ba nɛ tɪʊ dɪ tɪʊ á bɛɛsɪ-ba. ³⁵ Kʊntʊ ŋwaantɪ Wɛ wʊ pa abam na cam nɪnɛɛnɪ kʊ yɪ abam tɪtɪ mʊ gʊ nɔn-ŋʊna balʊ maama ba na maŋɪ ba gʊ lʊgʊ pulim nɪ sɪ kʊ ba kʊ yɪ zɪm tɪn. Kʊ na pulɪ dɪ Abɛɪɪ wʊʊ na yɪ nɔn-ŋʊm tɪn, sɪ kʊ ba kʊ kweeli dɪ Barasɪ bu Zakari wʊʊ abam kwə na gʊ Wɛ di-laa kʊm dɪ Wɛ kaantɪm bimbim dɪm tɪtɪrɪ nɪ tɪn. ³⁶ A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, nɔɔna bantʊ maama caa wʊ ta tɔŋɪ zɪm nɔɔna bam.»

*Zezi wʊ na cɔŋɪ Zeruzalɛm tiinə ŋwaantɪ te tɪn
(Luki 13:34-35)*

³⁷ «Həii! Zeruzalɛm tiinə-ba, á yəni á gʊɪ Wɛ nijɔŋnə, yɪ á dʊɪ nɔɔna balʊ Wɛ na tʊŋɪ abam tee nɪ tɪn dɪ kandwa. Kuni zanzan mʊ a ya lagɪ sɪ a la abam nɔn-biə a kɪ daantɪ, sɪ a taa nii á baŋa nɪ, nɪnɛɛnɪ corɔ na kukwəri kʊ biə kʊ kɪ kʊ vwana kuri nɪ te tɪn. Abam maa ba sɛa. ³⁸ Kʊntʊ ŋwaantɪ abam tɪʊ kʊm laan wʊ ba kʊ ji di-dwəənu. ³⁹ Nan taá ye-na nɪ, á daa bá na-nɪ sɪ kʊ taa ve maŋa kalʊ á na wʊ ta á wɪ: «Zuli-na wʊʊ na bɪɪnɪ dɪ Yuutu Wɛ yɪrɪ ŋwaantɪ tɪn.» »

24

LƐƐRV na wú ba lɔgɔ baɲa te tɪn

(Marɪkɪ 13:1-23, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma nuɲi WƐ-di-kamunu kɔm nɪ st o viiri. O na maa kƐ tɪn, o karabiə bam ma ba o te, st ba pa o maant WƐ-digə kam lɔɔm dɪm na lana te. ² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam wɔ nƐ ka na yɪ te tɪn na? A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam st, ka maama wú ba ka tɔ tɪga nɪ ka cɔgɪ maama. KandwƐ daa bá daɲɪ dɪ doɲ baɲa nɪ.»

³ Zezi dƐƐN ma vu o jəni Olivi piu kɔm yuu nɪ. O karabiə bam yɪrant ma vu o te, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Maɲa kɔɔ mɔ WƐ-digə kam wú ba ka tɔ kɔntɔ? BƐƐ mɔ lagɪ ku kɪ maana ku brɪ dɪbam nɪ maɲa kam yɪ st nmɔ joori n ba lɔgɔ baɲa, st lɔgɔ tiim mɪmaɲa laan yɪ?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Á fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ, st á yɪ pa nɔɔn-nɔɔnɔ gant abam. ⁵ BƐɲwaant nɔɔna zanzan wú ba abam te, yɪ baá ma amɔ yɪrɪ ba ma gant abam ba wɪ, bam dɪdɔa dɪdɔa mɔ yɪ Krisi wɔm WƐ na tɔɲɪ tɪn. Kɔntɔ doɲ mɔ baá gant nɔɔna zanzan. ⁶ Á wú ba á na tigurə na wɔ abam je sɪm nɪ, yɪ á kwəri á ni ka ɲwa tɪtɪ dɪlɔ na baɲwƐ tɪn nɪ. Nan yɪ pa-na fɔɔntɪ zɔ abam, bƐɲwaant wənu tɪm kɔntɔ maama maɲɪ st tɪ kɪ mɔ, yɪ ku ta dat lɔgɔ tiim maɲa. ⁷ Dwi wú zaɲɪ dɪ kɪ jara dɪ dwi dɪdoɲ, yɪ tɪɔ dɪ ku doɲ wú zaɲɪ tɪ magɪ jara. Kana dɪ wú ba ka taa wɔ je zanzan nɪ, yɪ tɪga dɪ wú sisɪɲi je sɪdonnə nɪ. ⁸ Wənu tɪm kɔntɔ maama nan nyɪ dɪ kaant na sɪɲɪ o vri pugə yɪ ka wɔƐ te tɪn mɔ, yɪ cam daa ta wɔ kwaga nɪ.

⁹ Kantɔ maɲa kam nɪ nɔɔna wú ja abam ba kɪ dɪdƐƐra jɪa nɪ st ba bƐƐst abam, yɪ ba daartɪ ba gɔ abam. Abam na yɪ amɔ nɔɔna tɪn ɲwaantɪ, lɔgɔ baɲa nɔɔna maama wú ta culi abam. ¹⁰ Kantɔ maɲa nɪ nɔɔna zanzan wú ba ba

yagɪ amɔ kwaga tɔgɪm. Nɔɔna badaara wú kɔ da-kurə ba brɪ daantɪ, yɪ badonnə dɪ wú ta culi daantɪ. ¹¹ Nɔɔna zanzan wú ba ba brɪ nɪ ba yɪ Wɛ nijɔɔnə mɔ yɪ ba datɪ, yɪ baá ganɪ nɔɔna zanzan. ¹² Wo-balwaarɔ tɪm na wú ba tɪ tiini tɪ gaaltɪ tɪn, kɔv pa nɔɔna zanzan sono ti. ¹³ Wɔɔ maama nan na kɪ pu-dɪa o zɪgɪ kəɔkəɔ sɪ kɔ vu kɔ yɪ kweelim tɪn, Wɛ wú vrɪ kɔntɔ tu ŋwɪa. ¹⁴ Nɔɔna dɪ wú beeri lɔgɔ baɔa je maama ba tɔɔɪ Wɛ kwər-ywəɔə kam nɪ Wɛ lagɪ Dɪ di paartɪ nɔɔna tɪtartɪ nɪ, sɪ kɔ taa yɪ maana nabiinə maama tee nɪ, sɪ lɔgɔ tiim laan yɪ.

¹⁵ Abam nan wú ba á na wo-lɔɔɔ kɔɔ na yɪ cɔgɪnɔ tɪn na wú ba kɔ zɔ kɔ zɪgɪ Wɛ tɪtɪ di-kamunu kɔm wɔntɪ kɔ cɔgɪ-ka. Wɛ nijɔɔnu Daniyelɪ maɔtɪ o ta wo-lɔɔɔ kɔm kɔntɔ taantɪ. (A lagɪ a ta dɪ abam sɪ wɔɔ na kartɪm tɪn, sɪ o kwaantɪ o ni kɔ kuri lanyɪrantɪ.)

¹⁶ Abam na nɛ wo-lɔɔɔ kɔm kɔntɔ, sɪ abam balɔ na zɔvɪrɪ Zude nɪ tɪn kɪ lɪla á nuɔi á duri á vu pweeru yuu á səgi da. ¹⁷ Nɔɔnɔ nan na wɔ nayuu nɪ, o daa yɪ tu o zɔ digə sɪ o kwe kɔɔkɔɔ. ¹⁸ Nɔɔnɔ wɔɔ nan na wɔ kara nɪ tɪn, o dɪ yɪ joori sɔɔɔ sɪ o kwe o gɔɔ o zɔ. ¹⁹ Kantɔ maɔa kam nɪ kɔv tiini kɔ taa yɪ lɛɛɔ dɪ kaana balɔ na jɪgɪ pwi tɪn, dɪ balɔ na jɪgɪ biə yɪ ba ŋɔgɪ yɪlɪ tɪn. ²⁰ Nan taá loori-na Wɛ, sɪ cam durim dɪm kɔntɔ yɪ zaɔtɪ dɪ ba taa yɪ waarɔ mɪmaɔa nɪ naa siun dɛ dɪm nɪ. ²¹ Bɛɔwaantɪ yaara yalɔ na lagɪ ya ba maɔa kam kɔntɔ nɪ tɪn wú ta tiini ya camma ya dwe yalɔ na maɔtɪ ya kɪ lɔgɔ pulim maɔa nɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn. Yaara yantɔ nan na kɛ, yaara yadonnə daa bá ba nɪnɛɛntɪ yantɔ te. ²² Baɔa-Wɛ na wɔ pɛ yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnɔ bá wəri. Kɔ nan yɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna bam Dɪ na kuri tɪn ŋwaantɪ mɔ Dɪ wú pa yaara yam da yam tri.

²³ Kantɔ maɔa kam nɪ, nɔɔnɔ wɔɔ maama na tagɪ

dɪ abam o wɪ: <Nii-na Kɪsi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn wɔ yo seeni> naa: <O wɔ jəgə kadoŋ nɪ>, sɪ á yɪ sɛ kɔntɔ tu. ²⁴ Nɔɔna badaara wú zaŋɪ ba brɪ nɪ bam dɪdɔa dɪdɔa yɪ Kɪsi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ, yɪ ba yaɣɪ ba daɪ. Badonnə dɪ wú brɪ nɪ bantɔ yɪ Wɛ nijɔŋnə mɔ, yɪ ba yaɣɪ ba daɪ. Ba ma wú kɪ wo-kɪnkagɪla yaɪɔ na wú sɔ nɔɔna tɪn, sɪ ba ya na wat, sɪ ba sɔgɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna balɔ Dɪ na kuri tɪn. ²⁵ Nii-na, amɔ nan wuuri a ta a brɪ abam mɔ, yɪ ka maŋa kam ta wɔ yi.

²⁶ Woŋo kɔɪɔ na wəli da tɪn, nɔɔna na tagɪ dɪ abam ba wɪ: <Nii-na Kɪsi tu o wɔ kagɔa wɔnt>, sɪ á yɪ zaŋɪ á vu da. Naa ba na tagɪ ba wɪ: <Nii-na, sɪ o wɔ sɔŋɔ kɔntɔ nɪ>, sɪ á yɪ sɛ. ²⁷ Bɛŋwaantɪ, dɛ dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na lagɪ a ba lɔgɔ baŋa tɪn na yiə, kɔɪ ta nyɪ dɪ dɔa na pɪpɪɪ wɛyuu nɪ ka zɪgɪ bri-kwaga nɪ ka vu ka yi mancoŋo te tɪn mɔ, ²⁸ nɪ bɪtar-dɪndɪa na tagɪ ka wɪ: <Wo-tɔɔ na wɔ mɛ tɪn, duurə dɪ gilimi da mɔ.> »

Nabiin-bu wɔm na wú ba lɔgɔ baŋa te tɪn

(Marɪkɪ 13:24-27, Luki 21:25-28)

²⁹ «Yaara yam kɔntɔ maŋa kam na tu ka kɛ, kɔ bá daantɪ, yɪ wɪa kam laan ji nazono tim tim. Cana dɪ daa bá fuŋi sɪ pooni taa wɔra.

Wɛyuu wú sisɪŋi yɪ calɔcwɪ sɪm wú kwəri sɪ tɔ tɪga nɪ, yɪ wəənu tɪɔ maama na wɔ wɛyuu nɪ tɪn wú vugimi daantɪ.

³⁰ Nɔɔna laan wú na wo-kɪnkagɪɪ wɛyuu nɪ, sɪ kɔ brɪ nɪ Nabiin-bu wɔm maa bɪna. Lɔgɔ baŋa dwi tiinə maama wú ta keerə, dɪ ba na nɛ Nabiin-bu wɔm na maa bɪntɪ tɪn. Oó ta wɔ wɛyuu nɪ kunkwəənu baŋa nɪ o bɪna dɪ dam, yɪ Wɛ paari-zulə zanzan wɔ o tee nɪ. ³¹ Nabɔn-zɔŋɔ wú tiini kɔ taa wu wɛyuu nɪ, yɪ Nabiin-bu wɔm laan wú pa o malɛst sɪm nuŋi sɪ jagɪ sɪ vu lɔgɔ baŋa je

maama, kú na yí wa-pulí dí wa-zúúrí, jazím dí jagwiá, sí la o nɔɔna balú WÉ na kuri tɪn je maama sí kí daant.»

Kapúrú nyínyúgbú na zaast díbam kúlb tɪn

(*Maríkí* 13:28-31, Luki 21:29-33)

³² «Nan maant-na á nii kapúrú na yí te tɪn. Kúntú na yéni kú wúra kú kwi vɔɔrú, á yéni á lwart ní kú twé yadé. ³³ Kú nan yí bídwí mú dí á na nÉ wəənu tɪlú maama a na tagí a brí abam tɪn na wúra tí kía, sí á lwart ní Nabíin-bu wúm tum dí m laan twé dí tí mú. ³⁴ A lagí a ta cíga mú dí abam sí, wəənu tɪm kúntú maama wú ba tí wúra tí kía, yí zím nɔɔna bam ta wú tígí ba tí. ³⁵ Wéyuu dí tíga baɲa maama wú ba tí ké, yí amú taant dí m bá ké maɲa dí maɲa.»

WÉ yírant mú ye lúgbú tiim dé

(*Maríkí* 13:32-37, Luki 17:26-30,34-36)

³⁶ «Nɔɔn-nɔɔnɔ yéni dé dílú Nabíin-bu wúm na lagí o joori o ba tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ yéni dé dí m wɔnɪ maɲa kam o na wú ba tɪn, kú na maɲí kú yí WÉ malest sí m dí Dí Bu wúm títtí dí. Kú nan yí a Kó Baɲa-WÉ yírant mú ye. ³⁷ Nabíin-bu wúm na wú joori o ba maɲa kalú tɪn, kú b ta nyí nɪnÉÉnt kú déÉn na kí Nowe maɲa kam ní te tɪn. ³⁸ Kú na wú loori dú-fara kam nɪnɪm tɪn, nɔɔna déÉn dí ba wúdiiru, yí ba daart ba dí kaana, yí kaana dí zúúrí banna, sí kú vu kú yí dé dí m Nowe na zú naboro kamunu kúm wú tɪn. ³⁹ Ba déÉn wú lwart wɔɲo kúlb na lagí kú ba kú kí tɪn, sí kú vu kú yí maɲa kalú dú-fara kam na bam na tu ba lí nɔɔna bam maama tɪn. Nabíin-bu wúm dí lagí o ba kúntú doɲ mú. ⁴⁰ Kantú maɲa kam ní, nɔɔna bale na wú kara ní ba tɔɲa, WÉ wú lí ba dí dúa Dí daart wúdoɲ wúm. ⁴¹ Kaana bale dí na wúra ba cú muni nɔɔɲ ní, WÉ wú lí ba dí dúa Dí daart wúdoɲ wúm.»

⁴² Kuntv ηwaanl, á fɔgt á ct á tttl, st á yəri dE dlm á Yuutu wɔm na wʹ joori o ba tln. ⁴³ Lwart-na st, sɔɲɔ tu ya na lwart maɲa kalv ηwtlv na lagt o ba tttl nt o ηɔ tln, o ya wʹ yrl o sɔɲɔ kv, st ηwtlv wɔm yl na cwəɲə o zv o ηɔ. ⁴⁴ Kuntv tln, abam maɲl st á ct á tttl mv, bEɲwaanl amv Nabiin-bu wɔm lagt a ba maɲa kalv abam na ba bvɲl nt aá ba tln mv.»

Tɪntvɲ-ɲvm dɪ tɪntvɲ-balɔɔ mɪmaɲa

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ «Wɔɔ mv yl tɪntvɲ-ɲvm wɔlv na jɪgt wɔbvɲa tln? O nyt nlnEEnl tɪntvɲnv wɔlv o yuutu na yagl o tttvɲa o pa-o yl o daarl o vu cwəɲə tln. O yuutu wɔm ma lɪ-o st o taa nii o donnə tɪntvɲna bam baɲa nt, st o daarl o taa pa-ba ba ni-wɔdiu maɲa maama. ⁴⁶ O yuutu wɔm na joori o ba, yl o piini dɪ o kɪ kvlv maama o na wl o kɪ tln, tɪntvɲnv wɔm kvntv laan wʹ na yu-yoɲo. ⁴⁷ A lagt a ta ctga mv dɪ abam st, o yuutu wɔm laan wʹ pa o taa nii o jɪjɪɪrv tɪm maama baɲa nt.

⁴⁸ O nan na yl tɪntvɲ-balɔɔ yl o bvɲl nt, o yuutu wɔm daant zanzan yl o ba tui, ⁴⁹ yl o na jɪgt o donnə tɪntvɲna bam o maga, yl o daarl o tɔgt dɪ sa-nyɔra o di yl o nyɔ sana dɪ ba, ⁵⁰ tɪntvɲnv wɔm kvntv yuutu wɔm laan wʹ joori o ba dE dlm tɪntvɲnv wɔm na ba bvɲl nt oó ba tln, dɪ maɲa kalv o na wʹ ba o zv tln. ⁵¹ O yuutu wɔm nan na tu o pɪr-o kvntv, o laan wʹ pa o na cam, yl o daarl o pa o tɔgt dɪ pipiri-nyɪna o na yaara zanzan, jəgə kalv nt ba na wʹ ta keerə yl ba dvnt ba nwa tln.»

25

Bukwa fugə mɪmaɲa

¹ «Kantv maɲa kam nt WE paarl dlm wʹ ta nyt dɪ bukwa fugə na zaɲl ba vu st ba jeeri kan-bar-dvrv

te tɪn. Ba ma kwe ba min-zwænu ba ja wæli da ba vu. ² Bukwa bam banu maa yɪ jwæru, yɪ banu bam yɪ swan tiinæ. ³ Balu na ba jɪgtɪ swan tɪn ma wɒ kɪ nugə ba wæli da, sɪ ba taa kɪ ba min-zwænu tɪm nɪ. ⁴ Kɒ daart swan tiinæ bam ma kɪ nugə wænu wɒnɪ ba ziæ. ⁵ Kan-baru wɒm na tiini o daantɪ yɪ o ba tui tɪn, kɒ ma pa ba maama tigi ba dɔa.

⁶ Tɪga na tu ka kwɪɪɪ tɪn, nɔɔna maa tɔɔɪ ba wɪ: <Kan-baru wɒm maa bɪna! Zanjɪ-na á nuɟi á jeer-o.>

⁷ Bukwa bam ma zanjɪ ba tarɪgtɪ ba min-zwænu tɪm. ⁸ Bukwa balu na ba jɪgtɪ swan tɪn min-zwænu tɪm maa lagɪ tɪ dwe. Ba ma ta dɪ ba donnæ swan tiinæ bam sɪ ba kɪ nugə ba pa-ba, sɪ ba min-zwænu tɪm lagɪ tɪ dwe. ⁹ Swan tiinæ bam ma læri ba wɪ: <Aye, nugə kam ba daga sɪ ka yi dɪbam maama. Kɒntu ɲwaanɪ, abam dɪ ve balu na jɪgtɪ nugə ba yəgi tɪn te á yəgi.>

¹⁰ Ba laan ma kɛ sɪ ba yəgi. Ba na kɛ ba daart tɪn, mu kan-baru wɒm yiæ. Badaara bam na manɪ ba ti ba yigə tɪn, ba ma tɔgtɪ dɪ kan-baru wɒm ba vu ba zu kadiri dim sɔɲɔ kɒm. Ba ma pɪ manɔɲɔ kɒm ni. ¹¹ Kɒ na kɪ fɪnftɪn tɪn, mu bukwa banu balu na ba jɪgtɪ swan tɪn laan tuæ, yɪ ba bæɲi kan-baru wɒm ba wɪ: <Dí yuutu, dí yuutu, pɒrɪ sɪ dí zu!> ¹² O ma læri-ba o wɪ: <A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, a yəri abam.>

¹³ Kɒntu ɲwaanɪ á manɪ sɪ á taá cu á tɪtɪ, bæɲwaanɪ á yəri dɛ dɪlu naa manɲa kalu amɒ Nabiin-bu wɒm na wɒ joori a ba tɪn.>

Tɪntɒɲna batɔ mɪmaɲa

(Luki 19:11-27)

¹⁴ «WE paartɪ dɪm daa ta nyɪ dɪ sɔɲɔ tu wɒdɔɲ na lagɪ o nuɟi o vu cwəɲə. O ma bæɲi o tɪntɒɲna, yɪ o kwe o

wænu o pa-ba sɪ ba taa niə. ¹⁵ O ma cɛ səbu-dala murr-tɪnu (5.000) o pa ba dɪdʋa, yɪ o daart o pa dɪdʋa səbu-dala murr-tɪle (2.000). O ma pa dɪdʋa kam dɪ səbu-dala murr dɪdʋa (1.000). O nan pɛ-ba səbu kʊm, sɪ kʊ maŋɪ ba dɪdʋa dɪdʋa dam na maɪ te tɪn mʊ. O laan ma daart o viiri. ¹⁶ Tɪntʊŋnʊ wʊlʊ na jɔŋi səbu-dala murr-tɪnu tɪm tɪn ma kɪ lɪla o kwe səbu kʊm o ma kɪ pipiu, yɪ o na səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔrɪ o wɛli da. ¹⁷ Səbu-dala murr-tɪle tu wʊm dɪ ma na səbu-dala murr-tɪle nyɔɔrɪ o wɛli da. ¹⁸ Kʊ daart səbu-dala murr dɪdʋa kam tu wʊm ma kwe səbu kʊlʊ o tu wʊm na pɛ-o tɪn o kʊ ɔŋo o suli da.

¹⁹ Kʊ na daant tɪn, sɔŋɔ tu wʊm laan ma joori. O ma bəŋi o tɪntʊŋna bam sɪ ba ba ba jeeli o səbu kʊm ba nii. ²⁰ Səbu-dala murr-tɪnu tɪm tu wʊm ma ja səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔrɪ dɪlʊ o na nɛ tɪn o wɛli da o vu o pa-o. O ma ta dɪ o tu wʊm o wɪ: «Amʊ yuutu, nii. Nmʊ ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-tɪnu mʊ, yɪ a laan kɪ pipiu a na səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔrɪ a wɛli da.» ²¹ O tu wʊm ma lər-o o wɪ: «Nmʊ kɪ cɪga, n jɪgt yawala, n yɪ tɪntʊŋ-ŋʊm. Nmʊ sɪntɪ n kɪ cɪga dɪ n na nii kʊlʊ fɪnfɪtɪn a na kɪ n jɪŋa nɪ tɪn baŋa nɪ. Kʊntʊ, a laan wʊ pa n ta n nii a wænu zanzan baŋa nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ wʊpolo daant.»

²² Səbu-dala murr-tɪle tu wʊm dɪ ma vu o te, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «A yuutu, nmʊ ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-tɪle mʊ, yɪ a laan kɪ pipiu a na səbu-dala murr-tɪle a wɛli da.» ²³ O tu wʊm ma lər-o o wɪ: «Nmʊ kɪ cɪga, n jɪgt yawala, n yɪ tɪntʊŋ-ŋʊm. Nmʊ sɪntɪ n kɪ cɪga dɪ n na nii kʊlʊ fɪnfɪtɪn a na kɪ n jɪŋa nɪ tɪn baŋa nɪ. Kʊntʊ, a laan wʊ pa n ta n nii a wænu zanzan baŋa nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ wʊpolo daant.»

²⁴ Səbu-dala murr dɪdʋa kam tu wʊm laan ma vu o ta dɪ o tu wʊm o wɪ: «Amʊ yuutu, a ye nɪ nmʊ laŋa dana. N yəni n zagɪ mɪna yalʊ n tɪtɪ na wʊ dugi tɪn, yɪ n daart n

joŋi nyɔɔri dɩɩ na dat nmu tɩtɩŋa nyɩm tɩn. ²⁵ Kuntɩ ŋwaant a kwari fɩvnt dɩ nmu, yɩ a kwe nmu sɛbu kum a vu a suli tɩga nɩ. Nan joori n joŋi n sɛbu kum.»

²⁶ O tu wɩm ma ta dɩd-o o wɩ: «Nmu yɩ tɩntɩŋ-balɔɔ mu, yɩ n jɩgt yawɔɔɔ zanzan. Nmu na ye nɩ amɩ laŋa dana, yɩ a yɛni a zagɩ mɩna yalɩ a tɩtɩ na wɩ dugi tɩn, yɩ a lagɩ nyɔɔri dɩɩ na dat a tɩtɩŋa nyɩm tɩn, ²⁷ ku ya maŋɩ sɩ nmu kwe a sɛbu kum n tiŋi bankɩ nɩ. Nmu ya na kɩ kuntɩ, a ya wɩ ba a joŋi-ku dɩ nyɔɔri. ²⁸ Kuntɩ tɩn, joŋi-na sɛbu-dala mɩrɩ dɩdɩa kam o tee nɩ á pa wɩɩ na jɩgt sɛbu-dala mɩrr-fugə kam tɩn. ²⁹ Bɛŋwaant, nɔɔnɩ na maŋɩ o jɩgt woŋo, o ta wɩ joŋi kudonɩ o wɛli da sɩ ku tiini ku taa daga. Nɔɔnɩ wɩɩ nan na maŋɩ o ba jɩgt kulɩkulɩ tɩn laan wɩ ba o ga kulɩ fɩnfɩn o ya na jɩgt tɩn dɩ mu. ³⁰ Ku nan na yɩ tɩntɩŋ-kayaa kantɩ, ja-o-na á nunɩ á dɩ á yagɩ lim jɛgə nɩ, mɛ yaara na tiini ya wɩra yɩ nɔɔna keerə yɩ ba dɩntɩ ba nwa tɩn.» »

Nabiin-bu wɩm na wɩ ba o di paart yɩ o pɔɔri nɔɔna daant te tɩn

³¹ «Nabiin-bu wɩm nan na joori o ba dɩ o paart-zulə yam, yɩ Wɛ malest sɩm maama tɔgt sɩ wɩ o tee nɩ, o laan wɩ ba o jɛni o paart jangɔŋɔ kum baŋa nɩ. ³² Lɩgɩ baŋa dwi tiinə maama wɩ ba ba la daant o yigə nɩ. O laan wɩ pɔɔri-ba kuni bɩle, nɩ nayɩrɩ na pɔɔri o peeni dɩ o bɩntɩ daant te tɩn. ³³ Oó pɔɔri peeni sɩm o pa sɩ taa wɩ o jazɩm nɩ, yɩ o daart o yagɩ bɩntɩ dɩm o jagwɩə nɩ. ³⁴ Nabiin-bu wɩm na yɩ pɛ kuntɩ tɩn, o laan wɩ ta dɩ balɩ na wɩ o jazɩm nɩ tɩn o wɩ: «Abam balɩ a Ko Wɛ na kɩ lanyɩranɩ tɩn, á ba-na á tɔgt á di paart dɩɩ Dɩ na maŋɩ Dɩ tiŋi Dɩ pa abam, ku na sɩŋɩ lɩgɩ pulim nɩ tɩn. ³⁵ Bɛŋwaant, kana dɛɛn jaant amɩ, yɩ á pa-nɩ wɩdiu yɩ a di. Na-nyɔɔm dɛɛn jaant-nɩ, yɩ á pa-nɩ na yɩ a nyɔ. A

dĒEN tu abam sam, yɪ á kɪ-nɪ voro lanyɪranɪ. ³⁶A dĒEN ba jɪgt gɔɔɔ sɪ a zɔ, yɪ á pa-nɪ gɔɔɔ. A dĒEN ba jɪgt yazurə, yɪ á ba á nii-nɪ. Ba dĒEN kɪ-nɪ pɪna digə nɪ, yɪ á ba á nii-nɪ.>

³⁷WE nɔn-ɪɔna bam laan wú zaɪt ba bwe-o ba nii: <Dí Yuutu, maɲa kɔɔ mu dɪbam nɛ kana jɪgt nmɔ yɪ dí pa-m wɔdiu yɪ n di, naa na-nyɔm jɪgt-m yɪ dí pa-m na yɪ n nyɔ? ³⁸Maɲa kɔɔ mu nmɔ tu dɪbam sam yɪ dí kɪ nmɔ voro, naa maɲa kɔɔ mu n ba jɪgt gɔɔɔ yɪ dí pa-m gɔɔɔ, ³⁹naa maɲa kɔɔ mu nmɔ ba jɪgt yazurə naa n wɔ pɪna digə nɪ yɪ dí ba dí nii-m?>

⁴⁰PE wɔm laan wú ləri o ta dɪ ba o wɪ: <A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam nan na kɪ kɔntɔ doɲ á ma á wəli a nɔɔna bam tɪn, kɔ na maɲt kɔ yɪ wɔlɔ na tiini o muri ba maama wɔnt tɪn dɪ, kɔ yɪ amɔ mu á kɪ kɔntɔ.>

⁴¹O laan ma wú daart o ta dɪ balɔ na wɔ o jagwiə nɪ tɪn o wɪ: <Á ve daa a tee nɪ, sɪ abam mu yɪ balɔ WE sɔɔla na wɔ á yuu nɪ tɪn. KE-na á vu á zɔ mini dɪlɔ na ba dwe tɪn wɔ, WE na maɲt Dɪ tiɲi sɪ Dɪ pa sɔtaant dɪ dɪ malɛst stɪm tɪn. ⁴²BEɲwaant, kana dĒEN jaant amɔ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ wɔdiu sɪ a di. Na-nyɔm dɪ ma ja-nɪ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ na sɪ a nyɔ. ⁴³A dĒEN tu abam sam, yɪ á wɔ kɪ-nɪ voro. A dĒEN ba jɪgt gɔɔɔ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ gɔɔɔ sɪ a zɔ. A dĒEN ba jɪgt yazurə, yɪ ba ta kwəri ba kɪ-nɪ pɪna digə nɪ, yɪ á wɔ tu sɪ á nii-nɪ.>

⁴⁴Ba ma wú ləri ba bwe-o ba wɪ: <Dí Yuutu, maɲa kɔɔ mu dɪbam kɪ nmɔ kɔntɔ? Maɲa kɔɔ mu dí nɛ kana dɪ na-nyɔm na jɪgt nmɔ, naa n na yɪ vəru, naa n ba jɪgt gɔɔɔ, naa n ba jɪgt yazurə, naa ba kɪ-m pɪna digə nɪ, yɪ dɪbam wɔ zəni-m?> ⁴⁵O ma wú ta dɪ ba o wɪ: <A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam na vɪn sɪ á wəli amɔ nɔɔna bam tɪn, kɔ na maɲt kɔ yɪ wɔlɔ na tiini o muri ba maama wɔnt tɪn dɪ, kɔ yɪ amɔ mu á vɪn sɪ á wəli.>

⁴⁶ Bantu laan wú kE ba vu cam dɪɫɪ na bá fɔŋɔ dɪ ti tɪn wɔnɪ. Kɔ daart WE nɔn-ŋɔna bam ma wú zɔ Dɪ te ba na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn.»

26

Zwifə bam yigə tiinə na kɪ ni daant sɪ ba gɔ Zezi te tɪn
(Marɪkɪ 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tɪm kɔntɔ maama o ti tɪn, o laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: ² «Abam ye sɪ kɔ daart da yale mɔ sɪ Pakɪ candiə kam yi, yɪ ba laan wú ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ dɪdɛɛra jɪa nɪ, sɪ ba pa-nɪ tɔɔn-dagara baja nɪ ba gɔ.»

³ Zwifə nakwa bam dɪ ba kaantɪm yigə tiinə bam ma kikili daant Kayifu sɔŋɔ nɪ. Wɔntɔ mɔ yɪ ba kaantɪm yuutu. ⁴ Ba ma bant daant sɪ ba nii, ba na wú kɪ swan yalɔ ba ma ja Zezi ba gɔ tɪn. ⁵ Ba na wɔra ba bwɛ kɔntɔ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Dí nan wɔ maŋɪ sɪ dí ja-o candiə kam maŋa nɪ, sɪ kɔvɔ pa vuvugə jəni nɔɔna bam tɪtari nɪ.»

Kaantɪ wɔdɔŋ na kɪ te o zuli Zezi tɪn
(Marɪkɪ 14:3-9, Zan 12:1-8)

⁶ Zezi dɛɛn maa wɔ Betani nɪ nɔɔnɔ wɔdɔŋ sɔŋɔ nɪ, o yɪrɪ mɔ Simɔn. Wɔntɔ dɛɛn ya yɪ nanyɔŋɔ mɔ. ⁷ Zezi na wɔra o di wɔdiu maŋa kalɔ tɪn, mɔ kaantɪ wɔdɔŋ tu o te. O maa jɪŋɪ kunkwələ ka na su dɪ traltɪ nugə kalɔ səbu na daga tɪn. O ma vu o lo nugə kam Zezi yuu nɪ sɪ o ma zul-o. ⁸ Zezi karabiə bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba maa ba jɪŋɪ wɔpɔlo. Ba maa tɛ ba wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ o ja nugə kam o cɔŋɪ tɪntɔ? ⁹ Dí ya wú wantɪ dí kwe-ka dí yəŋɪ səbu zanzan dí ma wəli yinigə tiinə.»

¹⁰ Zezi ma lwartɪ ba na tɛ kɔɫɔ tɪn, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ á jɪŋɪ kaantɪ wɔm á yaara? O na kɪ-nɪ zulə

yalu tɪn yɪ kəm-laa mu o kɪ-nɪ. ¹¹ Ku nan na yɪ yinigə tiinə, bantɔ wɔra mu dɪ abam maɲa maama sɪ á taá zəni-ba. Ku daart amɔ nan bá ta wɔra dɪ abam maɲa maama. ¹² Kaant wɔm na logi nugə kam a yɪra nɪ tɪn, ku brɪ nɪ o wuuri o turi a yɪra yam mu, sɪ ba laan kwe-nɪ ba kɪ. ¹³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba na wú tɔɔlɪ amɔ kwər-ywəŋə kam lɔgɔ baɲa je maama nɪ tɪn, baá ta kaant wɔm kɔntɔ dɪ taant sɪ ba taa guli o gulə.»

Zudasɪ na kɪ ni dɪ Zwifə yigə tiinə bam sɪ ba ja Zezi te tɪn

(*Marɪkɪ* 14:10-11, *Luki* 22:3-6)

¹⁴ Kɔntɔ kwaga nɪ, Zudasɪ Yiskartɔ wɔlɔ na yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ dɪdɔa tɪn laan ma zaɲɪ o vu Zwifə bam kaantɔm yigə tiinə bam te. ¹⁵ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam wú pa amɔ bɛɛ mu, sɪ a brɪ abam cwəŋə sɪ á ja Zezi?» Ba na ni kɔntɔ tɪn, ba ma sɛ sɪ ba pa-o səbu-dala fiintɔ. ¹⁶ Ku na puli maɲa kam kɔntɔ nɪ tɪn, o laan ma kwaant o beeri cwəŋə sɪ o ja Zezi o kɪ ba jɪa nɪ.

Zezi na di Pakɪ candiə wɔdiu dɪ o karabiə bam te tɪn

(*Marɪkɪ* 14:12-26, *Luki* 22:7-23, *Zan* 13:21-30, *1 Korɛntɪ* 11:23-25)

¹⁷ Ku ma ba ku yi dɛ dɪlɔ ba na puli sɪ ba di dɪpɛ dɪlɔ na ba jɪgɪ dablɪ dɪ wɔnɪ tɪn. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagɪ sɪ dɪ di Pakɪ candiə kam jəgə kɔɔ nɪ mu, sɪ dɪ vu dɪ ti wɔŋo maama yigə dɪ pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «Zaɲɪ-na á vu tɪlɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ doɲ te, sɪ á ta dɪd-o nɪ: «Karanyɪna mu wɪ, o maɲa kam yɪə. O nan lagɪ o tɔgɪ dɪ o karabiə bam o ba nmɔ sɔŋo mu, sɪ ba di Pakɪ candiə kam wɔdiu da.» »

¹⁹ O karabiə bam ma vu ba kɪ o na tagɪ kɔlɔ tɪn, yɪ ba kwɛ candiə kam wəənu tɪm ba ti.

²⁰ Tɪga ma ba ka yi. Zezi dɪ o karabiə fugə-bale bam laan ma jəni sɪ ba di wɔdiu kɔm. ²¹ Ba na wɔra ba di tɪn, Zezi

laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, abam wʊ nɔɔnʊ dɪdʊa mʊ lagɪ o yægi amʊ o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kʊntʊ tɪn, ba wʊrʊ ma tiini tɪ cɔgt zanzan, yɪ ba puli sɪ ba taa bwe-o dɪdʊa dɪdʊa ba wɪ: «Amʊ Yuutu, kʊ yɪ amʊ mʊ na?»

²³ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnʊ wʊlʊ na tɔgt dɪ amʊ o lu zɔŋa dɪdʊa wʊnt tɪn mʊ lagɪ o yægi amʊ o pa nɔɔna.

²⁴ Kʊ nan maŋɪ sɪ amʊ Nabiin-bu wʊm vu a tɪ, nɪ Wɛ tɔnɔ kʊm na maŋɪ kʊ brɪ a taant te tɪn. Kʊ nan za wʊ ta yɪ lɛɛrʊ mʊ kʊ pa nɔɔnʊ wʊlʊ na wʊ yægi amʊ Nabiin-bu wʊm o pa tɪn. Ba ya na maŋɪ ba wʊ lʊgt nɔɔnʊ wʊm kʊntʊ, kʊ ya wʊ ta gara.»

²⁵ Zudast wʊlʊ na lagɪ o yæg-o o pa tɪn laan ma bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, kʊ yɪ amʊ mʊ na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mʊ ka da n taga.»

²⁶ Ba na wʊra ba di maŋa kalʊ tɪn, Zezi ma kwe dɪpɛ yɪ o kɪ Wɛ le dɪ ŋwaant. O ma daart o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Jonji-na á di, sɪ dɪntʊ yɪ a yɪra mʊ.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana dɪ zɔŋa, yɪ o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaant. O ma kwe o pa-ba yɪ o wɪ: «Abam maama jonji-na á nyɔ. ²⁸ Wo-nyɔɔrʊ tɪntʊ mʊ yɪ a jana kalʊ na lagɪ ka nuŋi ka duri sɪ ka ma vrɪ nɔɔna zanzan ba lwarɪm wʊnt tɪn. Kʊ maa brɪ nɪ Wɛ goni ni sɪ Dɪ yagɪ nɔɔna lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba amʊ jana kam ŋwaant. ²⁹ Taá ye-na nɪ, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔrʊ tɪntʊ, sɪ kʊ taa ve maŋa kam abam na wʊ tɔgt dɪ amʊ á jəni amʊ Ko Wɛ paart dɪm wʊnt, sɪ dɪ daa nyɔ daant.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli Wɛ, yɪ ba daart ba nuŋi ba vu Olivi piu yuu.

*Zezi na wuuri o brɪ Pɪyɛɛrɪ na wʊ vt-o te tɪn
(Markɪ 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)*

³¹ Zezi laan ma ta di ba o wɛ: «Tɪtɪ dɪntɪ tɪtɪ nɔɔ mɔ abam maama wɔ joori amɔ kwaga ni, ni WE tɔnɔ kɔm na maɲɪ kɔ brɪ te tɪn. WE dɛɛn tagɪ Dɪ wɪ:

«Aá pa ba gɔ nayɪrɔ wɔm,
yɪ o peeni sɪm maama jagɪ.»

³² Kɔ daari, WE na joori Dɪ bi-nɪ, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile nɪ.»

³³ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma ta did-o o wɪ: «Nɔɔna bam maama na maɲɪ ba joori nmɔ kwaga ni, amɔ bá fɔgt a joori nmɔ kwaga nɪ.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ di nmɔ sɪ, tɪtɪ dɪntɪ tɪtɪ nɔɔ mɔ, kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔ keeri tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bɪtɔ ni n yəri amɔ.»

³⁵ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta did-o o wɪ: «A brɪ a bá fɔ ni a yəri nmɔ, kɔ na maɲɪ kɔ yɪ ba na lagɪ ba gɔ amɔ di nmɔ maama di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kɔntɔ doɲ.

Zezi na cɛ di WE-loro te tɪn
(Markɪ 14:32-42, Luki 22:39-46)

³⁶ Zezi laan ma zaɲɪ o tɔgt di o karabiə bam o vu jəgə kadoɲ, gaari na wɔra yɪ ba bə-ka ni Jesemantɪ tɪn. O ma ta di ba o wɪ: «Á taá je yo, sɪ a vu daa a wart WE sɪ a ba.»

³⁷ O ma pa Pɪyɛɛrɪ di Zebede biə bale bam tɔg-o ba vu. O wɔ ma tiini kɔ cɔgt yɪ o bɪcari di. ³⁸ O ma ta di ba o wɪ: «A wɔ mɔ tiini kɔ cɔgt sɪ kɔ yi a tɔbɪ. Á nan zɪgt-na yo, á taá kogili-nɪ sɪ á wart WE, sɪ á yɪ zaɲɪ á dɔ.»

³⁹ O laan ma fɔfɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɪga ni o wɔra o loori WE yɪ o wɪ: «Amɔ Ko, kɔ na wat, sɪ n pa cam dɪlɔ na lagɪ di ba amɔ baɲa ni tɪn kɛ. Nmɔ nan kɪ te na yi nmɔ wɔbɔɲa tɪn, sɪ n yɪ kɪ amɔ wɔbɔɲa na lagɪ kɔlɔ tɪn.»

⁴⁰ O na loori WE o ti tɪn, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O ma na ni ba tigi ba dɔa. O ma zaɲɪ-ba, yɪ o ta di

PIYEEPI o wɪ: «BEE mʊ yɪ abam wart sɪ á kogili amʊ, sɪ á yɪ zaŋɪ á dɔ sɪ kʊ yɪ mɪmaŋa fɪnfɪn dɪ? ⁴¹ Fɔŋɪ-na á yɪɪ á tɪtɪ sɪ á taá loori WE, sɪ á yɪ tʊ maŋɪm dɪm maŋa nɪ. BEŋwaant nanzwənə wʊbʊŋa lagɪ sɪ ya sE Baŋa-WE, yɪ o yɪra laan bwənə.»

⁴² Zezi daa ma joori o vu daa, yɪ o loori WE o wɪ: «Amʊ Ko, cam dɪntʊ na bá want dɪ lɪ amʊ baŋa nɪ dɪ yagɪ, yɪ a na maŋɪ sɪ a zʊ dɪ wʊ mʊ, amʊ ta sE sɪ kʊ kɪ nmʊ wʊbʊŋa na lagɪ te tɪn.» ⁴³ O daa ma joori o vu o na nɪ ba ta tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini dɪ wat-ba tɪn ŋwaant. ⁴⁴ O ma yagɪ-ba, yɪ o joori o vu daa o daa ta loori WE o kɪ kuni bɪtɔ, nɪ o ya na maŋɪ o ta kʊlʊ tɪn. ⁴⁵ O daa ma joori o vu o karabiə bam te, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Á ta tigi á dɔ mʊ na? Nii-na! Maŋa kam yiə, sɪ ba ja amʊ Nabiin-bu wʊm ba kɪ nɔn-balwaarʊ jɪa nɪ. ⁴⁶ Zaŋɪ-na sɪ dɪ vu. Nɔɔnʊ wʊlʊ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa tɪn maa bɪna.»

Ba na jaant Zezi te tɪn

(*Mar*ktɪ 14:43-50, *Luki* 22:47-53, *Zan* 18:3-12)

⁴⁷ Zezi ta na wʊra o ŋɔɔnɪ kʊntʊ tɪn, mʊ Zudast wʊlʊ na yɪ o karabiə fugə-bale bam wʊ dɪdʊa tɪn tu o yi o te, yɪ nɔn-kɔŋɔ zanzan tɔŋɪ dɪd-o kʊ ba, yɪ ba ze sʊ-lwaanʊ dɪ da-lwaanʊ. Kʊ yɪ Zwifə nakwa bam dɪ ba kaantɪm yigə tiinə bam mʊ tʊŋɪ-ba. ⁴⁸ Zudast ya maŋɪ o pa kɔŋɔ kʊm lwart nɪ, o na ve o kukwəri nɔɔnʊ wʊlʊ tɪn, sɪ ba ja kʊntʊ tu.

⁴⁹ O laan ma yɔɔrt o yi Zezi te o jɔɔn-o yɪ o wɪ: «Karanyɪna, dɪnle», yɪ o daart o kukwər-o. ⁵⁰ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Amʊ cilon, nmʊ na tu sɪ n kɪ kʊlʊ tɪn, kɪ-kʊ lɪla.»

Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁵¹ Nɔɔna balʊ na maŋɪ ba wʊ Zezi tee nɪ tɪn dɪdʊa ma lɪ o sʊgʊ o ma zagɪ kaantɪm yuutu wʊm tɪntʊŋnʊ zWE o go. ⁵² Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Joori n stɪn n sʊgʊ kʊm kʊ polo nɪ, sɪ

nɔɔnɔ wɔlɔ maama na soe jara dɪ sɔgɔ tɪn, sɔgɔ mɔ wɔ gɔ kɔ tu. ⁵³ Nɔmɔ yɛri nɪ, a ya na lagɪ zɛnɛ, a ya wɔ ta dɪ a Ko Wɛ, yɪ o da o tɔŋɪ malɛst kɔgɔ kuni fugɛ-bɪle, st st ba st wɛli-nɪ na? ⁵⁴ Amɔ nan ya na kɪ kɔntɔ, Wɛ tɔnɔ kɔm na brɪ nɪ kɔ maŋɪ st kɔ kɪ amɔ te tɪn daa wɔ want kɔ kɪ na?»

⁵⁵ Zezi laan ma bwe kɔgɔ kɔm o wɪ: «Abam na kwe sɔ-lwaanɔ dɪ da-lwaanɔ á ba st á ja amɔ tɪn, a yɪ ŋwɪnɔ mɔ na? Dɛ maama a yɛni a je Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntɔ a brɪ nɔɔna, yɪ á wɔ jaant-nɪ. ⁵⁶ Kɔntɔ maama nan kɪ, st kɔ pa faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnɛ bam na pɔpɔntɔ kɔlɔ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɔ tɪn mɔ ba kɔ sɪntɔ kɔ kɪ.»

Zezi karabiɛ bam na ni kɔntɔ tɪn, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

Ba na di Zezi taantɔ te tɪn

(*Markɪ 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:13-14,19-24*)

⁵⁷ Nɔɔna balɔ na tu ba ja Zezi tɪn ma ja-o ba vu ba kaantɔm yuutu Kayifu sɔŋɔ, mɛ Zwifɛ cullu karanyɪna tiinɛ dɪ ba nakwa bam na maŋɪ ba kikili da tɪn. ⁵⁸ Pɪyɛɛɪ ma dalɔ o tɔgɪ ba kwaga, o da o vu o yɪ kaantɔm yuutu wɔm sɔŋɔ. O ma zɔ o jani sɔŋɔ kɔm tɪntɔŋna bam tee nɪ, st o nii kɔlɔ na lagɪ kɔ kɪ Zezi tɪn. ⁵⁹ Zwifɛ kaantɔm yigɛ tiinɛ bam dɪ ba sarɪya-dirɛ nakwa bam maama maa kwaantɔ st ba na nɔɔna balɔ na wɔ fɔ vwan ba pa Zezi tɪn, st kɔ brɪ nɪ kɔ maŋɪ st ba gɔ-o. ⁶⁰ Nɔɔna zanzan ma zaŋɪ ba fɔ vwan ba pa-o, yɪ ba daa ta wɔ want ba na kɔlɔ na brɪ nɪ kɔ maŋɪ st ba gɔ-o tɪn. Kɔ kwaga seeni mɔ nɔɔna bale zaŋɪ ba ba, yɪ ba ta ba wɪ: ⁶¹ «Nɔɔnɔ wɔntɔ tagɪ o wɪ, wɔm wɔ want o magɪ dɪbam Wɛ-di-kamunu kɔm maama o dɪ tɪga nɪ, yɪ o joori o ma da yatɔ o lɔ-ka.»

⁶² Kaantɔm yuutu wɔm na ni kɔntɔ tɪn, o laan ma zaŋɪ o bwe Zezi o wɪ: «Nɔɔna bantɔ na tagɪ kɔlɔ ba pa nmɔ

tɪn, nɪmʊ ba jɪgɪ taant sɪ n ləri na?» ⁶³ Zezi maa cɪm. Kaantɪm yuutu wɔm laan ma ta did-o o wɪ: «Kwart ɪjwɪa Tu Baŋa-WE fɔbɔnt, sɪ n ta n brɪ dɪbam, nɪmʊ yɪ WE Bu Kriɪ wɔm Dɪ na tɔŋɪ tɪn mʊ na?»

⁶⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «Mʊ ka da n taga. Amʊ nan lagɪ a ta dɪ abam nɪ, abam wʊ ba á na Nabiin-bu wɔm o na je Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-WE jazɪm nɪ, yɪ á ta wʊ daart á na-o o na nuŋɪ WE-sɔŋɔ nɪ o maa bɪntɪ kunkwənu wɔnt.»

⁶⁵ Kaantɪm yuutu wɔm na ni kɪntʊ tɪn, o ma zaŋɪ o kaart o tɪtɪ gɔrɔ, sɪ kʊ brɪ nɪ o wɔ tiini kʊ cɔgɪ dɪ Zezi taant dɪm. O ma ta o wɪ: «Nii-na, o ɪɔɔnt o twɪ WE mʊ, o pat o dɪ WE ma daant mʊ. Dɪ daa ba lagɪ maana tiinə sɪ ba ɪɔɔnt o taant dɪm. Abam maama maŋɪ á ni, o na ɪɔɔnt o twɪ WE te. ⁶⁶ Kɪntʊ tɪn, abam wɪ bɛɛ mʊ?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «O maŋɪ sɪ ba gʊ-o mʊ.»

⁶⁷ Ba laan ma twɪ lileeru ba yagɪ o yiə nɪ, yɪ ba mag-o lanyɪrant. Badaara ma lɔ o pɔpwaanʊ, ⁶⁸ yɪ ba wɪ: «Nmʊ na yɪ Kriɪ wɔm WE na tɔŋɪ tɪn, sɪ n lwart n brɪ dɪbam wɔlʊ na magɪ-m tɪn.»

Pɪyɛɛɪ na sɪnt o vɪn Zezi te tɪn

(Markɪ 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Kantʊ maŋa kam nɪ Pɪyɛɛɪ maa je kɪnkɔlɔ kɪm wɔnt. Kaantɪm yuutu wɔm sɔŋɔ tɪntɔŋ-kana ma vu o te, yɪ o ta did-o o wɪ: «Nmʊ dɪ tɔgɪ dɪ Zezi, Galile tu wɔm mʊ.»

⁷⁰ Pɪyɛɛɪ ma fɔ ba maama yigə nɪ o wɪ: «A yəri woŋo kɔlʊ nmʊ na tɛ tɪn.» ⁷¹ O ma zaŋɪ o nuŋɪ manɔŋo ni. Tɪntɔŋ-kana kadoŋ dɪ daa ma na-o, yɪ o ta dɪ nɔɔna balʊ na wɔra tɪn o wɪ: «Nɔɔnʊ wɔntʊ tɔgɪ dɪ Nazareɪ tu Zezi mʊ.»

⁷² Pɪyɛɛɪ ma du durə, yɪ o ta fɔ o wɪ: «A brɪ a yəri nɔɔnʊ wɔm kɪntʊ.»

⁷³ KƆ na kɪ fɪɪn tɪn, nɔɔna badonnə ma vu ba ta dɪ Pɪyɛɛrɪ ba wɪ: «Nmɔ sɪɪnɪ n yɪ ba kɔɔɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa mɔ. Nmɔ ŋwaŋa kam mɔ brɪ nɪ n sɪɪnɪ n nuŋi dɔant mɔ.»

⁷⁴ O laan ma sɔɔɪɪ o pa o tɪtɪ, sɪ kɔ brɪ nɪ o taant dɪm yɪ cɪga, yɪ o wɪ: «A brɪ a yəri nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ.»

O na tagɪ kɔntɔ tɪn, cɪbwɔɔ laan ma da kɔ keeri. ⁷⁵ Pɪyɛɛrɪ laan ma guli Zezi ya na tagɪ kɔɔɔ dɪd-o o wɪ: «Kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔɔ keeri tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bɪtɔ nɪ n yəri amɔ.» O na guli kɔntɔ tɪn, o laan ma nuŋi, yɪ o tiini o keeri zanzan.

27

Ba na jaant Zezi ba vu Pilatɪ te te tɪn

(Markɪ 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32)

¹ Tɪga na tu ka pɔɔrɪ tɪtɪtɪ tɪn, Zwifə kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba tɔ kɔm nakwa bam maama ma kɪ ni daant, sɪ ba pa ba gɔ Zezi. ² Ba ma ja-o ba vɔ, yɪ ba ja-o ba vu ba kɪ gɔvɪrma tu Pilatɪ jɪŋa nɪ.

Zudast na gɔ o tɪtɪ te tɪn

(Tɪtɔŋa Tɔnɔ 1:18-19)

³ Zudast wɔɔɔ na yəgi Zezi o pa nɔɔna bam tɪn na lwart nɪ ba di o sariya yɪ ba lagɪ ba gɔ-o tɪn, o wɔ laan ma cɔɔɪ dɪ o na kɪ kɔɔɔ tɪn, yɪ o joori o kwe səbu-dala fiintɔ kɔm, sɪ o pa kaantɪm yigə tiinə bam dɪ nakwa bam. ⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ kɪ wo-balɔɔɔ, dɪ a na yəgi nɔɔnɔ wɔɔɔ na wɔ kɪ kɔɔkɔɔ tɪn a pa abam yɪ ba lagɪ ba gɔ-o tɪn.»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam yigə tərə, kɔ tɔɔɪ dɪ n tɪtɪ.»

⁵ O laan ma kwe səbu kɔm o vu o dɪ o yagɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnt, yɪ o daart o vu o kuuri ŋɔna o tɪ.

⁶ Kaantɪm yigə tiinə bam dɛɛn ma kwe səbu kɔm yɪ ba wɪ: «Səbu kɔntɔ yɪ jana nyɪm mɔ, kɔ culə sɪ dɪ gwaant-kɔ Wɛ-digə səbiə bam wɔnt.»

⁷ Ba ma bwe daant, yɪ ba ma-ku ba yægi tɪga kadoŋ, ka yɪrɪ mʊ Kamɔ-mɔrʊ tɪga, yɪ ba ma kɪ vərə yibeelə jægə. ⁸ Kuntʊ ɲwaant mʊ nɔɔna jɪgt jægə kam kuntʊ ba ma bə nɪ Jana tɪga, sɪ kʊ ba kʊ yi zɪm.

⁹⁻¹⁰ Kuntʊ ma pa Wɛ nijonnu Zeremi dɛɛn na tagɪ kulʊ faŋa faŋa tɪn ba sɪnt kʊ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ: «Ba kwe səbu-dala fiintɔ mʊ, ba ma yægi kamɔ-mɔrʊ tɪga kam, nɪ Baŋa-Wɛ dɛɛn na pɛ-nɪ ni, sɪ a ta te tɪn. Kʊ maa yɪ səbu kulʊ Yistrayɛlɪ dwi tiinə bam na sɛ sɪ ba ma yægi nɔɔnʊ wʊm tɪn mʊ.»

Pilatɪ na bwe Zezi taant te tɪn

(Markɪ 15:2-15, Luki 23:3-5,13-25, Zan 18:33—19:16)

¹¹ Zezi ma zaŋɪ o zɪgt gʊvɪrma tu Pilatɪ yigə nɪ. Gʊvɪrma tu wʊm ma bwe-o o wɪ: «Nmʊ mʊ yɪ Zwifə bam pɛ wʊm na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mʊ ka da n taga.»

¹² Kʊ daart Zwifə kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba nakwa bam na ɲɔɔnt taant dɪlʊ maama ba pa-o tɪn, o wʊ ləri kulʊkulʊ. ¹³ Pilatɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmʊ wʊ ni ba na ɲɔɔnt kulʊ maama ba pa nmʊ tɪn na?»

¹⁴ Zezi ma wʊ sɛ sɪ o ləri ba taant dɪm dɪlʊdɪlʊ. Kʊ ma pa gʊvɪrma tu wʊm tiini o yɪ yəu dɪd-o.

¹⁵ Bɪm maama Pakt candiə kam maŋa na yəni ka yi, gʊvɪrma tu wʊm yəni o lɪ pɪnʊ dɪdʊa mʊ o pa nɔn-kɔgɔ kʊm, nɪnɛɛnt bantʊ na lagɪ wʊlʊ tɪn. ¹⁶ Kantʊ maŋa kam nɪ pɪnʊ wʊdoŋ maa wʊra, o yɪrɪ mʊ Barabast. Nɔɔna maama dɛɛn ye o kəm-balwaarʊ tɪm ni nɪ. ¹⁷ Nɔɔna bam na tu ba la daant tɪn, Pilatɪ ma bwe-ba o wɪ: «Abam lagɪ sɪ a yagɪ bantʊ wɔɔ mʊ a pa abam? Kʊ yɪ Barabast mʊ naa Zezi wʊlʊ ba na bə-o nɪ Krisi tɪn mʊ?» ¹⁸ O dɛɛn bwe-ba kuntʊ, bɛɲwaant o ye nɪ, kʊ yɪ wʊ-gʊrʊ ɲwaant mʊ ba jaant Zezi ba kɪ o jɪŋa nɪ.

¹⁹ Pilatı na je sarıya dim jəgə kam nı tın, o kaantı ma tıñı ni o pa-o o wı: «Yı zañı n kı nɔɔnɔ wɔm kuntɔ kulɔkulɔ, o na jıgı cıga tın ɣwaantı. Bɛɣwaantı tıtı dıntɔ nı amɔ tiini a na yaara zanzan dı nɔɔnɔ wɔm kuntɔ dındwıa wɔntı.»

²⁰ Zwifə kaantı yigə tiinə bam dı ba nakwa bam ma sɔgı nɔn-kɔgɔ kum, sı ba ta dı Pilatı nı, o yagı Barabastı o pa-ba, sı o daartı o pa ba gɔ Zezi. ²¹ Pilatı daa ma joori o bwe-ba o wı: «Nɔɔna bantɔ bale wɔntı, abam lagı sı a yagı wɔɔ mɔ a pa abam?»

Ba ma lər-o ba wı: «Barabastı.»

²² Pilatı laan ma bwe-ba o wı: «Sı kɔ na yı Zezi wɔlɔ ba na bə-o nı Krisi tın, abam wı a kı-o ta mɔ?»

Ba maama ma ta dıd-o ba wı: «Pa-o tɔɔn-dagara baña nı n gɔ.»

²³ O ma joori o bwe-ba o wı: «Wɔntɔ kı bɛɛ mɔ o cɔgı?»

Ba laan ma tiini ba kaastı baña baña ba wı: «Pa-o tɔɔn-dagara baña nı n gɔ.»

²⁴ Pilatı ma lwartı nı kɔ ba jıgı kuri sı o taa ɣɔɔntı taan taan, kɔ na lagı kɔ ja bɔbwaka kɔ ba tın ɣwaantı. O ma jɔñı na o ma san o jıa nɔn-kɔgɔ kum maama yigə nı, yı o wı: «A yigə tɔgı ka təri nɔɔnɔ wuntɔ tɔɔntı dım wɔntı. Kɔ yı abam yigə mɔ.»

²⁵ Nɔn-kɔgɔ kum maama ma lər-o ba wı: «Yagı sı o tɔɔntı dım caa taa tɔgı dıbam dı dı biə.»

²⁶ O laan ma yagı Barabastı o pa-ba. O ma daartı o pa ba magı Zezi, yı o pa-ba cwəñə sı ba ja-o ba vu ba pa tɔɔn-dagara baña nı ba gɔ.

Ba na jaantı Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara baña nı te tın

(Markı 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

²⁷ GUVrma tu wɔm pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zɔ o sɔŋɔ kɔm kunkɔɔ. Pamaɲna kɔgɔ kɔm maama ma gilim-o da. ²⁸ Ba ma li o gwaarɔ tɔm, yɪ ba daart ba zɔ-o gwar-sɔŋɔ. ²⁹ Ba ma sɔ sabart yipugə ba pu o yuu ni. Ba ma kwe miu ba ma ji nacəgə ba ki o jazɪm ni. Ba laan ma yáal-o ba mwana, yɪ ba ve ba kuni doonə o yigə ni, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Zwifə bam pɛ, dɪnle.» ³⁰ Ba ma daart ba twɪ lileeru ba yagɪ o yɪra ni, yɪ ba jɪgɪ miu kɔm ba lɔɛ o yuu ni.

³¹ Ba na mwan-o ba ti tɪn, ba laan ma li gwar-sɔŋɔ kɔm, yɪ ba daart ba joori ba zɔ-o o tɪtɪ gwaarɔ tɔm. Ba laan ma ja-o ba nuɲi ba vu si ba pa-o tɔɔn-dagara baɲa ni.

³² Ba na jɪg-o ba maa kɛ tɪn, ba ma jeeri nɔɔnɔ wɔdonɲ, o yɪrɪ mɔ Simɔn o nuɲi Sirɛɛnɪ mɔ. Pamaɲna bam ma fi-o ba pa o joɲi tɔɔn-dagara kam o zɪɲɪ si ba vu. ³³ Ba maama ma vu ba yi jəgə kadoɲ ba na bə si Goligota tɪn. Yɪrɪ dɪm kɔntɔ kuri mɔ Yukol-pɔba piu. ³⁴ Ba na yi da tɪn, ba ma ki sana ba gwaanɪ dɪ liri sɪlɔ ni na cana tɪn ba pa Zezi si o nyɔ. O ma laɲɪ o nii, yɪ o wɔ sɛ si o nyɔ.

³⁵ Ba laan ma ja-o ba pa tɔɔn-dagara kam baɲa ni. Ba na pag-o kɔntɔ tɪn, ba ma kwe o gwaarɔ tɔm si ba maɲɪ-tɪ ba pa daantɪ. Ba ma ta jɔɔ si ba nii, wɔɔ mɔ wɔ twəri kɔlɔ o na lagɪ tɪn. ³⁶ Ba laan ma je da ba yɪr-o.

³⁷ Ba dɛɛn ma tant tɔnɔ dagara kam yɪra ni Zezi yuu baɲa ni, si kɔ brɪ kɔlɔ o na ki o cɔgɪ yɪ ba gɔ-o tɪn. Ba dɛɛn pɔpɔntɪ ba wɪ:

«Wɔntɔ yɪ Zezi wɔlɔ na yɪ Zwifə bam pɛ tɪn mɔ.»

³⁸ Ba ma daart ba ja ɲwɪna bale ba pa dagart si donnə baɲa ni. Ba ma cwi dɪdɔba Zezi jazɪm ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə ni. ³⁹ Nɔɔna balɔ na tɔgɪ da ba kɛ tɪn maa niə, yɪ ba gɔgɪstɪ ba yuni yɪ ba twɪ-o. Ba maa yáal-o, ⁴⁰ yɪ ba wɪ: «Nmɔ ya na buɲɪ si n cɔgɪ Wɛ-di-kamunu kɔm n dɪ

tɪga nɪ sɪ n daart n ma da yatɔ n joori n fɔgt n lɔ-ka tɪn, nmɔ na sɪntɪ n yɪ Baŋa-WE Bu, sɪ n laan vɪt n tɪtɪ, n tu dagara kam yuu nɪ sɪ dɪ nii.»

⁴¹ Zwifə nakwa bam dɪ ba kaantɪm yigə tiinə dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam dɪ maa twɪ-o ba mwana, yɪ ba tɛ daant ba wɪ: ⁴² «O yəni o vɪt nɔɔna badonnə ŋwɪa, yɪ o laan wart o tɪtɪ ŋwɪa o vɪt. O maa brɪ nɪ o yɪ Yistrayɛɪɪ dwi tiinə pɛ mɔ. O laan nan tu dagara kam yuu nɪ lele sɪ dɪ nii, sɪ dɪ wɔ ba dɪ sɪntɪ dɪ sɛ-o. ⁴³ O ta brɪ nɪ o tɪgt WE, yɪ o tɛ sɪ o yɪ WE Bu mɔ. Kuntɔ, WE na sɪntɪ Dɪ lag-o, sɪ Dɪ laan joŋ-o Dɪ yagɪ.»

⁴⁴ ŋwɪna balɔ ba na pagɪ dagart sɪm baŋa nɪ ba wəli da tɪn dɪ maa jɪg-o ba twɪ kuntɔ doŋ.

⁴⁵ Kɔ ma vu kɔ yɪ maŋa kam wɛ na tu dɪ yɪ yupart baŋa nɪ tɪn. Luɔɔ kɔm maama ma ba kɔ ji lim kɔ vu kɔ yɪ wɛ-gunim maŋa nɪ, ⁴⁶ kɔ kɪ nɪnɛɛntɪ luu batɔ mɔ te. Maŋa kam kuntɔ nɪ Zezi laan ma kaast baŋa baŋa dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Eli, Eli, lɛma sabakɪtani?» Taant dɪntɔ kuri mɔ: «Amɔ WE, amɔ WE, bɛɛ mɔ kɪ yɪ n yagɪ amɔ?»

⁴⁷ Nɔɔna balɔ na zɪgt da yɪ ba ni taant dɪm tɪn ma bɔŋɪ nɪ, o bə Eli mɔ sɪ o ba. ⁴⁸ Ba dɪdɔa ma kɪ lɪla o duri o vu o kwe sɪpɔɔ. O ma dɪ-kɔ sa-nywana wɔntɪ, yɪ o daart o kɪ-kɔ miu ni nɪ, o vu o te o pa Zezi sɪ o nyɔ. ⁴⁹ Nɔɔna badaara bam na nɛ kuntɔ tɪn, ba maa wɪ: «Yagɪ sɪ dɪ cəgi dɪ nii, Eli wɔ ba o joŋ-o o yagɪ na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaast dɪ kwər-dɪa baŋa baŋa. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tɪgt kuntɔ tɪn, gɔrɔ kulɔ ba na ləgi ba ma cɪ WE-di-laa kɔm tɪn ma kaart bɪle, kɔ zɪgt baŋa nɪ kɔ tu kɔ kwarant kɔ kuri. Tɪga kam maa sisɪŋə, yɪ pulwaarɔ bagɪ tɪ yarɪ. ⁵² Yibeelə yam ma puri. Kɔ daart WE nɔn-ŋɔna balɔ ya na tɪgt tɪn zanzan ma joori ba bi ba yagɪ tɔntɪ, ⁵³ yɪ ba nuŋi ba yibeelə wɔntɪ, maŋa kalɔ Zezi tɪtɪ

na tu o bi o yagi tɔvnt tɪn kwaga nɪ. Bantɔ laan ma vu ba zɔ Wɛ tɪtɪ tɪv Zeruzalɛm wɔ ba pa nɔɔna zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaɲna bam yigə tu wɔm dɪ o nɔɔna balɔ na wɔra ba yɪrɪ Zezi tɪn ma na tɪga kam sisiɲim dɪm, dɪ kɔlɔ maama na kɪ tɪn. Fɔvnt ma tiini dɪ zɔ-ba, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ya sɪntɪ o yɪ Baɲa-Wɛ Bu mɔ.»

⁵⁵ Kaana zanzan dɪ tɔgɪ ba wɔra, ba ma zɪgɪ yigə yigə yɪ ba niə. Bantɔ dɛɛn ya tɔgɪ dɪ Zezi mɔ ba nuɲi Galile ba ba, yɪ ba yəni ba tɔgɪ ba zən-o. ⁵⁶ Mari wɔlɔ na nuɲi Magɪdala tɪn dɛɛn tɔgɪ o wɔ kaana bam kuntɔ wɔnt, dɪdaant Mari wɔlɔ na yɪ Zakɪ dɪ Zɔzɛfɔ nu tɪn, kɔ wəli dɪ Zebede biə bam nu.

Ba na kɪ Zezi bɔɔnt wɔnt te tɪn
(*Mari* kɪ 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁵⁷ Nɔɔnɔ wɔdɔɲ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Zɔzɛfɔ, o na nuɲi Arimatɪ, yɪ o kwəri o yɪ nadum. Wɔntɔ dɪ dɛɛn yɪ Zezi karabu mɔ. Tɪga dɛɛn na lagɪ ka yi tɪn, ⁵⁸ o ma zaɲɪ o vu Pilatɪ te, sɪ o loor-o cwəɲə sɪ o vu o kwe Zezi yɪra yam o kɪ. Pilatɪ ma sɛ, yɪ o pa ni sɪ ba kwe Zezi yɪra yam ba pa-o. ⁵⁹ Zɔzɛfɔ laan ma vu o kwe Zezi yɪra yam o pipiri-ya dɪ gar-jalɪ dɪlɔ na lana tɪn. ⁶⁰ Ba ma daart ba kwe-ya ba ja vu ba tiɲi piu bɔɔnt wɔnt. Dɪntɔ maɲɪ dɪ yɪ o tɪtɪ nyɪm mɔ, ba dɛɛn lugi-dɪ piu yɪra nɪ mɔ. Dɪ yɪ bɔn-dɔvɪrɪ mɔ. Ba na tiɲi Zezi yɪra yam da tɪn, ba laan ma bibili kandwɛ-pulɔgɔ kamunu ba ma pɪ bɔɔnt dɪm ni, yɪ ba daart ba viiri. ⁶¹ Ba na wɔra ba kɪ-o kuntɔ tɪn, Mari wɔlɔ na nuɲi Magɪdala tɪn dɪ Mari wɔdɔɲ wɔm maa je yibeeli dɪm yigə nɪ ba niə.

Ba na pɛ pamaɲna yɪrɪ yibeeli dɪm te tɪn

⁶² Dɛ dɪm Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə sɪ ba siun dɛ dɪm laan yi tɪn ma kɛ. Tɪga na pɔvɪrɪ yɪ kɔ yɪ ba siun dɛ dɪm tɪn, Zwifə kaanɪm yigə tiinə bam dɪ Fariztan tiinə bam laan ma zaɲɪ ba vu Pilatɪ te. ⁶³ Ba ma ta dɪd-o ba wɪ:

«Dɪbam tu, dɪ́ guli nɪ, vwan nyɪm wɔm ya na wɔra maɲa kalɔ tɪn, o dɛɛn tagɪ o wɪ, wɔm wú joori o bi da yatɔ dɛ nɪ. ⁶⁴ Kuntɔ ɲwaantɪ, nan pa ni sɪ nɔɔna wuuri ba vu ba fəri yibeeli dɪm ni, sɪ ba fɔɔɪ ba taa yɪrɪ-dɪ sɪ kɔ vu kɔ yi da yatɔ yam. Kɔ na dat kuntɔ, o karabiə bam wú want ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yɪ ba daart ba ta dɪ nɔɔna ba wɪ, o bi o yagɪ tɔɔntɪ mɔ. Kuntɔ ma wú pa ba vwan yam laan tiini ya ji cɪga kɔ dwəni pulim dɪm nɪ.»

⁶⁵ Pilatɪ ma sɛ yɪ o wɪ: «Abam jɪɪɪ nɔɔna. Nan pa-na ba vu sɪ ba kwaantɪ ba taa yɪrɪ-dɪ, sɪ kɔ maɲɪ dɪ abam na lagɪ te tɪn.»

⁶⁶ Ba ma zaɲɪ ba vu yibeeli dɪm jəgə kam, ba fəri dɪ ni kandwɛ kamunu kɔm na pɪ tɪn. Ba ma daart ba yagɪ nɔɔna da sɪ ba taa yɪrɪ-dɪ.

28

Zezi na bi o yagɪ tɔɔntɪ te tɪn

(Marɪkɪ 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

¹ Ba siun dɛ dɪm na kɛ tɪn, tɪ-bra-pɔra nɪ Mari wɔlɔ na nuɲi Magɪdala tɪn dɪ Mari wɔdoɲ wɔm ma zaɲɪ ba vu yibeeli dɪm jəgə kam sɪ ba nii. ² Tɪga ma da ka sisinɲi zanzan. Baɲa-Wɛ malɛka ma nuɲi wɛyuu nɪ, ka tu ka ba ka bibili kandwɛ kamunu kɔm ka yagɪ daa nɪ, yɪ ka daart ka jəni dɪ baɲa nɪ. ³ Ka yibiyə maa tiini ka nyɪna nɪ dɔa na pɪpɪlɪ te tɪn, yɪ ka gwaarɔ tɪm dɪ tiini tɪ pɪrɪ part part. ⁴ Nɔɔna balɔ na wɔra ba yɪrɪ yibeeli dɪm tɪn ma bəri dɪ fɔɔntɪ nɪnɛɛntɪ ba tɪɪɪ mɔ te.

⁵ Malɛka kam laan ma ta dɪ kaana bam ka wɪ: «Á yɪ taá kwari fɔɔntɪ. Amɔ ye nɪ abam lagɪ sɪ á na Zezi wɔlɔ ba na jaantɪ ba pa tɔɔn-dagara kam baɲa nɪ ba gɔ tɪn mɔ. ⁶ O nan təri yo. O joori o bi o yagɪ tɔɔntɪ, nɪnɛɛntɪ o ya na maɲɪ o ta kɔlɔ dɪ abam tɪn. Nan ba-na á nii o yɪra yam

ya na tigi mE tɪn. ⁷ Abam nan kɪ lɪla á vu á ta dɪ o karabiə bam nɪ, WE pE o joori o bi o yagɪ tʊʊntɪ, yɪ o laan wú da yigə o vu o taa cəgi abam Galile nɪ. Dáantɪ mʊ á wú vu á na-o. Mʊ kʊlʊ a na lagɪ a ta a brɪ abam tɪn.»

⁸ Μαλκα kam na tagɪ kʊntʊ tɪn, kaana bam ma kɪ lɪla ba nuɲi yibeeli dɪm jəgə kam nɪ ba maa kEa, yɪ fʊʊntɪ dɪ wʊpɔlo kamunu jɪgɪ-ba. Ba ma duri ba vu sɪ ba ta dɪ Zezi karabiə bam kʊlʊ na kɪ tɪn.

⁹ Ba na maa kE tɪn, Zezi ma da o jeeri-ba, yɪ o kɪ-ba le. Ba ma vu ba yɪ o te, ba kuni doonə ba ja o nE yɪ ba zul-o.

¹⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwartɪ fʊʊntɪ. Ve-na a ko-biə bam te, sɪ á ta dɪ ba sɪ ba vu Galile, sɪ dáantɪ mʊ baá na amʊ.»

¹¹ Kaana bam na nuɲi yibeeli dɪm jəgə kam nɪ kʊntʊ tɪn, nɔɔna balʊ na wʊra ba yɪrɪ-dɪ tɪn badaara ma zaɲɪ ba joori ba vu tɪʊ kʊm wʊ, yɪ ba ta kʊlʊ maama na kɪ tɪn ba brɪ Zwifə kaantɪm yigə tiinə bam. ¹² Kaantɪm yigə tiinə bam laan ma vu ba ɲɔɔntɪ dɪ tɪʊ kʊm nakwa bam. Ba ma kɪ ni daantɪ yɪ ba kwe səbu-fɔrɔ ba pa pamaɲna bam, ¹³ yɪ ba wɪ: «Abam maɲɪ sɪ á ta nɪ, Zezi karabiə bam mʊ tu tɪtɪ nɪ, ba ɲɔ o yɪra yam ba kwe ba ja viiri, yɪ abam tigi á dɔa. ¹⁴ Gʊvɪrma tu wʊm nan na tu o lwart kʊ ni nɪ, yɪ kʊ na jɪgɪ taantɪ, dɪbam wú ɲɔɔntɪ dɪ jɔɲi abam dɪ yagɪ, sɪ liə yɪ taa jɪgɪ abam.»

¹⁵ Pamaɲna bam ma jɔɲi səbu kʊm, yɪ ba sɪntɪ ba kɪ kʊlʊ ba na tagɪ-ba sɪ ba kɪ tɪn. Mʊ taantɪ dɪntʊ mʊ Zwifə bam jɪgɪ ba tEa, kʊ ba kʊ yɪ zɪm maama.

Zezi na ɲɔɔntɪ kʊlʊ dɪ o karabiə bam o kweeli tɪn

(Marɪkɪ 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23, Tɪtʊɲa

Tɔɔnɔ 1:6-8)

¹⁶ Zezi karabiə fugə-dɪdʊa kam laan ma zaɲɪ ba vu Galile, piu kʊlʊ yuu nɪ o na maɲɪ o ta dɪ ba sɪ ba vu tɪn. ¹⁷ Ba ma sɪntɪ ba vu ba na-o, yɪ ba kuni doonə ba

zul-o. Badaara maa ta jɔɔ bɔbɔwɛa dɪd-o. ¹⁸ Zezi laan ma vu o yi ba te, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Wɛ pɛ-nɪ dam sɪ a taa te wɛyuu dɪ tɪga baɲa wəənu maama. ¹⁹ Kɔntɔ ɲwaanɪ, nan ve-na lɔɔ baɲa dwi tiinə maama te, sɪ á pa ba ji amɔ karabiə, sɪ á daari á miisi-ba na wɔnɪ dɪ amɔ Ko Wɛ yɪɪ, dɪ amɔ na yɪ Dɪ Bu tɪn yɪɪ, dɪ Dɪ Joro kɔm yɪɪ ɲwaanɪ, ²⁰ sɪ á daari á brɪ-ba sɪ ba sɛ woɲo kɔlɔ maama amɔ na pɛ abam ni sɪ á kɪ tɪn. Nan taá ye-na nɪ, amɔ wú ta wɔra dɪ abam maɲa maama, sɪ kɔ vu kɔ yi lɔɔ tiim maɲa.»

WƐ TƆnƆ dɪ kasɪm

Kasem (Kassem): WƐ TƆnƆ dɪ kasɪm New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 25 May 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9